

Theodor Kilian ROZHLASOVÝ KURS ESPERANTA

Zde máme příklad Kilianova rozhlasového kurzu na přelomu let 1932/1933 v Brněnském rozhlasu. Nevíme přesně, kdy se kurz konal. V 18. lekci Kilian zve posluchače na zítřejší přednášku J. Šamly o slovenské hudbě a přeje pěkné vánoce. Taková přednáška se konala 16.12.1932 (Jiří V. Šamla: La slovaka popola kanto kaj muziko.). Ve 21. lekci je podobná výzva na zítřejší den, kdy J. Šamla bude přednášet o zimních sportech. Tato přednáška se uskutečnila 6.1.1933 (La vintrosportaj terenoj en Ĉeĥoslovakio). Takže 18. lekce byla asi odvysílána 15. prosince 1932 a 21. lekce 5. ledna 1933.

Kilian postupoval podle *Praktické učebnice esperanta*, kterou v roce 1930 vydal Nový lid v Brně, Husova 3. Autor učebnice není uveden. Stála však 1,50 Kč, byla nejlevnější, proto si ji Kilian vybral jako základ rozhlasového kurzu a často se na ni odvolává. Ve 12. lekci říká, že za dva týdny bylo prodáno 1075 učebnic. Uvádí také, že lekce trvala 10 minut a musel na stopkách sledovat jednotlivé úseky, aby vše stihl. V textu se často opakují slova i celé věty – musíme si uvědomit, že Kilian mluvil do mikrofону a často stejné věci opakoval, aby si je posluchači zapamatovali.

Několikrát také doporučuje brožurku Teritoria Tribuno n-ro 11, kterou v Hradci Králové vydal Otto Sklenčka (otec slavného herce).

Brno, 2.1.2021

Miroslav Malovec

Úvod kursu jazyka esperantského.

Tvůrcem jazyka esperanta jest dr. Ludvík Zamenhof a je zajímavé, že o pomocném jazyku uvažoval již jako malý chlapec. Narodil se v Bialystoku v Polsku, kde se skládalo obyvatelstvo s Poláky, Rusy a Židy. Jemně založenému chlapci neušlo, s jakou nevráživostí jednají Rusové s Poláky a obráceně. Pozoroval však, že jakmile hovořil Polák s Rusem plynule rusky, že nevládnost ihned zmizela, ba že se vedl jejich rozhovor zcela po přátelsku. Instinktivně vytušil, že příčinou této změny jest jazyková hráz, která ční mezi oběma národy. A zcela neuvědoměle počalo v chlapci klíčití přání, aby mohl tuto hráz jednou odstranit. Toto přání jej už po celý život neopustilo. Jako 14 letý hoch studoval latinu a řečtinu, z domu uměl polsky, rusky a německy. V latině, tak se domníval, našel to, co hledal. Viděl se již v duchu, jak bude hlásati po celém světě latinu jako výpomocný jazyk, jak ji bude křísiti k novému životu. Byl však dosti kritický, aby si v čas uvědomil, že jazyk s tak vybroušeným a proto tak nesnadným mluvnickým základem se nehodí jako pomocný jazyk pro všechny vrstvy národů. Chybí mu také mnoho slov, bez nichž se moderní život neobejde. Římané neznali tužku, žárovku, zápalky atd. Když počal studovati frančtinu a na konec angličtinu, zajásal. Našel, čeho si přál. Jazyk s mluvnicí, která byla velmi snadná u přirovnání se všemi ostatními jazyky. Byl to jazyk značně rozšířený a stačí, tak mudroval, naučí – li se mu ti ostatní. A o to právě šlo. To už byl Zamenhof 16letý a pochopil, jakých ohromných výhod by se jeho všeobecným zavedením dostalo v první řadě Angličanům. Výhod hospodářských, politických a kulturních. Pochopil také, že tuto nadvládu by nikdy neuznala žárlivost Francouzů, Němců a Rusů, ba že k ní právě z této příčiny nikdy nedojde. A když jednou padl jeho pohled na ohromný otcův anglický slovník, padla jeho poslední naděje. Uvědomil si, že jazyk, který mu trnul na mysli, musí míti nejen snadnou mluvnicí, ale také omezený počet slovních kmenů, s kterými by však přes to bylo možno vyjádřiti vše, čím moderní člověk žije. A od té doby se pokouší 17 letý studentík vybudovati jazyk umělý. Mluvnicí mu nedělala těžkostí, mělť vzor v jednoduše mluvnicí anglické. Větší potíže však byly se slovníčkem. Tu si jednou všiml na cestě do školy vývěsných tabulí. Četl: Masterskaja, Švejcarskaja atd. Uvědomil si, že část, která se opakuje, tedy skaja, je pouze přípona, která znamená vždy místnost, podobno jako v češtině ve slovech hovorna, pracovna, tiskárna znamená přípona na místnost, kde se hovoří, pracuje a tiskne. Zásada, která jej konečně dovedla k cíli, byla objevena. Řekl si: Zavedu – li do svého jazyka dostatečný počet takových přípon, vystačím s poměrně malým počtem slovních kmenů. A vystačil. Z tlustého slovníku stal se tenoučký sešitek. Výpomocný jazyk byl ve svých základech hotov. O jeho pracích věděli i jeho profesori a kroutili nad ním hlavou. Otce

pak upozornili, aby mu přec vymluvil jeho fantastické plány dříve, než se dostane s jeho fixní myšlenkou do blázince. Proto se nevlídně díval otec na jeho horečnou práci. Maminka, jak už to bývá, jej však bránila. To vše prý přejde, až hoch přijde k rozumu. Jeho spolužáci horlivě studovali nový jazyk a tak slavili jednoho krásného dne u Zamenhofů oficiální zrození mezinárodního jazyka. Maminka upekla bábovku, samovar kypěl a mladíci zahájili slavnost hymnou Zamenhofem složenou začínající slovy: Nepřátelství mezi národy padniž. Abiturient Zamenhof se chystal studovat medicínu na universitě v Moskvě. Dříve však než opustil dům, musil otci odevzdati veškerý materiál týkající se jeho pomocného jazyka a nad to ještě slíbiti, že pustí po celou dobu svého vysokoškolského studia svou zamilovanou myšlenku z hlavy. Slíbil. Když však viděl mizeti balík sešitů omotaný tlustým motouzem v otcově stole, vyhrkly mu slzy. Svému slovu dostál. Byla to trudná doba jeho života. Sotva však měl diplom doktora v kapse, spěchal domů a první jeho přání bylo, aby mu otec vrátil jeho sešity. Otec byl v rozpacích, matka tiše plakala. Otec sešity spálil. Z prvního ohromení se mladý doktor brzy vzpamatoval a nastala horečná činnost, po třech týdnech měl už opět celou mluvnici i slovníček pohromadě. Vždyť ZNAL vše téměř nazpaměť. Aby však svůj jazyk, který byl na papíře dokonalý, také prakticky vyzkoušel, překládal prózu a básně z různých jazyků, ba psal i básně původní. Tu se ukázalo, že co bylo na papíře dokonalé, v praktické užívání se neosvědčilo. Musil měniti, doplňovati, pilovati. Pak se sháněl po nakladateli, který by vydal učebnici nového jazyka tiskem. Nenašel jej. Proto ji vydal 28 letý doktor roku 1887 vlastním nákladem pod pseudonymem doktoro Esperanto, kteréžto jméno pak jazyku zůstalo. Postupně vydal učebnici v různých jazycích, kterážto vydání pohltila celé věno ženino, která s nevšedním zájmem a porozuměním sledovala jeho snahy. Investovaný kapitál se již nevrátil, idealismus není artikl výnosný. Dočkal se zato značného rozšíření svého jazyka. Ve své neuvěřitelné skromnosti podotkl ve všech učebnicích, že se vzdává veškerých práv a že odevzdává svou práci lidstvu. Ba i autorství osmítal: "Nejsem autorem mezinárodního jazyka, pravil, jsem pouze jeho iniciátorem". Nový jazyk se šířil s počátku pomalu, ale již roku 1905 projevíli esperantisté přání, uspořádati mezinárodní sjezd. Uskutečnil se v Boulogne sur Mer ve Francii. Adam Zakrzewski, jeden z nejstarších esperantistů, líčí ve své *Historio de Esperanto* náladu tehdejších esperantistů takto: (citují podle dra Kamaryta)

"Z 33 různých zemí starého i nového světa přišlo do malého francouzského města na pozvání tamního spolku na 1000 esperantistů.

Mnozí z nich během dlouhé cesty jistě nebyli prosti strachu podobného tomu, který pociťují vynálezci, když poprvé prakticky zkoušejí stroj, výsledek jejich dlouhého snažení a pracování. Co se stane, nebude – li fungovati? Ale všechny obavy, všechny pochyby zmizely náhle a úplně v prvním okamžiku po zahájení kongresu. Po prvních slovech Ludvíka Zamenhova mocná vlna nadšení proběhla celým hledištěm městského divadla Boulognského, naplněného účastníky kongresu. Nemohly se dočkati konce řeči autorovy a přerušovali ji často mocným, nadšeným potleskem. Ano, v tomto okamžiku triumfovala idea mezinárodního jazyka: Francouzové, Angličané, Němci, Poláci, Kanadčané, Mexičané. . . pocítili všichni současně, že jazyk, kterým mluví k nim Zamenhof, jest jejich jazyk. Všichni pocítili, že v tomto okamžiku svět rozdělený v cizí, nepřátelské, podezřivé houfy, učinil statečný krok k všelidskému bratrství. "

O této velké mezinárodní slavnosti právem řekl Zamenhof, že poprvé v dějinách lidstva členové nejrůznějších národů stojí u sebo ne jako cizinci, ale jako bratři, poněvadž dnes sešli se ne Francouzi s Angličany, ani Rusové s Poláky, nýbrž lidé s lidmi".

Výhody plynoucí z jeho všeobecného zavedení jsou jasné každému. Pomysleme jen na mezinárodní obchod, dopravu, konference, sportovní a prázdninové zájezdy, vystěhovalectví, sběratele všeho druhu, dopisování žactva v činné škole. Naříkáme, že film ztratil připojením mluveného slova svou mezinárodnost. Vrátime mu ji mezinárodním jazykem! Nebude pak diváka, který neví, proč se jeho soused směje, teprve esperantem splní rozhlas svoje poslání. Jsou přece přednášky, divadelní hry, zábavní večery, které nezajímají pouze jeden národ. Poznáme se, porozumíme si. Říká se, že nynější krize je krisí mezinárodní důvěry. Jak ji odstraniti, když jazykové

hradby znemožňují jich vzájemné sblížení. Rozhlas jest v první řadě povolán, aby převzal tuto pacifikační úlohu.

Kurs esperanta. 1. lekce.

Začínáme kurs esperanta. Máme všichni před sebou "Praktickou učebnici esperanta". Kdo ji nemá, necht' si ji objedná ještě dnes, buď u knihkupce nebo přímo u "Nového lidu" v Bmě, Husova 3. Cena Kč 1. 50, poštou 2 koruny. Opakují adresu:

Všem svým posluchačům radím, aby studovali ve skupinách po dvou, po třech. S přítelem můžete o lekci debatovat a tak ji procvičit. Může se stát, že lekci zameškáte, přítel Vám ji nahradí.

Kurs esperanta si představujeme jako změnu, jako zábavu po celodenní práci. Nahradí Vám luštění křížovek a rebusů obvyklých za dlouhých večerů. Budete mít radost z rychlých pokroků. Za několik týdnů můžete již psát první dopis do ciziny, do celého světa, příteli – esperantistovi. Jsme jedna rodina, roztroušena po všech zemích světa. Adresy Vám sdělím.

Začínáme na stránce čtvrté. Fundamenta ekzercaro de doktoro Zamenhof. Fundamento – základ, fundamenta – základní; ekzerco – cvičení, ekzercaro – sbírka cvičení; de – od; doktoro – doktor. Tedy: Fundamenta ekzercaro de doktoro Zamenhof – Základní sbírka cvičení od dra. Zamenhova. Text prvního cvičení. 1. Patro kaj frato. 2. Leono estas besto. 3. Rozo estas floro kaj kolombo estas birdo. 4. La rozo apartenas al Jozefo. 5. La suno brilas. 6. La patro estas sana. 7. La patro estas tajloro.

První věta: Patro kaj frato. Patro – otec; latinský otčenáš začíná slovy: pater noster, tedy patro – otec; kaj – a; frato – bratr, milosrdní bratři anebo milosrdní frátři, tedy frato – bratr. Patro kaj frato – otec a bratr.

Druhá věta: Leono estas besto; leono – lev, papežové se jmenují často Leo, česky Lev, tedy leono – lev. Estas – jest, besto – zvíře, známe ze slova bestiální. Leono estas besto – Lev jest zvíře.

Třetí věta: Rozo estas floro kaj kolombo estas birdo. Rozo – růže, floro – květina, kolombo – holub, birdo – pták. Rozo estas floro kaj kolombo estas birdo – růže jest květina a holub jest pták. Čtvrtá věta: La rozo apartenas al Jozefo. Apartenas – náleží, al – k, jako ve větě: jdu k tabuli. Slůvka al užíváme často, chceme – li vyjádřit český 3. pád, tedy al Jozefo – k Jozefovi anebo pouze Jozefovi, al frato – k bratrovi, anebo prostě btatrovi, al floro – ke květině, nebo květině.

La jest člen určitý a užívá se ho v esperantu podobně jako členu určitého der, die, das v němčině. Do češtiny se zpravidla nepřekládá. Členu určitého slovanské jazyky neznají, tedy ani čeština. Proto se zdá být příslušníkům těchto národů užívání členu "la" nesnadné. Zamenhof dal Rusovi – začátečníkovi, který se naň obrátil s otázkou, kdy má užívati členu "la", tuto radu: čtením si snadno osvojíte správné užívání členu "la". Nejste – li si v určitém případě jist, neužívejte členu; jest menší chybou neužití členu tam, kde patří než užiti členu tam, kde nepatří.

Celá věta: La rozo apartenas al Jozefo – růže náleží Jozefovi.

Pátá věta: La suno brilas; suno – slunce, brili – zářiti; kmen bril' je nám známý ze slova brilantní, na př. brilantní výkon; tedy brili – zářiti. Celá věta: La suno brilas – slunce září.

Šestá věta: La patro estas sana; sana – zdrav. – san, známý kmen ze slov sanitní, sanatorium. Celá věta: La patro estas sana – otec jest zdrav.

Poslední věta: La patro estas tajloro, tajloro – krejčí, slovo tailleur vídáme často na firmách městských krejčí, ovšem v jiném pravopise. Celá věta: La patro estas tajloro – otec jest krejčí.

Ted' si přečteme hlasitě celé cvičení: 1. Patro kaj frato, 2. Leono estas besto. 3. Rozo estas floro kaj kolombo estas birdo. 4. La rozo apartenas al Jozefo. 5. La suno brilas. 6. La patro estas sana. 7. La patro estas tajloro.

Patro, frato, Jozefo, tajloro jsou osoby a mají v esperantu vždy koncovku O. Leono, kolombo jsou zvířata a mají koncovku O.

A konečně rozo, floro, suno věci a mají vždy koncovku O. Jména osob, zvířat a věci jsou podstatná jména. Pamatujeme si: Podstatná jména mají v esperantu vždy koncovku O.

Sana: nemá koncovku O, nemůže tedy být podstatné jméno. Otec jest zdrav. La patro estas sana. Růže jest zdráva – La rozo estas sana. Sana jest slovo, které přidáváme k slovu patro, rozo, abychom zjistili, jaký je otec, jaká je růže; slovo sana jest přídavné jméno a má vždy koncovku a.

Slova estas, apartenas, brilas nejsou ani podstatná jména ani přídavná, jsou to slovesa. La patro estas sana – otec jest zdrav, tedy teď, v čase přítomném. La roto apartenas al Jozefo – růže náleží Jozefovi, teď, v čase přítomném.

La suno brilas – slunce září, teď, v čase přítomném. Má – li tedy sloveso koncovku as, vyjadřuje přítomný čas.

Budeme si pamatovat: as – přítomný čas.

V esperantu je velmi důležitý přízvuk, který klademe vždy na předposlední slabiku. Slovo ko – lom – bo má tři slabiky. Poslední je bo, předposlední je lom a ta dostane přízvuk, tedy kolombo a podobně i slova leono, Jozefo, apartenas, tajloro. Má – li slovo pouze dvě slabiky, jako ro – zo, flo – ro, sa – na, pak je předposlední slabika zároveň slabikou první a na tuto klademe přízvuk. Je to pravidlo velmi snadné. Musíme si však na správný přízvuk zvykat hned s počátku. Nejlépe častým, hlasitým opakováním tří a více slabičných slov, tedy: leono, kolombo, Jozefo, apartenas, tajloro. Uděláme dobře, poděkujeme – li si je. Tímto pravidlem se dostává esperantu příjemného spádu a melodičnosti. Čeští esperantisté, i staří, dosti často hřeší proti tomuto pravidlu. Takové esperanto není hezké. Nedopust'te, aby se tento zlozvyk zakořenil i u Vás. Těýko si jej pak odvyknete.

Známe tedy již čtyři důležitá pravidla:

První: podstatná jména mají vždy koncovku o,

druhé : přídavná jména mají vždy koncovku a,

třetí : as – přítomný čas,

čtvrté : přízvuk klademe vždy na předposlední slabiku.

Tím pro dnešek končíme. Upozorňujeme všechny naše posluchače, že postupujeme podle "Praktické učebnice esperanta", která vyšla u "Nového lidu" v Brně, Husova 3. Cena Kč 1, 50, poštou 2 koruny. Kdo ji ještě nemá, nechť si ji objedná u kinkupce nebo lépe přímo. Opakují adresu: "Nový lid", Brno, Husova 3. Příští lekce pozítří, ve čtvrtek. Sinjorinoj kaj sinjoroj, knabinoj kaj knaboj, bonan nokton kaj ĝis reaŭdo!

Kurs esperanta. 2. lekce.

Z minulé lekce známe již čtyři důležitá pravidla, totiž:

Podstatné jméno má vždy koncovku o, patro, leono, suno,

přídavné jméno má vždy koncovku a, sana,

as – přítomný čas, la suno brilas, přízvuk klademe vždy na předposlední slabiku: kolombo, leono, apartenas. Teď si přečteme hlasitě, prosím hlasitě, druhou lekci: 1. Infano ne estas matura homo. 2. la infano jam ne ploras. 3. La ĉielo estas blua. 4. Kie estas la libro kaj la krajono? 5. La libro estas sur la tablo, kaj la krajono kuŝas sur la fenestro. 6. Sur la fenestro kuŝas krajono kaj plumo. 7. Jen estas nomo. 8. Jen estas la pomo, kiun mi trovis. 9. Sur la tero kuŝas ŝtono.

První věta: (Infano ne estas matura homo.) Infano – dítě, ne jako české ne, ne estas – není, matura – zralý ale také dospělý; naši studenti dělají maturitu, tedy zkoušku dospělosti. matura – dospělý,

zralý, homo – člověk. Celá věta: La tuta frazo: Infano ne estas matura homo – dítě není dospělý člověk.

Druhá věta: La infano jam ne ploras. Jam – již, ploras – pláče. K tomu malou mluvnickou poznámku. Slyším – li slovo pláče, vím, že někdo pláče teď, v čase přítomném, dále vím, že pláče jenom jedna osoba a také ovšem vím, že ne pláče ani já, ani ty, nýbrž osoba třetí. V tom jediném slově je vyjádřen čas, osoba a číslo. Významný německý filolog berlínské university, který ovládá dokonale češtinu, byl tázán, co se mu nu češtině nejvíce líbí. Odpověděl: slovo "spal" a hned dodal: "V tomto jediném slově je obsažen čas, čas minulý, osoba, osoba třetí, číslo, číslo jednotné a konečně i rod, rod mužský. My Němci musíme říci celou větu: Er hate geschlafen. To je krása jazyka, kterou dovede vychutnat pouze cizinec anebo Čech, který zná cizí jazyk. Tak poznáváme oklikou vlastní jazyk. Vraťme se k našemu případu. Slovo plakati nám nekřiká zhora nic, ani čas, ani osobu, ani číslo, ani rod. Tomuto tvaru slovesa říkáme způsob neurčitý, esperantsky: infinitivo. V češtině končí na i: plakati, zářítí, býti. V esperantu také: Plori, brili, esti.

Vraťme se k naší větě: La infano jam ne ploras. – dítě již nepláče.

Třetí věta: La ĉielo estas blua. ĉielo – nebe. Všimněte si prosím toho ĉ, je to naše české č, háček však je převrácen a tvoří malou stříšku. Podobně píšeme ŝ ve slově kuŝas. Blua – modrý. Celá věta – La tuta frazo: La ĉielo estas blua – nebe, obloha jest modrá.

Čtvrtá věta: Kie estas la libro kaj la krajono? Kie – kde, libro – kniha; známe ex libris – z knih; krajono – tužka. La tuta frazo: Kie estas la libro kaj la krajono? Překlad – la traduko: Kde je kniha a tužka?

Pátá věta: La libro estas sur la tablo, kaj la krajono kuŝas sur la fenestro. Sur – na, tablo – stůl, kuŝi – ležeti a ne, jak bychom se mohli domnívat, mlčeti. Na rozkaz "kuŝ" si pes zcela správně lehne. Tedy kuŝi – ležeti, fenestro – okno.

La tuta frazo: La libro estas sur la tablo kaj la krajono kuŝas sur la fenestro. La traduko: kniha jest na stole a tužka leží na okně.

Šestá věta: Sur la fenestro kuŝas krajono kaj plumo; plumo – pero. La tuta frazo: Sur la fenestro kuŝas krajono kaj plumo. Lu traduko: Na okně leží tužka a pero.

Sedmá věta: Jen estas pomo. Jen – tu, tady ale také hle. Zamenhof studoval na ruských školách a slovo jen se kryje úplně s ruským "vot". Zeptejte se ruských legionářů, co zněměná "vot moloděc". Pomo – jablko, známé slovo i v češtině, pomologický ústav. La tutá frazo: Jen estas pomo. La traduko: Tady je jablko, ale také: hle jablko, což je totéž jako: To je jablko, vyjadřující obdiv.

Osmá věta: Jen estas la pomo, kiun mi trovis. Kiu – kdo, také který, která, které. Přidáme – li koncovku n, dostaneme 4. pád od kiu. Mi – já, trovi – najítí. Toto sloveso nemá koncovku – as, nýbrž – is. Je to koncovka času minulého. Pamatujme si: koncovka – is vyjadřuje, co se kdysi stalo, nebo, co kdysi bylo: – as – přítomný čas, , – i – co bylo kdys. La tuta frazo: Jen estas la pomo, kiun mi trovis. La traduko: Tady je jablko, které jsem našel.

Poslední věta: Sur la tero kuŝas ŝtono; tero – země, ŝtono – kámen. La tuta frazo: Sur la tero kuŝas ŝtono. La traduko: Na zemi leží kámen.

Teď si přečteme ještě jednou hlasitě celou lekci. Důležité je, abychom si představovali obsah čtených vět a nepřekládali je v duchu do češtiny. Zvykneme si tak mysliti hned s počátku v esperantu. Tedy: 1. Infano ne estas matura homo. 2. La infano jam ne ploras. 3. la ĉielo estas blua. 4. Kie estas la libro kaj la krajono? 5. La libro estas sur la tablo kaj la krajono kuŝas sur la fenestro. 6. Sur la fenestro kuŝas krajono kaj plumo. 7. Jen estas pomo. 8. Jen estas la pomo, kiun mi trovis. 9. Sur la tero kuŝas ŝtono.

S těmito slovy můžeme tvořiti nové věty, například: Na zemi leží kámen. Sur la tero kuŝas ŝtono. Na zemi ležel kámen. Sur la tero kuŝis ŝtono. Na zemi leželo jablko. Sur la tero kuŝis pomo. Otec je dospělý člověk. La patro estas matura homo. Kde je jablko? Kie estas la pomo? Jablko leží na okně.

La pomo kuŝas sur la fenestro. Jablko leželo na okně. La pomo kuŝis sur la fenestro – a podobně.

Nová mluvnická látka:

4. způsob neurčitý, la infinitivo, má koncovku – i.
– is co bylo kdys.

Upozorňuji, že postupuji podle učebnice, která vyšla u Nového lidu v Brně, Husova 3. Cena poštou 2 koruny. Opakuji adresu: Nový lid, Brno, husova 3. Objednejte ji ještě dnes. Příští lekce v úterý.

kurs esperanta. 3. lekce. / 18. X. /

Bonan vesperon! Minule jsem se s Vámi loučil pozdravem "Bonan nokton! Bona – dobrý, studenti užívají rádi slov bon ve smyslu dobře, hospodáři rozdělují pole podle bonity, tedy bona – dobrý. Nokto – noc. Bona nokto – dobrá noc. Dobrou noc je 4. pád. Co Vám přeji? Dobrou noc, esperantsky (bonan nokton). Jak slyšíme, tvoříme 4. pád koncovkou – n, bonan nokton, a tuto koncovku má nejen podstatné jméno nokto, ale i přídavné jméno bona, tedy bonan nokton. Podobně dobrý večer: bona vespero, ale jako pozdrav, kde si musíme domyslet: přeji Vám, /bonan vesperon/.

Opakujeme mluvnickou látku: o podstatné jméno, a přídavné jméno, – as přítomný čas, (přízvuk – la akcento) jest vždy na předposlední slabice, způsob neurčitý, la infinitivo, má koncovku i, – is, co bylo kdys.

Pokračujeme na stránce 4. , lekce 3.

První věta: Leono estas forta. Forta – silný. Forte má v hudbě význam silně, forta – silný. Celá věta: la tuta frazo: Leono estas forta.

Druhá věta: La dentoj de leono estas akraj. Dento – zub. Místo zubní technik slyšíme často dentista, německy Dentist, dento – zub, dentoj zuby. De – od. Esperanto má pouze dva pády, první a čtvrtý, patro, patron; floro, floron. Ostatní české pády nahrazuje pomocí krátkých slov. La dentoj de leono, doslovný překlad: zuby od lva, nebo: zuby lva. La rozo de la patro – tatínkova růže, la plumo de la kolombo – pero holuba. Akra – ostrý. La tuta frazo: La dentoj de leono estas akraj, – la traduko: Zuby lva jsou ostré.

Třetí věta: Al leono ne donu la manon. Al – k, ke. Slyšeli jsme již, že tímto slůvkem nahrazujeme často 3. pád. Al Jozefo – k Jozefovi, nebo Jozefovi. Al leono – lvovi. Doni – dáti, donu – dej! Koncovka u, donu, značí rozkaz, dej! ne donu – nedávej! mano – ruka. Kanuální práce – ruční práce, manufaktura – rukodílna, Zkratka m. p. u podpisu značí manu propria – rukou vlastní, tedy mano – ruka, manon, 4. pád, ruku. La tuta frazo – Al leono ne donu la manon, la traduko: lvovi nedávej ruku.

4. věta: Mi vidas leonon. Vidi – viděti. vidi, ne vidi. Vidi – viděti. Li vidas – vidím, v esperantu nesmíme vynechat slovo já, tedy vidím – mi vidas. La tuta frazo: – mi vidas leonon. 4. pád se jmenuje v esperantu akuzativo. Leonon estas akuzativo, patron estas akuzativo.

Pátá věta: Resti kun leono estas danĝere. Resti – zůstatí, la resto – to, co zůstane, zbytek, resti – zůstatí, kun – s, se: kun la patro – s otcem, kun leono – s lvem, danĝere – nebezpečné. La tuta frazo: Resti kun leono estas danĝere, la traduko: zůstatí s lvem jest nebezpečné. G se stříškou ve slově danĝere jest něco nového. Vyslovujeme ĝ! Je to hláska, kterou dobře známe, jen že ji jinak píšeme. Je to naše dž ve slově džbán nebo džber. Neříkáme přece d-žbán, ani d-žber, nýbrž džbán, džber. D a ž vyslovujeme prostě jako ĝ, podobně jako vyslovujeme t a s jako c. Příklad: píšeme dětský, ale vyslovujeme správně: děcký. Tedy naše české d a ž píšeme v esperantu g se stříškou a čteme ĝ, danĝere.

6. věta: Kiu kuraĝas rajdi sur leono? Kuraĝa – smělý, odvážný, kurážný, kuraĝo – smělost, odvaha, kuraĝi – míti smělost, odvahu, troufati si. Rajdi – jezdití, jeti, sur – na. La tuta frazo – kiu kuraĝas

rajdi sur leono? La traduko: Kdo má odvahu, kdo si troufá, jeti na lvovi?

/Poslední věta – la lasta frazo/ : – Mi parolas pri leono. paroli – mluvíti, známý kmen ze slova parlament, paroli – mluvíti, pri – o. La tuta frazo: Mi parolas pri leono – La traduko: mluvím o lvu.

Ted' si přečteme hlasitě celou lekci ještě jednou. Pozor na přízvuk – atentu la akcenton, pozor na přízvuk – atentu la akcenton! Patří na předposlední slabibiku! 1. Leono estas forta. 2. La dentoj de leono estas akraj. 3. Al leono ne donu la manon. 4. Mi vidas leonon. 5. Resti kun leono estas danĝere. 6. Kiu kuraĝas rajdi sur leono? 7. Mi parolas pri leono.

Ted' si utvoříme několik vět a přeložíme je. Kdo je silný – Kiu estas forta? /Odpověď – respondo / Leono estas forta. Koho vidím? Kiun mi vidas? Kdo – Kiu, koho, 4. pád – kiun, kiun, Kiun mi vidas? Odpověď – respondo: mi vidas la leonon, mi vidas la patron, mi vidas la fraton, mi vidas la kolombon. Komu dávám jablko? Kdo – Kiu, komu – al kiu, komu – al kiu, Kornu dávám jablko? Al kiu mi donas pomon, pomon! akuzativo! al kiu mi donas pomon? Respondo: Mi donas la pomon al la frato. Respondo: Mi donas la pomon al la frato.

Opakujeme novou látku: 4. pád, akuzativo, má koncovku -n. mano – manon. Způsob rozkazovací má koncovku -u, doni – dáti, donu – dej, ne donu – nedávej. Kdo ještě nemá učebnici, nechť si ji objedná ještě dnes. První dvě lekce snadno dohoní. Dostanete ji u "Nového lidu" v Brně, Husova 3. Cena Kč 1.50, poštou 2 koruny. Opakuji adresu: NL, Brno, Husova 3.

Příští lekce v úterý: Bonan nokton, bonan nokton!

Kurs esperanta 4. lekce.

/ 25. 10. / č.

/Bonan vesperon/!

Jak jsme minule slyšeli, tvoříme 4. pád koncovkou -n. Vidím tužku. Co vidím? tužku, 4. pád. Vidím – mi vidas, tužka – krajono. Celá věta: Mi vidas krajonon. Vidím jablko. Co vidím? Jablko, 4. pád. První pád je však také jablko. V češtině se oba pády neliší. Na to musíme dávat pozor. Vidím jablko: mi vidas pomon. Tady je jablko – jen estas pomo. Vidím otce – mi vidas patron. Zde je otec – jen estas patro. Viděl jsem bratra – mi vidis fraton. Našel jsem tužku – mi trovis krajonon.

Dále jsme slyšeli, způsob rozkazovací tvoříme koncovkou -u. Doni – dáti, donu – dej! Dej otcí jablko! Dej – tonu, otcí – al la patro, dej otcí jablko: donu al la patro pomon! Dej bratrovi holuba – donu al la frato kolombon. Dej mi knihu a tužku – donu al mi, donu al mi libron kaj krajonon! Dej mi jablko od otce – /donu al mi pomon de la patro/! Jablko od bratra mi dej! la pomon de la frato donu al mi!

Ted' si přečteme 4. lekci

První věta: /La patro estas bona/

Druhá věta: Jen kuŝas la ĉapelo de la patro. ĉapelo – klobouk. la tuta frazo: Jen kuŝas la ĉapelo de la patro, la traduko: zde leží klobouk od otce – lépe: otcův klobouk.

Třetí věta: Diru al la patro, ke mi estas diligenta. ke – že, diligenta – pilný. Řekni otcí, že jsem pilný. – díru al la patro, ke mi estas diligenta!

Čtvrtá věta: Mi amas la patron, ami – milovati, miluji otce – ni amas la patron.

Pátá věta: Venu kune kun la patro – veni – přijítí, kune – zároveň, spolu. Přijď spolu s otcem – Venu kune kun la patro.

Malou poznámku ke slovu kune. Končí, jak slyšíme na -e, kune. Měli jsme již jednou takové slovo, totiž danĝere. E je koncovka, kterou tvoříme příslovce. Co je to příslovce? Příklad nám to objasní: Hoch je veselý, jaký je hoch? veselý. Veselý je přídavné jméno. Určuje nám nějakou vlastnost

a přidáváme je k podstatnému jménu. Tedy: Hoch je veselý, nebo : veselý hoch. Řekneme-li však: hoch vesele zpívá, ptáme se : jak zpívá, vesele, vesele je příslovce a určuje blíže sloveso zpívá. A to je základní rozdíl mezi přídavným jménem a příslovcem. Zkrátka: přídavné jméno určuje blíže podstatné jméno, příslovce sloveso. Veselý je přídavné jméno, vesele je příslovce. La leono estas danĝera – lev jest nebezpečný. La danĝera leono kuŝas sur la tero. Rajdi sur leono estas danĝere. . . . Danĝera je přídavné jméno, danĝere je příslovce.

Šestá věta: La filo staras apud la patro: filo – syn, strari – státi, apud – u, syn stojí u otce – la filo staras apud la patro.

Sedmá věta: La mano de Johano estas pura. Johano – Jan, pura – čistý. La mano de Johano estas pura.

Osmá věta: Mi konas Johanon, Johanon, 4. pád, akuzativo. Mi konas Johanon.

Devátá věta: Ludoviko, donu al mi panon. Pano – chléb, Ludvíku, dej mi chléb. Ludoviko, donu al mi panon.

Desátá věta: Mi manĝas per la buŝo kaj flaras per la nazo. Manĝi – jísti, per la buŝo překládáme jedním slovem: ústy. Per la mano – rukou, per la ĉapelo – kloboukem. Flari – čichati, nazo – nos, per la nazo – nosem. La tuta frazo: Mi manĝas per la buŝo kaj flaras per la nazo. Jím ústy a čichám nosem.

Jedenáctá věta: Antaŭ la domo staras arbo. antaŭ – před, domo – dům, arbo – strom. Antaŭ la domo staras arbo.

(La lasta frazo): La patro estas en la ĉambro. ĉambro – pokoj, světnice, en – v, ve. Otec jest ve světnici. La patro estas en la ĉambro.

Snad všichni ještě vzpomínáte na krátká slůvka, kterým se říká předložky a jimž jste se učili na měšťankách nebo na středních školách nazpaměť. Mnohý z vás dovede ještě dokončiti řadu českých předložek: bez, dle, vedle, podle; ba i německých: an, auf, hinter, in ... Víme, že tuto partii nemají žáci rádi. Každé to slůvko si žádá určitého pádu, s jiným se nespokojí. Brát ohledy na různé libůstky těchto velmi častých slovíček není právě snadné. Jak se říká správně: pochází z Časlavi nebo z Časlavě? Mnohý ani neuvěří, že z Časlavě. Nemá nic mimo domu, nebo mimo dům? Že na brněnsku chodí děti do škole a ne do školy, víme všichni.

Není divu, domnívají-li se studenti, že pánbůh stvořil tato slovíčka jen proto, abychom my, kantoři, měli v úlohách co škrtnouti. V esperantu na svůj účet nepřijdeme. Po všech předložkách, bez výjimky po všech, přijde první pád. To je snadné a mezinárodní jazyk musí býti snadný. Ale ještě jeden důvod vedl Zamenhofa k tomuto pravidlu. Čech říká: stojím u otce, u otce je 2. pád. Němec říká: Ich stehe bei dem nebo beim Vater, beim Vater je 3. pád. Nebýti našeho jednoduchého pravidla, užíval by Čech předložky apud s 2., Němec s 3. pádem. (U otce – apud la patro). Tedy ještě jednou: po všech předložkách přijde v esperantu 1. pád.

Teď si přeložíme několik vět: Otec je pilný – La patro estas diligenta. Bratr Josef jest pilný. Frato Jozefo estas diligenta. Josefo, dej otcí chléb! Jozefo, donu al la patro panon! Řekni otcí, že jsem zdrav. Diru al la patro, ke mi estas sana. Kie – kde. Kie estas la patro? Respondo: La patro estas en la ĉambro. Kie estas arbo? Respondo: La arbo staras antaŭ la domo.

Utvořte prosím podobné věty a pokuste se o jejich překlad.

Dnešní nová látka: příslovce má koncovku -e, rajdi estas danĝere, po předložkách přijde vždy první pád: antaŭ la domo, apud la domo.

Příští lekce ve čtvrtek. Noví posluchači pozor! Objednejte si ještě dnes Esperantskou učebnici u Nového lidu v Brně, Husova 3. Cena 2 koruny. První tři lekce snadno dohoníte. Bonan nokton!

Kurs esperanta 5. lekce (27.10.)

Všimli jste si zajisté již všichni, že v esperantu píšeme tak, jak mluvíme. To předpokládá zásadu, že jedna hláska musí být psána vždy jenom jedním písmenem. Abychom si rozuměli. Písmena c a h, jsou-li psána dohromady, neznamenají v češtině c a h, tedy dvě hlásky, nýbrž jednu, totiž ch jako ve slově chytrý. Čtyři písmena t z c h neznamenají v němčině, jsou-li psána dohromady, 4 hlásky, nýbrž pouze jednu, totiž č jako ve slově Peitsche, deutsch, tschechisch. Proto také naše české ch, psáno c a h, nemůžeme v esperantu potřebovati, Píšeme je h se stříškou. Naše české ž, jako ve slově žák, píšeme v esperantu j se stříškou. Až ve slově antaŭ a eŭ ve slově neutrala píšeme U s kroužkem. Jinak bychom mohli čísti A zvláště, U zvláště, jako ve slově naučiti se a ne jako aŭ ve slově automobil. Eu bez kroužku by se čtlo jako ve slově neučiti. My však čteme neutrala, proto přijde na u kroužek. La aŭtomobilo, U s kroužkem, Eŭropo – Evropa, Eŭropo – u s kroužkem. A tím jsme s pravopisnou stránkou esperanta hotovi. Napíšete každý diktát bez chyb.

Ještě něco. V esperantu nehláskujeme tak jako v češtině. Slovo *nikdo* hláskujeme: en, i, ka, de, o. U *ka* přidáváme a, u *en* a *de* přidáváme e. Říkáme en, ne však ed, nýbrž de. V esperantu přidáváme vždy o. Tapř. pan Odstrčil hláskuje, je-li o to cizím esperantistou požádán, svoje jméno takto: o, do, so, to, ro, ĉo, i, lo. Tak mu bude rozuměti každž esperantista. Hláskujte svoje jméno!

Teď si přečteme páté cvičení.

První věta: La birdoj flugas. birdo – pták, birdoj – ptáci. Přidáme-li k podstatnému slovu jo, dostaneme množné číslo: birdo – pták, birdoj – ptáci, frato – bratr, fratoj – bratři. flugi – letěti. La birdoj flugas.

Druhá věta: La kanto de la birdoj estas agrabla. kanti – zpívati, kanto – zpěv, agrabla – příjemný. La kanto de la birdoj estas agrabla. Zpěv ptáků jest příjemný.

Třetí věta: Donu al la birdoj akvon, ĉar ili volas trinki. akvo – voda, ĉar – poněvadž, protože, nebo neboť, ili – oni, y, a, voli – chtěti, trinki – píti. La tuta frazo: Donu al la birdoj akvon, ĉar ili volas trinki – Dej ptákům vody, neboť oni chtějí píti.

Čtvrtá věta. La knabo forpelis la birdojn, knabo – chlapec, for – pryč, peli – hnáti. La knabo forpelis la birdojn – hoch zahnal ptáky.

5. věta: Ni vidas per la okuloj kaj aŭdas per la oreloj. vidi – viděti, okuloj – oči, známý kmen ze slov okuláry, okulo – oko. aŭdi – slyšeti, kmen ze slova auditor, auditorium. aŭdi – slyšeti, orelo – ucho. Ni vidas per la okuloj kaj aŭdas per la oreloj. Vidíme očima a slyšíme ušima.

6. věta: Bonaj infanoj lernas diligente. lerni – učiti se, diligente – pilně. příslovce! diligenta – pilný, přídavné jméno. Bonaj infanoj lernas diligenta. Hodně (dobré) děti se učí pilně.

7. věta: Aleksandro ne volas lerni kaj tial mi batas Aleksandron. tial – proto, bati – bít. Aleksandro ne volas lerni kaj tial mi batas Aleksandron. Alexandr se nechce učiti a proto bijí Alexandra.

8. věta. De la patro mi ricevis libron, kaj de la frato ni ricevis plumon. ricevi – dostati, obdržeti. Od otce jsem dostal knihu a od bratra jsem dostal pero: De la patro mi ricevis libron kaj de la frato mi ricevis plumon.

9. věta: Mi venas de la avo kaj mi iras nun al la onklo. avo – dědeček. iri – jíti nun – nyní, teď, onklo – strýc. Přicházím od dědečka a teď jdu k strýcovi. Mi venas de lavo kaj mi iras nun al la onklo.

10. věta: Mi legas libron. legi – čísti. ĉtu knihu – mi legas libron.

La lasta frazo, poslední věta, la lasta frazo: la patro ne legas libron, sed li skribas leteron. sed – ale, nýbrž, skribi – psáti, letero – dopis, li – on. Otec nečte knihu, nýbrž píše dopis. Slovo on v češtině vynecháváme: La patro ne legas libron, sed li skribas leteron.

Poznamenejte si prosím do svých sešitů, nebo na okraj učence:

Mi legas – čtu, vi legas – čteš, li legas – čte /on/, ŝi legas – čte (ona), ĝi legas – čte (ono); ni legas – čtete, vi legas – čtete, ili legas – čtou /oni, ony, ona/ legu! – čti, čtete! Slova já, ty, on, ona, ono, my, vy, oni, ony, ona jsou zájmena osobní, esperantsky: mi, vi, li, ŝi, ĝi, ni, vi, ili. Všimněte si, že ty a vy zní v esperantu stejně, totiž vi, ovšem s měkkým i, protože tvrdého y v esperantu nemáme. V esperantu nikdy a nikomu netykáme, otec synovi vyká, přítel příteli vyká, ba vykáme i zvířeti, na příklad: Leono, vi estas danĝera! Lve, ty jsi nebezpečný! leono, vi estas danĝera. Slovo ty zní v esperantu ci a užívá se ho pouze v modlitbách, jelikož žádný národ svemu bohu nevyká.

Utvoříme a rozložíme si několik vět. Otec čte, patro legas. Čte: li legas. Otec a strýc čtou: la patro kaj la onklo legas. Čtou: ili legas. De kiu, od koho /De kiu vi ricevis la libron? / De la patro. La tuta respondo: Mi ricevis la libron de la patro /De kiu vi venas?/ Od otce – mi venas de la patro, od strýce – mi venas de la onklo, od dědečka – mi venas de la avo, od bratra – mi venas de la frato. Al kiu. komu: Al kiu vi donas akvon? holubovi, ni donos akvon al la kolombo, lvovi, mi donas akvon al la leono, Josefovi, mi donos akvon al Jozefo. Al kiu vi donas panon? otcí, mi donas panon al la patro (kial proč), ĉar li volas manĝi. La tuta respondo: Mi donas la panon al la patro, ĉar li volas manĝi. Otec synovi: La patro donas la panon al la filo, ĉar li volas manĝi. Otec dětem: La patro donas la panon al la infanoj, ĉar ili volas manĝi.

Opakujme dnešní novou látku: množné číslo má koncovku j: patro – patroj, libro – lioroj.

Osobní zájmena jsou: mi, vi, li, ŝi, ĝi, ni, vi, ili.

Příští lekce :

Bonan nokton.

Kurs esperanta. 6. lekce

Bonan vesperon!

Minule jsme poznali čas přítomný ve spojení se všemi zájmeny osobními. Kanti – zpívati: mi kantas – zpívám, vi kantas – zpíváš, li kantas – zpívá (on), ŝi kantas – zpívá (ona), ĝi kantas – zpívá (ono), Množné číslo: Ni kantas – vi kantas, ili kantas. Vidíme, že se v esperantu sloveso nemění. V češtině přibírá sloveso různé koncovky, podle toho, kdo zpívá. Zpívám, to jsem já, osoba první, zpíváš, to jsi ty, osoba druhá a t. d. Aby bylo v esperantu časování snadné, zůstává sloveso ve všech osobách beze změn, ale zato nesmíme zájmeno osobní zamlčeti. Jinak bychom nepoznali, o kterou osobu jde. Tedy: Mi kantas, vi kantas, li kantas, ŝi kantas, ĝi kantas, ni kantas, vi kantas, ili kantas.

Dále jsme slyšeli, se množné číslo tvoříme koncovkou jo. Patro – otec, patroj – otcové, filo – syn, filoj – synové.

Ted' si přečteme 6. lekci.

1. věta. Papero estas blanka. papero – papír, blanka – bílý. Papero estas blanka.

2. věta. Blanka papero kuŝas sur la tablo.

3. La blanka papero jam ne kuŝas sur la tablo.

4. věta. Jen estas la kajero de la juna fraŭlino. Kajero – sešit, juna – mladý, fraŭlino – slečna. Všimněte si prosím slova fraŭlino: na ŭ je kroužek; jinak bychom musili čísti fra-ŭlino. Tedy fraŭlino. Dále si všimněte přípony -ino. Je to přípona, kterou tvoříme podstatná jména rodu ženského, podobně jako v němčině: Lehrer – Lehrerin, Student – Studentin. V němčině není provedena tato zásada důsledně, jak vidíme na slovech: Vater – Mutter, Bruder – Schwester, v esperantu ano. Patro kaj patrino – otec a matka, frato kaj fratino – bratr a sestra, filo kaj filino – syn a dcera. Fraŭlino – slečna. A jaký význam má fraŭlo? Svobodný mladý muž, mládenec, chasník. Příponou -ino si utvoříme mnoho nových slov sami, kterým bychom se musili v jiných jazycích učit zvláště.

5. věta. La patro donis al mi dolĉan pomon. dolĉa – sladký. La patro donis al mi dolĉan pomon.

6. věta: Rakontu al mia juna amiko belan historion. rakonti – vypravovati, mia – můj a podobně tvŭj – via, jecho – lia, její – ŝia, jecho – ĝia, náš – nia, váš – via, jejích – ilia. Tedy: mi – mia, vi – via,

li – lia, ŝi – ŝia, ĝi – ĝia, ni – nia, vi – via, ili – ilia. La frazo: Rakontu al mia juna amiko belan historion. juna – mladý, amiko – přítel, bela – pěkný, hezký; historio – příběh, povídka. Vypravuj mému mladému příteli pěknou povídku.

7. věta. Mi ne amas obstinajn homojn. Obstina – svéhlavý, paliĉatý. Homo – člověk, obstina homo – paliĉatý člověk, obstinaj homoj – paliĉatí lidé. Mi ne amas obstinajn homojn – nemiluji paliĉaté lidi.

8. věta. Mi deziras al vi bonan tagon, sinjoro. Deziri – přát, tago – den, sinjoro – pán, sinjorino – paní. Přeji vám dobrý den, pane. Mi deziras al vi bonan tagon, sinjoro.

9. věta. Bonan matenon. Mateno – ráno, jitra. Bonan matenon!

10. Ĝojan feston! /mi deziras al vi/. ĝoji – radovati se, ĝoja – radostný, ĝojo – radost, ĝoje – radostně. Festi – slaviti, světiti, festo – svátek. Radostný svátek, přeji vám: Ĝojan feston! (mi deziras al vi).

11. věta. Kia ĝoja festo estas hodiaŭ! kia – jaký, hodiaŭ – dnes. Jaký to radostný svátek (jest dnes)!

12. věta. /Sur la ĉielo staras la bela suno/.

13. věta. En la tago ni vidas la helan sunon, kaj en la nokto ni vidas la palan lunon kaj la belajn stelojn. En – v, ve, en la tago – ve dne, hela – jasný, nokto – noc, pala – bledý, luno – měsíc, luna. Stelo – hvězda. Ve dne vidíme jasný slunce a v noci vidíme bledý měsíc a krásné hvězdy. En la tago ni vidas la helan sunon, kaj en la nokto ni vidas la palan lunon kaj belajn stelojn.

14. věta. La papero estas tre blanka, sed la neĝo estas pli blanka. Tre – velmi, neĝo – sníh, pli – více. Papír jest bílý, velmi bílý, ale sníh jest více bílý, tedy bělejší : la papero estas tre blanka, sed la neĝo estas pli blanka.

15. věta. Lakto estas pli nutra ol vino. Lakto – mléko, nutra – výživný, vino – víno, ol – než. léko jest výživnější než vino – lakto estas pli nutra ol vino.

16. věta. Mi havas pli freŝan panon ol vi. havi – míti, freŝa – čerstvý. Mám čerstvější chléb než ty – Mi havas pli freŝan panon ol vi.

17. věta. Ne, vi eraras, sinjoro, via pano estas malpli freŝa ol mia. Erari – mýliti se, pli – více, malpli – méně, malpli freŝa – méně čerstvý. La frazo: Ne, mýlíte se, pane, váš chléb je méně čerstvý než můj. Ne, vi eraras, sinjoro, vi pano estas malpli fresa ol mia.

18. věta. El ĉiuj miaj infanoj Ernesto estas la plej juna. el – z, ze, El la domo – z domu, el la ĉambro – ze světnice. ĉiu – každý, ĉiuj – všichni, el ĉiuj – ze všech, plej – nejvíce, plej juna – nejvíce mladý, tedy nejmladší. Ze všech mých dětí jest Arnošt nejmladší – el ĉiuj miaj infanoj Ernesto estas la plej juna.

19. věta. Mi estas tiel forta kiel vi. Tiel – tak, kiel – jak, jako. Jsem tak silný jako ty – mi estas tiel forta kiel vi.

20. věta. La lasta frazo. El ĉiuj siaj fratoj Antono estas la malplej saĝa. si – se, sia – svůj, saĝa – moudrý, chytrý. Ze všech svých bratří jest Anton nejméně chytrý. El ĉiuj siaj fratoj Antono estas la malplej saĝa,

Ke sloviĉkŭm si a sia, pli a plej se příště ještě vrátíme.

Příští lekce v úterý.

Sinjorinoj kaj sinjoroj, fraŭlinoj kaj fraŭloj, knabinoj kaj knaboj, mi deziras al vi bonan nokton!

Kurs esperanta. (Sedmá lekce)

Sinjorinoj kaj sinjoroj, bonan vesperon!

Opakujeme. Příponou -ino tvoříme podstatná jména rodu ženského, na příklad patro – patrino, otec a matka, filo – filino, syn – dcera, knabo kaj knabino, hoch a děvče a podobně.

Zájmena přivlastňovací: můj, tvůj, jeho atd. tvoříme ze zájmen osobních koncovkou -a, tedy: já – mi, můj – mia. Podobně vi – via. li – lia, ŝi – ŝia, ĝi – ĝia. Množné číslo, ni – nia, vi – via, ili – ilia.

Velmi důležitou úlohu mají slůvka pli a plej. Jak víme, má pli význam více, plej – nejvíce. Pomáhají nám stupňovati přídavná jména. V češtině stupňujeme silný, silnější, nejsilnější, v esperantu: forta, pli forta, plej forta. Příklad: Josef jest silný: Jozefo estas forta, Jan jest silnější než Josef, Johano estas pli forta ol Jozefo. . . pli forta ol, silnější než, pli forta ol. Otec jest nejsilnější – la patro estas plej forta. Jiný příklad: mladý, mladší, nejmalší – juna, pli juna, plej juna. Odvážný, odvážnější, nejodvážnější – kuraĝa, pli kuraĝa, plej kuraĝa, odvážnější než – pli kuraĝa ol, nejodvážnější ze všech – plej kuraĝa el ĉiuj. Dobrý, lepší, nejlepší – bona, pli bona, plej bona.

Slovo malpli také již známe, má význam méně. Pli – více, malpli – méně. Malpli je tedy pravý opak od pli. Tento opačný význam dostává předponou mal-.

To platí i pro ostatní slova s předponou mal. Na příklad: malbona, bona – dobrý, opak od dobrý: ŝpatný, tedy malbona – špatný. Podobně: juna – mladý, maljuna – starý, diligenta – pilný, maldiligenta – lenošný, ami – milovati, malami – nenáviděti; amo – láska, malamo – nenávist, plej – nejvíce, malplej – nejméně. Malbona stupňujeme stejně jako bona, tedy: malbona, pli malbona ol, plej malbona – špatný, horší než, nejhorší. Sladký, méně sladký, nejméně sladký – dolĉa, malpli dolĉa ol, malplej dolĉa.

Z minulé lekce, poslední věty známe slova si a sia – se a svůj. Věta zněla:

El ĉiuj siaj fratoj Antono estas la malplej saĝa. Ze všech svých bratří jest Atonín nejméně chytrý. V esperantu užíváme slova si poněkud odlišně od češtiny.

Říkáme v češtině: vidím se (na příklad v zrcadle), vidíš se, vidí se, vidíme se, vidíte se, vidí se. Slůvka se užíváme v češtině ve všech osobách, jak čísla jednotného, tak množného. V esperantu ne. Vidím se – mi vidas min, min, mi – první pád, min – 4. pád. mi vidas min. Jako v němčině: ich sehe mich a ne ich sehe sich, tedy mi vidas min. Vi vidas vin, vin. Teď pozor! Li vidas lin a nebo: li vidas sin. Co je správné? Oboje, podle toho, koho vidí. Vidí-li sám sebe, pak ovšem: li vidas sin, vidí-li svého přítele, pak: li vidas lin. Takový dvojí význam nemůže nastati v první osobě. Mi vidas min, má jenom jeden význam, totiž: vidím sám sebe, mi vidas min. Podobně: ŝi vidas sin, ŝi vidas ŝin; množné číslo: ni vidas nin, vi vidas vin, ale: ili vidas sin. Opakuji: mi vidas min, vi vidas vin, li vidas sin, ŝi vidas sin, ĝi vidas sin, ni vidas nin, vi vidas vin, ili vidas sin. Stejně užíváme slova sia. Příklad: miluji svého otce, mi amas mian patron, miluješ svého otce – vi amas vian patron, li amas sian patron, ŝi amas sian patron, ĝi amas sian patron, Ni amas nian patron, vi amas vian patron, ili amas sian patron. Zájmen si, sia užíváme pouze v 3. osobě, v čísle jednotném i množném.

Teď si přečteme cvičení 7. Je to začátek pohádky. La feino. Unu vidvino havis du filinojn. La pli maljuna estis tiel simila al la patrino per sia karaktero kaj vizaĝo, ke ĉiu, kiu ŝin vidis, povis pensi, ke li vidas la patrino; ili ambaŭ estis tiel malagrablaj kaj tiel fieraj, ke oni ne povis vivi kun ili. La pli juna filino, kiu estis la plena portreto de sia patro laŭ sia boneco kaj honesteco, estis krom tio unu el la plej belaj knabinoj, kiujn oni povis trovi. Překlad: Feino: kouzelnice.

Jedna vdova měla dvě dcery. Starší, la pli maljuna, starší byla svojí povahou a svým obličejem matce tak podobna, že každý, kdo ji viděl, mohl mysliti, že vidí matku; obě byly tak nepřijemné a tak hrdé, že nebylo možno žiti s nimi. Mladší dcera, která byla plný obraz svého tatínka a to svojí dobrotivostí a čestností, byla krom toho jedna z nejhezčích děvčat, jakých bylo možno nalézt.

Teď si přečteme všichni ještě jednou hlasitě, hlasitě prosím, celý článek. La feino. Unu vidvino havis du filinojn. La pli maljuna estis tiel simila al la patrino per sia karaktero kaj vizaĝo, ke ĉiu, kiu ŝin vidis, povis pensi, ke li vidas la patrino. Ili ambaŭ estis tiel malagrablaj kaj tiel fieraj, ke oni ne povis vivi kun ili. La pli juna filino, kiu estis la plena portreto de sia patro laŭ sia boneco kaj

honesteco, estis krom tio unu el la plej belaj knabinoj, kiujn oni povis trovi.

Příští lekce ve čtvrtek.

Bonan nokton.

Sinjoroj kaj sinjoroj, každý z Vás si zajisté již položil otázku: kolik asi nových esperantistů, poslouchá tento kurs. I nás by to zajímalo. Napište nám každý a výsledek vám sdělíme. Připojte krátkou kritiku, ať už příznivou nebo nepříznivou. O to prosím zvláště kolegy – učitele a profesory. Víím, co znamená kontakt učitele s jeho posluchači. Tu v rozhlase chybí. Proto se obracím na Vás. Bude to výhoda Vaše i má. Napište, co Vám dělá těžkosti, čemu nerozumíte. Odpovím každému, přiloží-li frankovanou obálku. Aby výsledek byl přesný, napište všichni. Lístek stačí. Adresa: Radiojournal, Brno.

Kurs epperanta. (8. lekce)

Bonan vesperon.

Opakujeme. Přídavná jména stupňujeme pomocí slov pli a plej, více, nejvíce. Příklad: odvážný, odvážnější než, nejodvážní – kuraĝa, pli kuraĝa ol, plej kuraĝa.

Předpona mal- dává původnímu významu význam opačný. Příklad: akra – ostrý, malakra – tupý, kuraĝa – odvážný, malkuraĝa – zbabělý.

Zájmen si a sia užíváme pouze ve 3. osobě jednotného i množného čísla. Příklad: li vidas sin, Něco jiného je: li vidas lin. Ŝi vidas sin, ĝi vidas sin, ili vidis sin. Něco jiného je: Ili vidas ilin. Podobně: li amas sian patron, ŝi sian, ĝi sian, ili sian. Něco jiného je: Ili amas ilian patron.

Z minulé lekce La feino nás zajímá slovo oni a přípona -eco ve slovech boneco kaj honesteco. Slovo oni má tentýž význam jako německé man, malé m, jedno n, man. Příklad: man sagt, man kann mit ihnen nicht leben. Esperantsky: Oni diras, oni diras, povídá se: oni ne povas vivi kun ili – není možno s nimi žítí. Příklad: povídá se, nám význam slova oni objasní. Povídá se. Kdo vlastně povíjí dá. Lidé! určití lidé, mohu je jmenovati? Ne. Tam něco zaslechnu, tam něco a na konec něco víím a nevím od koho. Kdo tedy povídal? Někdo, lidé, a ti se skrývají za slovem oni. Někdy také užíváme slova člověk. Člověk nemůže s nimi žítí – oni ne povas vivi kun ili. Oni má tedy význam někdo, někdy člověk, někdy lidé. Víím, že vžití se do této nové formy, činí začátečníkům potíže. Ale tím právě poznáváme nový způsob, jak se vyjadřovati. Srovnáním obou způsobů pak prohlubujeme znalost vlastního jazyka.

A teď přípona -eco. Srovnejme tato tři slova: danĝera, danĝero, danĝereco. Danĝera – nebezpečný, danĝero – nebezpečí, danĝereco – nebezpečnost. Danĝereco je vlastnost, je to podstatné jméno, utvořené z přídavného jména danĝera příponou -eco, danĝereco. Jiný příklad: viro – muž, vira – mužný, na příklad projev a vireco – mužnost. Dvojice vira – vireco, danĝera – danĝereco určují nějakou vlastnost, jenže jedno z nich vira, danĝera, je vždy přídavné jméno, druhé pak vireco, danĝereco, je jméno podstatné utvořené příponou -eco.

Teď si přečteme 8. cvičení, je snadné. Dříve však se naučíme počítati.

1. Du homoj povas pli multe fari ol unu. Dva lidé mohou udělati více než jeden.
2. Mi havas nur unu buŝon, sed mi havas du orelojn. Mám jenom jedna ústa, ale mam dvě uši.

3. Li promenas kun tri hundoj. Prochází se s třemi psy.
4. Li faris ĉion per la dek fingroj de siaj manoj. Udělal vše desíti prsty svých rukou.
5. El siaj multaj infanoj unuj estas bonaj kaj aliaj estas malbonaj. Z jejich mnoha dětí jsou jedny hodné a druhé zlé.
6. Kvin kaj sep estas /faras/ dek du. 5 a 7 jest 12, dělá 12.
7. Dek kaj dek estas dudek. 10 a 10 jest 20.
8. Kvar kaj dek ok estas dudek du. 4 a 18 jest 22.
9. Tridek kaj kvardek kvin estas sepdek kvin. 30 a 45 jest 75.
10. Mil okcent naŭdek tri. 1893.
11. Li havas dek unu infanojn. Má 11 dětí.
12. Sesdek minutoj faras unu horon, kaj unu minuto konsistas el sesdek sekundoj. 60 minut dělá jednu hodinu a jedna minuta se skládá z šedesáti vteřin.
13. Januaro estas la unua monato de la jaro, aprilo estas la kvara, novembro estas la dekunua, decembro estas la dekdua. Leden jest první měsíc v roce, duben jest čtvrtý, listopad jest jedenáctý, prosinec jest dvanáctý.
14. La dudeka /tago/ de februaro estas la kvindek unua tago de la jaro. Dvacátý den února jest jedena padesátý den v roce.
15. La sepan tagon de la semajno Dio elektis, ke ĝi estu pli sankta ol la ses unuaj tagoj. Sedmý den v týdnu vyvolil Bůh, aby byl světější než šest prvních dnů.
16. Kion Dio kreis en la sesa tago? Co stvořil Bůh šestý den?
17. Kiun daton ni havas hodiaŭ? Které datum máme dnes?
18. Hodiaŭ estas la dudek-sepa /tago/ de marto. Dnes je 27. /sedmadvacátý den/ března.
19. Georgo Washington estis naskita la dudek-duan de februaro de la jaro mil-sepcent-tridek-dua. Jiří Washington se narodil, vlastně byl zrozen, 22. února 1732. Končíme.

Unu – jedna, unu ve slově uniforma – jednotný šat, unu – jedna, du – dvě, ve slovech dueto a dualismus, tri – tři, kvar – čtyři, ve slovech kvarteto a kvarta, kvin – pět, ve slovech kvinteto a kvinta. Unu, du, tri, kvar, kvin, dále: ses – sex ve slově sextán, sep – sedm, septimán, ok – osrn, oktáván, naŭ – devět a konečně: dek – deset ve slově dekagram, který má 10 gramů. Ses, sep, ok, naŭ, dek. 11 – dekunu, 12 – dekdu, 13 – dektri, 14 – dekkvar atd. dvacet – dudek, to jsou dvě desítky – dudek, 21 – dudekunu, 29 – dudeknaŭ, 30 – tridek, 40 – kvardek, 30 – kvindek, 60 – sesdek, 70 – sepdek, 80 – okdek, 90 – naŭdek, 100 – cent, náš cent má 100 kilogramů. 1000 mil.

P. říší lekce ve čtvrtek.

Abychom zjistili, kolik máme posluchačů, prosili jsme minule, aby nám všichni napsali. Lístek stačí. Sdělte nám Vaše přání a zda Vám tempo vyhovuje. Pište všichni. Výsledek Vám sdělíme.

Kurs esperanta. / 9. lekce /

Bonan vesperon.

Opakujeme: příponou -eco tvoříme podstatná jména vyjadřující vlastnosti.

Příklad: pura – pureco, čistý – čistotnost, akra – akreco, ostrý – ostrost.

Pak jsme počítali. Chcete-li čtení číslic dobře procvičiti, napište si jich dvacet, čtyřmístních, a čtěte je několikrát za sebou.

Kiun daton ni havas hodiaŭ? Hodiaŭ estas la. . . . de novembro de la jaro

mil-naŭcent-tridek-dua. Kiam vi estis naskita? 26. zŕí 1894. Mi estis naskita la dudeksesan de septembro de la jaro mil-okcent-naŭdek-kvara. aj vi sinjoro? Dam se ovšem neptám.

Podle vzoru naski – naskita můžeme vytvořiti: legi – legita. Legita libro – čtená kniha. Legita libro estas libro, kiun ni jam legis. Forpeli – forpelita. Forpelitaj birdoj – zahnaní ptáci. Forpelitaj birdoj estas birdoj, kiujn la knabo forpelis.

Doni – donita, kanti – kantita, skribi – skribita.

Pokračujeme v pohádce "La feino". Obsah začátku byl asi tento: Unu vidvino havis du filinojn. La pli maljuna similis al la patrino, la pli juna al la patro. La unua estis malagrabra kaj tre fiera. Neniu povis vivi kun ŝi kaj ŝia patrino. La dua estis bona, honesta kaj tre bela knabino.

Daŭrigo – pokračování.

Ĉar ĉiu amas ordinare personon, kiu estas simila al li, tial tiu ĉi patrino varmege amis sian pli maljunan filinon, kaj en tiu sama tempo ŝi havis teruran malamon kontraŭ la pli juna. Ŝi devigis ŝin manĝi en la kuirejo kaj laboradi senĉese. Inter aliaj aferoj tiu ĉi malfeliĉa infano devis du fojojn en ĉiu tago iri ĉerpi akvon en tro malproksima loko kaj alporti domon plenan grandan kruĉon.

Překlad; protože každý miluje obyčejně osobu, která se mu podobá, proto tato matka vřele milovala svoji starší dceru a ve stejné době hrozně nenáviděla svoji mladší dceru. Nutila ji jisti v kuchyni a pracovati bez ustání. Kromě jiných prací musilo toto nešťastné dítě jíti dvakrátě denně čerpati vodu na velmi vzdálené místo a přinésti domu plný velký džbán.

Čtĕme ještĕ jednu hlasitĕ: Ĉar ĉiu amas ordinare personon,

Z nových slov nás zajímají: daŭrigi – pokračovati, devigi – nutiti.

Přípona – ig má tentýž význam jako v německém slově reinigen, což jest: rein machen, tedy činiti, učiniti, dělati, udělati, čistým. Esperantsky: pura – purigi. Purigi – udělati čistým, tedy čistiti – purigi. Podobně daŭrigi: daŭri – trvati, učiniti, aby něco trvalo dále, tedy pokračovalo – daŭrigi, pokračování – daŭrigo. Devi – musiti, devigi – nutiti.

Dále nás zajímá slovo varmega. Přípona – eg' zesiluje, nebo zvětšuje význam slova. Náš příklad: varmege. Varma – teplý; vyšší, zesílený stupeň: horký, vřelý – varmega, varmege – vřele. La patrino amis varmege sian pli maljunan filinon.

Podobně: ŝtono, ŝtonego – balvan; manĝi, manĝegi – hltati. U těchto slov nám chybí dosti často příčinné slovo české. Příklad: pura – čistý, purega – velmi čistý, čistý jako sklo. Zvláštního slova nemáme. Diligenta – diligentega – pilný a nesmírně pilný. Utvořte ze známých již slov nová pomocí přípony – eg' a pokuste se o jich překlad.

Jiná přípona je -ej ve slově kuirejo – kuchyně. Kuiri – vařiti, kuirejo je místnost, kde se vaří; esperantsky: Kuirejo estas ĉambro, en kin oni kuiras. Kio estas – co je? Kio estas lernejo? Lernejo estas domo, en kiu la knaboj kaj la knabinoj lernas.

Přípona -ad' nám nebude dělat těžkostí. Vyjadřuje trvání nebo opakování činnosti. Příklad: Je přece rozdíl, řekne-li otec: jdu do školy (přeptati se na syna) a nebo řekne-li syn: chodím do školy. Otec tam jde jednou, dvakrátě, syn denně. Otec jde do školy: La patro iras en la lernejon, syn chodí do školy: La filo iradas en la lernejon. Podobně: nésti, nositi – porti, portadi. Přinésti, přinášeti – alporti, alportadi. La patro iras, la filo iradas en la lernejon.

Kdo pozorně sleduje náš kurs, zajisté si řekl: proč en la lernejon a ne en la lernejo? En je přece předložka a po každé předložce užíváme prvního pádu. Správně. Ale dejte pozor: Je to totéž, řeknu-li: la patro iras en la lernejon, nebo: la patro iras en la lernejo? Zajisté, že jste na to již přišli. Není to totéž. La patro iras en la lernejon, je otec na ulici a jde do školy: la patro iras en la lernejon. Řeknu-li: la patro iras en la lernejo, to už je ve škole a jde v ní, třeba po chodbě. Podobně: en la ĉambro – ve světnici, en la ĉambro – do světnice. Kam jdu? do světnice: en la ĉambro.

Na otázku: kam – kien, naznačujeme směr koncovkou -n. En la domo – v domě, en la domon – do

domu. dome – doma, domen – domů.

Končíme: ni finas. Příští lekce ve čtvrtek.

Bonan nokton.

Kurs esperanta. / 10. lekce /

Bonan vesperon.

Minule jsme probrali několik přípon. Radím, aby si každý uvědomil a zapamatoval přesný význam přípon. Nejlépe na jednom příkladě a podle něho si utvořil mnoho jiných. Příponám vděčí esperanto, že vystačí malým počtem kmenů, z nichž možno utvořiti velké množství slov, pro která často nemá ani nejvyspělejší jazyk rovnocenného výrazu.

Přípona – ig' má význam: činiti – učiniti, dělati – udělati. Příklad: purigi – udělati čistým, čistiti. Daŭrigi – pokračovat.

Přípona –eg' zesiluje, zvětšuje původní význam. Příklad: varma – teplý, varmega – vřelý, ŝtono – kámen, ŝtonego – balvan.

-ejo' je místnost, kde se něco děje. Příklad: lernejo jest místnost, kde se učí, tedy škola. Lernejo jest místnost, kde se čte, tedy čítárna.

-ad' vyjadřuje trvání a opakování činnosti. Příklad: iri – jíti, iradi – choditi.

A konečně směr naznačuje koncovkou – n. Kde? Kie? kde – kie? en la lernejo – ve škole. kan – kien? kam? – kien? En la lernejon – do školy.

Čteme 13. cvičení.

1. Mi havas cent pomojn. Mám sto jablek.

2. Mi havas centon da pomoj, centon da pomoj. Mám stovku jablek. Čeho mám stovku? Jablek, 2. pád. A přece neříkáme: Mi havas centon de pomoj, nýbrž: mi havas centon da pomoj. Po výrazech určujících váhu, míru, počet a nebo vůbec nějaké množství jako i pytel jablek, mnoho jablek, trochu vody, tedy po takových výrazech užíváme místo de-da. Tedy: mi havas centon da pomoj.

3. Tiu ĉi urbo havas milionon da loĝantoj. Toto město má milion obyvatel. Tiu – ten, ta, to; tiu ĉi, bližší označení, tento, tato, toto. Podobně: tie – tam, tie ĉi – tady, zde. Slovo loĝanto nás zvláště zajímá. Je utvořeno stejně jako naše slova: protestant, gratulant, rebelant, maturant a mnoho jiných. Gratulanto estas homo, kiu gratulas. – Gratulant jest člověk, který gratuluje. Protestanto estas homo, kiu protestas. A loĝanto? loĝi – bydlet. Loĝanto estas homo, kiu loĝas. Jaký význam má tedy přípona -anto? Je to člověk, který. . . a teď přijde jeho činnost, Tvoříme nová slova: legi – čísti, leganto – čtenář, rajdi – rajdanto, labori – laboranto (laborant v laboratoři). Pokuste se o podobné dvojice.

4. Mi aĉetis dekduon da kuleroj kaj du dekduojn da forkoj. Koupil jsem tucet lžic a dva tucty vidliček. Aŭ – nebo. Dekduo můžeme psáti dohromady, nebo dek, čárka, duo. V naší cvičebnici to není jasné.

5. Mil jaroj (aŭ milo da jaroj) faras miljaron. Milo de jaroj je ovšem chyba tisku. Správně: milo da jaroj. Tisíc let nebo tisícovka let, je tisíciletí.

6. Unue mi redonan al vi la monon, kiun vi pruntis al mi; due mi dankas vin por la prunto; trie mi pietas vin ankaŭ poste prunti al mi, kiam mi bezonos monon. Za prvé Vám vracím peníze, které jste mi půjčil; za druhé Vám děkuji za půjčení; za třetí Vás prosím, . . . abyste mi půjčil i potom (později), až budu potřebovati peníze. (Opatrný pán!) Mi bezonos – budu potřebovati, mi bezonos, -os, budoucí čas. As přítomný, is ninulý, os budoucí. Unu, du, tri atd. jedna, dvě, tři. Unua, dua, tria

– první, druhý, třetí. Unue, due, trie – za první, za druhé, za třetí.

6. Slovo redoni; doni – dáti a re- je předpona nám velmi dobře známá. Kontra-Rekontra. Reakce jest akce zpět. Revolver; volvi – točiti, revolvi – opět točiti. Předpona re má tyto dva významy: zpět, nebo opět. Doni – dáti, redoni – dáti zpět, vrátiti.

7. Por ĉiu tago mi ricevas kvin frankojn, sed por la hodiaŭa tago mi ricevis duoblan pagon t. e. (tio estas) dek frankojn. Za každý den dostávám pět franků, ale za dnešní den jsem dostal dvojnásobný plat, to jest deset franků. Duobla – dvojnásobný, triobla – trojnásobný, kvarobla, kvinobla, dekobla, centobla.

8. kvinoble sep estas tridek kvin – 5 krát sedm jest 35. Duoble, trioble, kvaroble, oble – krát.

9. Tri estas duono de ses. Tři jest polovina ze šesti. Triono – třetina, kvarono – čtvrtina, centono – setina. Ono – zlomek.

10. Kvar metroj da tiu ĉi ŝtofo kostas naŭ frankojn; tial du metroj kostas kvar kaj duonon frankojn (aŭ da frankoj) 4 metry této látky stojí 9 franků, proto stojí dva metry čtyři a půl franků.

12. Unu tago estas tricent-sesdek-kvinono aŭ tricent-sesdek-sesono de jaro.

13. Tiuj ĉi du amikoj promenas ĉiam duope. Tito dva přátelé se procházejí vždy spolu. – op' označuje číslovku hromadnou. Za Rakouska pochodovali vojáci kvarope, v Republice trioje, v Rusku okope, v čtyřstupu, v trojstupu, v osmistupu.

14. Kvinope ili sin ĵetis sur min, sed mi venkis ĉiujn kvin atakantojn. Volný překlad: Hlouček pěti mužů se vrhl na mne, ale já jsem přemohl všech pět útočníků.

15. Por niaj kvar infanoj mi aĉetis dekdu pomojn, kaj al ĉiu el la infanoj mi donis po tri pomoj. Pro své čtyři děti jsem koupil 12 jablek každému z dětí jsem dal po třech jablkách. Po: naše české po.

16. Tiu ĉi libro havas sesdek paĝojn, tial se mi legos en ĉiu tago po dek-kvin paĝoj, mi finos la tutan libron en kvar tagoj. Tato kniha má 60 stran, proto jestliže přečtu každý den po 15 stránkách, ukončím celou knihu za 4 dni.

Ni finas.

Příští lekce v úterý. Pohovoříme si o došlé korespondenci.

Bonan nokton.

Kurs esperanta. / 11. lekce /

Sinjorinoj kaj sinjoroj, bonan vesperon!

Opakujeme číslovky: unu, du, tri, kvar, kvin, ses, sep, ok, naŭ, dek, cent, mil. Unua, dua, deka, centa, mila – první, druhý, desátý, stý, tisící. Unue, due, trie – za první, za druhé, za třetí.

Unuobla, duobla, centobla – jednoduchý, dvojnásobný, stonásobný. Unuoble, duoble, trioble – jedenkrát, dvakrát, třikrát. Užívá se při násobení. Kvaroble kvin estas dudek. Duono, triono, centono – polovina, třetina, setina. Duoje, trioje, kvarope, překládám často stejně jako: po unu, po du – po jednom, po dvou.

Po výrazech určujících váhu, míru, počet užíváme slova da. Příklad: Kruĉo da vino – džbán vína. Kruĉo de vino – džbán od vína.

Velmi důležitá je přípona -anto. Rajdi, rajdanto – jezdec. Aĉeti, aĉetanto – kupující. Aĉetanto estas homo, kiu aĉetas. Aŭskulti – poslouchati, aŭskultanto – posluchač.

Ze svých četných kursů vím, že si začátečníci pletou slova kiu, kio, kie a.t.d. Proto upozorňuji na tabulku na straně třetí. V češtině téměř všechna tázací slova začínají na k. Komu, kam, kdy, kolik atd. V esperantu také. Podívejte se na druhou řadu. První je kiu, pak kia, kio atd.

Na otázku Kdo? odpovídáné ten. A v esperantu? Kiu? odpovĉd: tiu! Kio? tio!

Má-li odpověď platnost všeobecnou, zaměníme k za ĉ. Kiu? Odpověď: ĉiu – každý. Kio? ĉio!
Zápor: nic, nikam, nikde, začíná na n. V esperantu: Kiu? zápor: neniŭ – nikdo, atentŭ la akcenton!
neniŭ! nenia, nenie! Základ slova pak vyjadřuje neurčitost: Kiu? iu – někdo.

Pamatujme si: K má význam tázací: kiu?

T. ukazovací: tiu!

Ĉ všeobecný: ĉiu!

Nen záporný: neniŭ, holý kmen neurčitý: iu – někdo.

Tato tabulka má 45 slov. Pamatujeme-li si však pouze 9 slov, s kterými všechno ostatní souvisí, jak jsme viděli, známo vlastně všech 45. Proto byl tato tabulka nazvána odborníky geniálním dílem. Uděláme dobře, naučíme-li se důkladně druhé řadě, tedy: Kiu? kia? Tato slova musí být naprosto běžná, protože jsou velmi častá.

Pokračujeme v pohádce "La feino".

Obsah začátku a pokračování je asi tento: Unu vidvino havis du filinojn. La pli maljuna similis al la patrino, la pli juna al la patro. La unua estis malagrabla kaj tre fiero. Neniŭ povis vivi kun ŝi kaj ŝia patrino. La dua estis bona, honesta kaj tre bela knabino. La patrino varmege amis sian pli maljunan filinon, sed samtempe malamegis la pli junan. La pli juna devis manĝi en la kuirejo kaj laboradi senĉese. Ŝi devis ĉiutage iri ĉerpi akvon kaj alporti domon plenan, grandan kruĉon. La akvo estis en tre malproksima loko.

Dua daŭrigo: En unu tago, kiam ŝi estis apud tiu fonto, venia al ŝi malriĉa virino, kiu petis ŝin, ke ŝi donu al ŝi trinki. "Tre volonte, mia bona," diris la bela knabino. Kaj ŝi tuj lavis sian kruĉon kaj ĉerpis akvon en la plej pura loko de la fonto kaj alportis al la virino, ĉiam subtenante la kruĉon, por ke la virino povu trinki pli oportune. Kiam la bona virino trankviligis sian soifon, ŝi diris al la knabino: "Vi estas tiel bela, tiel bona, kaj tiel honesta, ke mi devas fari al vi donacon." (Ĉar tio estis feino, kiu prenis sur sin la formon de malriĉa vilaĝa virino, por vidi, kiel granda estos la ĝentileco de tiu ĉi juna knabino.) "Mi faras al vi donacon," daŭrigis la feino, "ke ĉe ĉiu vorto, kiun vi diros, el via buŝo eliros aŭ floro aŭ multekosta ŝtono."

Překlad: Jednoho dne, když byla u té studánky, přišla k ní chudobná žena, která jí prosila, aby jí dala napítí. Velmi ráda, má dobrá, řeklo hezké děvčátko. A hned umyla svůj džbán a nabrala vody z nejčistšího místa pramene a přinesla ženě, stále podpírajíc džbán, aby žena mohla pít pohodlněji. Když hodná žena utišila svoji žízeň, řekla děvčeti: "Ty jsi tak hezká, tak hadná a tak ctná, že Tě musím obdarovati (Neboť to byla kouzelnice, která vzala na sebe podobu chudobné venkovské ženy, aby viděla, jak velká bude zdvořilost tohoto mladého děvčete. "Dávám ti dárek ten," pokračovala kouzelnice, "že při každém slově, které vyřkneš, vyjde z Tvých úst buď květina, nebo drahocenný kámen."

ĉeme jeŝtĕ jednou:

Ni finas.

Příští lekce ve čtvrtek. Sděluji vám dobrou zprávu, od 6. pros. budou lekce po 20 min. (Příště si pohovoříme o došlé korespondenci)

Al ĉiuj aŭskultantoj mi deziras bonan nokton.

Kurs esperanta /13. lekce/

Bonan vesperon!

Přečteme si úlohu a na přeložených větách zopakujeme přechodník přítomný.

1. věta: Vracím Vám peníze a děkuji Vám. Vrátili. Dáti – doni, dáti zpět – redoni; redoni – vrátiti. (vracím – mi redonas). Osobní zájmeno "mi" nesmíme vynechat: mi redonas. (Vám – al vi). Peníze. V češtině je to množné číslo, v esperantu ne, podobně jako v němčině: das Geld. Tedy peníze – la mono a nikoliv la monoj, jak asi mnozí psali. Vracím Vám peníze – mi redonas al vi la monon. Děkuji Vam – mi dankas al vi. Obě věty spojeny: Li redonas al vi la monon kaj mi dankas al vi. Zkráceno přechodníkem: přechodník utvoříme ze slovesa redoni, tedy: redonante, redonante. Zkráceno: Redonante al vi la monon, mi dankas al vi. Překlad: Vraceje vám peníze děkuji vám. Vidíme, že jedno "mi" bylo vynecháno a to ve zkrácené větě: redonante al vi la monon, mi dankas al vi. Ještě něco. Vracím, tedy já, mi redonas, děkuji, tedy já, mi dankas. Ko vrací a kdo děkuje? Ja! (Kiu redonas kaj dankas? Mi!) Část věty, na kterou se ptáme kdo, neb co, nazýváme, jak víme, podmět (La subjekto). Pamatujme si dobře: Přechodníku lze užití jen tehdy, mají-li dvě věty společný podmět. Ve zkrácené větě pak podmět vynecháme. O správnosti tohoto pravidla se můžeme přesvědčiti, jestliže změníme v jedné větě podmět. Na příklad – Bratr ti vrací peníze a já ti děkuji. (La frato redonas al vi la monon kaj mi dankas al vi). Kiu redonas? respondo: La frato. La frato estas la subjekto de la unua frazo, bratr jest podmět první věty, la frato estas la subjekto de la unua frazo. Frazo – věta. Kiu dankas? respondo: mi. Mi estas la subjekto de la dua frazo. La subjektoj estas – podměty jsou: bratr a já – la frato kaj mi. Vidíme, že každá věta má jiný podmět. Přes to se pokusíme větu zkrátit, při čemž podmět bratr, musíme vynechat. Tedy: redonante, slovo bratr, la frato, vynecháme (redonante al vi la monon, mi dankas al vi). Cítíme všichni, že jsme neřekli to, co jsme chtěli. O bratrovi není ani zmínka, a proto se vztahuje na slovo "mi" nejen dankas, ale i redonante. A to jsme přece říci nechtěli. Shrnujeme: Mi redonas al vi la monon kaj mi dankas al vi, nebo zkráceně: redonante al vi la monon, mi dankas al vi. Ale: La frato redonas al vi la monon kaj mi dankas al vi. Tuto větu zkrátiti nelze.

(La dua frazo de la tasko = 2. věta úlohy): Děvče jedlo v kuchyni a plakalo. Děvče jedlo: la knabino manĝis (la knabino manĝas – děvče jí, la knabino manĝos – děvče bude jísti. Jez, děvče! manĝu, knabino!) V kuchyni – en la kuirejo. Děvče jedlo v kuchyni: la knabino manĝis en la kuirejo, a plakalo: kaj ploris. La tuta frazo: celá věta, la tuta frazo: La knabino manĝis en la kuirejo kaj ploris. S přechodníkem: přechodník utvoříme ze slovesa plori, tedy plorante. La tuta frazo: Plorante manĝis la knabino en la kuirejo. A jak pak kdyby obě věty byly v čase přítomném? Děvče jí v kuchyni a pláče. La knabino manĝas en la kuirejo kaj ploras. S přechodníkem: Plorante manĝas la knabino en la kuirejo. A konečně mohou býti obě věty v čase budoucím: Děvče bude jísti v kuchyni a bude plakati: la knabino manĝos en la kuirejo kaj ploros. S přechodníkem: Plorante manĝos la knabino en la kuirejo. Vidíme, že přechodníku přítomného lze užití, jsou-li obě věty, obě věty, prosím, v čase přítomném, nebo minulém, nebo budoucím. Proto by byl název přechodník současný výstižnější než název přechodník přítomný, neboť děj obou vět musí býti vždy současný, ať už v čase přítomném nebo minulém, nebo budoucím.

La tria frazo de lekcio: Ležel jsem na zemi a nabíral jsem vody. Mi kuŝis sur la tero kaj ĉerpis akvon. S přechodníkem: Kuŝante sur la tero, mi ĉerpis akvon.

La lasta frazo de la lekcio: Přál nám dobrou noc a končil. Li deziris al ni bonan nokton kaj finis. Zkráceno: Dezirante al ni bonan nokton li finis. Je to těžká partie, ale doufám, že je vše jasné.

Překlad na příště. Napište si prosím: Tato paní je vdova. Má dvě dcery a jednoho syna. Mladší chodí do školy, syn navštěvuje gymnasium. Učí se velmi dobře. Je velmi pilný.

Příště přečtu správný překlad a zodpovím některé dotazy. Bonan nokton!

Kurs esperanta. /12. lekce/

Sinjorinoj kaj sinjoroj, mi deziras al vi bonan vesperon.

Skoro všichni již dostali odpověď a doufám, že jste esperantskému textu rozuměli.

Z minulé 11. lekce nás zajímá slovo "subtenante". Je to tvar slova subteni – podpírati, který dělá začátečníkům těžkosti.

Celá věta zněla: Kaj ŝi tuj lavis sian kruĉon kaj ĉerpis akvon el la plej pura loko de la fonto, kaj alportis al la virino, ĉiam subtenante la kruĉon, por ke la virino povu trinki pli oportune. Překlad: A ihned umyla svůj džbán a nabrala vody z nejčistšího místa studánky a přinesla ženě, stále podpírajíc džbán, aby žena mohla pít pohodlněji. Pro náš účel stačí tato část věty: ŝi alportis akvon, ĉiam subtenante la kruĉon – přinesla vody, stále podpírajíc džbán. Tak bychom tuto větu v češtině snad napsali, ale nikdy neřekli. Řekli bychom: přinesla vody a stále podpírala džbán, aby žena mohla pohodlněji pít. Esperantsky: ŝi alportis akvon (přinesla vody) kaj ĉiam subtenis la kruĉon (a stále podpírala džbán). Ona přinesla, ona podpírala – ŝi alportis, ŝi subtenis. Obě části vykonává jedna a táž osoba současně. To je důležité. Tvar podpírajíc – subtenante nazýváme přechodník přítomný. Vykonává-li však obě činnosti hoch, koncovka přechodníku se v češtině změní. Věta pak zní: přinesl vody a stále podpíraje džbán, aby atd. Esperantsky: Li alportis akvon, ĉiam subtenante la kruĉon, por ke k.t.p. A konečně jde-li o děti: Přinesly vody stále podpírajíce džbán, aby atd. Esperantsky: Ili alportis akvon, ĉiam subtenante la kruĉon, por ke k.t.p. V češtině má přechodník, jak vidíme, podle rodu a čísla různé koncovky. V esperantu má přechodník pouze jednu koncovku. Česky: podpíraje, podpírajíc, podpírajíce. Esperantsky: subtenante. To platí o první skupině českých sloves. Druhá má koncovky a, ouc, ouce. Příklad: nésti, nesa, nesouc, nesouce. Esperantsky: porti – portante. Neno dáti: dada, dadouc, dadouce. Esp.: doni – donante. Jistě, že mnohý z posluchačů slyšel dnes slovo dada ponejprv. Nemyslím ovšem ruské přitakání: Ano. Přechodník přítomný v dnešní mluvené řeči skoro úplně vymizel a nacházíme v některých nářečích pouze jeho zbytky, například v hanáckém. Příklad: děvče najeza se, pude do pole, to jest: děvče se nají a půjde na pole. Promiňte prosím, že jsem zabočil do češtiny. Je to známá pravda: studiem cizího jazyka učíme se vlastnímu.

Vraťme se. Subtenante. Sloveso je subteni, kmen subten. Přechodník přítomný tvoříme koncovkou -ante, subtenante. Jiný příklad: legi – legante.

První věta: Hoch sedí u stolu – la knabo sidas ĉe la tablo, la knabo sidas ĉe la tablo. Druhá: hoch ĉte – la knabo legas. Obě věty můžeme spojit slovem kaj, tedy: la knabo sidas ĉe la tablo kaj legas. Tuto větu můžeme zkrátit přechodníkem, tedy: la knabo sidante ĉe la tablo legas. Hoch sedě u stolu ĉte. Přechodník klademe často na začátek věty. Sidante ĉe a tablo la knabo lernas. Jiný příklad: Stál jsem před domem a jedl chléb (Mi staris antaŭ la domo) ajedl chléb (kaj manĝis panon). S přechodníkem: stari – starante. Starante antaŭ la domo mi manĝis panon. Jiný příklad: Děvče půjde ke studánce a bude zpívati. La knabino iros al la fonto kaj kantos. S přechodníkem: iri – irante: Irante al la fonto la knabino kantos.

Mnoho posluchačů vyslovilo v dopisech přání, abych dával úkoly. Napište tedy prosím: 1. Vracím Vám peníze a děkuji Vám. 2. Děvče jedlo v kuchyni a plakalo. 3. Ležel jsem na zemi a nabíral jsem vodu. 4. Přál nám dobrou noc a končil. Přeložte tyto věty se slovem kaj a pak s přechodníkem. Správný překlad Vám řeknu příště. Je to jedna z nejtěžších partií esperanta, a proto se k ní příště ještě jednou vrátíme.

Sinjoro L. en Holešov! Mi dankas por via tre interesa letero. (Mi dankas = děkuji, por via = za váš, tre interesa letero = velmi zajímavý dopis). Mi dankas por via tre interesa letero. Mi respondos – odpovím, per longa letero – dlouhým dopisem. Mi respondos per longa letero.

Mi finas. Bonan nokton!

Poznámky k došlým dopisům.

Bonan vesperon.

Děkuji za lístky a dopisy. Jich obsah je velmi zajímavý a bude snad zajímat i Vás. Kdo poslouchá

tedy náš kurs? Celkem se jich přihlásilo 123. Všichni dostanou písemnou odpověď. To ovšem zdaleka není počet všech posluchačů. Lepším vodítkem je počet prodaných učebnic. Ve dvou týdnech bylo prodáno 1075 učebnic. Z došlých dopisů vidíme však, že se z jedné učebnice učí dva, ba i celé rodiny, takže celkový počet posluchačů je kolem 2.000.

Věkové hranice posluchačů jsou dány od desíti do 70 let. Benjamínek je desetiletý žák obecné školy v Tišnově, hlava naší velké rodiny je 70 letý, vážný pán, je ředitelem měšťanské školy v.v. Poslouchají nás dělníci, úředníci, maminky, vojenští páni, nejvyšší z nich plukovník. Poslouchají nás celé kroužky v Žabovřeskách, v Č. Budějovicích, Valašském Meziříčí, poslouchají nás v Mor. Ostravě, v Ústí nad Labem, na Slovensku a ovšem ve všech koutech Moravy. Dostali jsme dopisy české, slovenské, německé a od těch nehorlivějších i esperantské.

Ale co se mi nejvíce líbilo, poslouchají i celé rodiny, maminka, tatínek a jak bylo výslovně podotknuto, i děti. V tom vidím nejhezčí posláním rozhlasu. Rodina při společné zábavě, a při společné vzdělávací práci. Tatínek a maminka se tak stávají kamarády vlastních dětí – ideál moderní výchovy. Jen aby pak tatínek neopisoval od synáčka úlohy!

Často jsem si kladl otázku: Kdo tě asi poslouchá? Vždyť na její odpovědi závisí metoda, postup. Bez ní je vyučování tápáním nazdařbůh, stejně jako léčení bez diagnózy. Proto jsem s obavami očekával Vaše mínění. Lichotivá slova o metodě mne proto mile překvapila. Dokázala mi, že jsem nemluvil prostě do vzduchu. Co se tkne tempa postupu, jsou dvě skupiny. Jedné vyhovuje, druhé je příliš ostré. Dobře. Polepším se. Musím však upozornit na skutečnost, že jsme měl dosud k dispozici pouze 10 minut. To je za půl roku 7 hodin na celý jazyk. Ve svátcích lekce odpadají. To je fond, se kterým nutno šetrně hospodařiti.

V prvních lekcích jsem označoval věty: 1. věta, 2. věta atd. Pak jsem přestal. Proč? Zjistil jsem na stopkách, že u 6. cvičení by to vyžádalo plných 45 vteřin. A to je z desíti minut mnoho. Ve stejné době přečtu pomalo la daŭrigon de la feino. Nutno tedy velmi pečlivě využití povoleného času: proto jsem hned s prvopočátku spoléhal na vaši spolupráci a věnoval největší péči výkladům mluvnických pojmů, koncokvám a příponám prostě proto, protože jich učebnice nepodává a nebo nedostatečně. Bez učebnice ovšem náš kurs sledovatí nelze. Naše učebnice je velmi stručná, znám její nedostatky. Má však jednu vlastnost, která byla rozhodující: je levná. Chtěl jsem umožnití studium esperanta všem. Nemyslete, že 10-15 korun není částka veliká. Mám i o tom doklad z vaší korespondence. Téměř všichni vyslovili přání, aby esperantu bylo dáno více času. Tomuto vskutku všeobecnému přání bylo vyhověno. Děkuji Vaším jménem brněnskému ředitelství RJ a při případných dotazech připojte, prosím, Vaše díky i Vy. Část, určenou ředitelství, pište v mateřštině, část určenou mně pak můžete psátí esperantsky. Mnozí vyslovili přání, aby i po kursu bylo vysíláno esperanto. Bude. Přijdou praktické rozhovory, přednášky a podobně. A dostaneme snad i kurs pro pokročilé, jak si mnozí přáli. Toto přání musí ovšem projevití v příhodnou dobu všichni naši začátečníci. Je velmi těžké pro ředitelství zařadití kurs pro pokročilé, není-li si jisto, že zájem o kurs je. Nelitujte proto těch 50 haléřů.

Kolega-učitel projevil přání, aby na konci kursu byla uspořádána zkouška. Dobře, bude. Ovšem pouze písemná s prohlášením na čestné slovo, že ji kandidát pracoval samostatně. Nejlepší dostanou knihy. Kolegové, vy se můžete však podrobití zkoušce před státní zkušební komisí v době zkoušek způsobilosti. Poslední přípravu vám dám písemně zdarma. Napište mi. Přípravoval jsem tak již kolegu, kterého jsem nikdy neviděl. Nebudete tedy první. Dostanete vysvědčení, jež Vás opravňuje vyučovatí esperantu na všech obecných, měšťanských a odborných školách. Zaveďte esperanto de 4. třídy měšťanských škol. Dále žákům do praktického života skutečnou znalost jazyka a ne pouze několik droptů. Co lze se žáky ob. školy dosáhnouti, ukázal p. řídící Albín Neužil v Olomouci-Neředíně.

Někteří z posluchačů napsali také, proč se esperanto učí. Jeden píše: Kéž by lidstvo brzy pochopilo sjednocení lidstva nejdřív Slovem a pak Duchem, což se dá provést jednojazyčným dorozuměním. Přeji mnoho zdaru a zdraví, jest Vás málo a vážím si Vaší snahy velice.

Druhý píše: Jsme pilnými a nadšenými posluchači Vašeho kursu esperanta a těšíme se, že se naučíme řeči, která směřuje ku sbratření všech národů.

Nepřipomínají vám tato slova slova pana presidenta pronesená nedávno v rozhlase? Pravit: Všechn lid dobré vůle musí se spojit k práci pro nejvyšší ideál, ktrrý neznamená jen vyváznout z přítomné krise, nýbrž také připraviti naprosto nezbytnou atmosféru trvalého míru. Potřebujeme vzájemné důvěry, ne otravných plynů.

Je krásným úkolem býti průkopníkem tak vznešené myšlenky, býti spolubudovatelem lepšího příští lidstva. A to bude každý z Vás!

Mi finas. Bonan nokton!

Poslouchají nás pražští strážníci, kteří si přáli, abych vyřídil pozdrav všem posluchačům a hlavně brněnským strážníkům. Vyřizují. Sdělují, že jejich kolegové konali ve dnech Sokolského sletu službu jako esperantisté. Strážníky-esperantisty má v cizině již mnoho měst. Konají službu na nádraží, na křižovatkách a podobně. Poznáte je podle zelené hvězdy. Jew to odznak všech esperantistů.

Kurs esperanta (14. a 15. lekce)

Tre Estimataj aŭskultantoj, bonan vesperon!

Překládáme úlohu:

1. Tato paní jest vdova. Tato paní – tiu ĉi sinjorino. Ta paní – tiu sinjorino, tato paní: tiu ĉi sinjorino. Je vdova: estas vidvino. La tuta frazo: Tiu ĉi sinjorino estas vidvino. Má dvě dcery a jednoho syna. Má. Kdo? ona! Tedy: ŝi havas. Dvě dcery. Koho? Kiun? dvě dcery, 4. pád: du filinojn. Ŝi havas du filinojn. A jednoho syna: kaj unu filon. La tuta frazo: Ŝi havas du filinojn kaj unu filon.

Mladší dcera chodí do školy, syn navštěvuje gymnasium. Mladý: juna, mladší: pli juna, mladší dcera: la pli juna filino. Chodí. Jíti – iri, choditi: iradi. Do školy, kam? kien? en lernejon. Směr naznačujeme koncovkou n: en la lernejon. Mladší dcera chodí do školy: La pli juna filino iradas en lernejon. Syn navštěvuje gymnasium: la filo, navštíviti – viziti, navštěvovati – vizitadi. Kion li vizitadas? Co navštěvuj? gimnazion. La filo vizitadas la gimnazion. La tuta frazo: La pli juna filino iradas en lernejon, la filo vizitadas gimnazion.

2. Učí se velmi dobře. Li studas, li lernas, tre bone. Je velmi pilný. Li estas tre diligenta.

3. Vyhledejte si prosím druhé cvičení. Byl jsem požádán, abych vysvětlil, proč v první větě je infano bez členu, v druhé pak se členem. Totéž platí už o slově rozo v prvním cvičení. Mám tedy vysvětliti, kdy užíváme členu určitého. Rád vyhovuji.

Představte si prosím, že na ulici přistoupí k vám strážník a zeptá se vás: "Viděl jste to dítě?" Zcela jistě odpovíte otázkou: "Které dítě?" Řekne-li však: "Pane, teď tady bylo přejeto dítě, viděl jste to dítě?" Nebudete se ptát a dáte přesnou odpověď: Viděl, nebo neviděl. Vždyť víte, o které dítě jde, ať už jste je dříve znal nebo ne. Jde jenom o jedno dítě, totiž o to, které bylo právě před chvílkou na tomto místě bylo přejeto. Jde tedy o dítě zcela určité. V takových případech, ve kterých jde o určitou osobu nebo věc, užívá esperanto určitého členu "la". Řekl bych, že musíme osobu nebo věc napřed představit. V dalších větách už můžeme o ní mluvit, jako o osobě nebo věci známé, tedy s členem "la". Jsou však osoby a věci, které není třeba takto uvádět. Oslovená osoba přesně ví, o kterou osobu nebo věc jde. Příklad: Otec se ptá dítěte: "Kde je maminka?" Žádné dítě na světě se ho nezeptá: "Která?", a proto odpoví: "La patrino estas en la kuirejo." Tedy la patrino. Maminka, to je

pro dítě a pro každého z nás, zcela určitá osoba, ačkoliv je maminek mnoho.

Napište si prosím tyto věty: Lev chytil myšku. Myška pravila ke lvovi: "Mohu ti býti užitečnou. Daruj mi život!" A lev ji život daroval. Tyto věty si přeložíme. Pozor na člen. Chytiti – kapti, myš – muso, myška – museto. Překlad: Leono kaptis museton. Touto větou lva a myšku představujeme, proto bez členu. Leono kaptis museton. Myška pravila ke lvovi. Která? ta, která byla v první větě jmenována. Tedy ne museto, nýbrž la museto diris. Teď al leono, nebo al la leono? My víme, ke kterému lvovi to řekla, byl také v první větě jmenován. Tedy al la leono. Celá věta: la museto diris al la leono. Mohu – mi povas. Býti – esti, mohu býti – mi povas esti. Užitečný – utila. Ti – al vi. Mi povas esti utila al vi. Darovati – donaci, daruj – donacu. Daruj mi – donacu al mi. život – vivo. Daruj mi život – donacu al mi vivon". Proč la vivon? Mluví se přece o životu ponejprv. Nevadí. – Myška prosí o určitý život a lev dobře ví, o který. To je důležité. Proto: Donacu al mi la vivon kaj la leono donacis al ĝi la vivon. Čteme celý překlad: Leono kaptis museton. La museto diris al la leono: "Mi povas esti utila al vi. Donacu al mi la vivon! "Kaj la leono donacis al ĝi la vivon!" Pak byl lev chycen, svázán, myška prokousala provaz a lva zachránila. Poznali jsme teď dvě základní pravidla, kdy užívati členu určitého. Za druhé: Členu určitého užíváme, jde-li o zcela určitou osobu nebo věc, takže člověk, s kterým mluvím, musí vědět, koho nebo co myslím.

Je chyba, že cvičení naší cvičebnice netvoří obsahové celky. Chceme-li vědět, proč má druhá věta druhého cvičení člen určitý, musíme se do situace vžít. Asi takto: Je večer. Matka studuje Hvězdu, otec se pokouší odladit Brno od Milano-Napoli. V tom počne dítě plakati v sousedním pokoji. Matka odskočí. Po chvilce se vrací a na otcův tázavý pohled odpovídá: La infano jam ne ploras. Dítě již nepláče. Víte proč: la infano? Tak nutno si domyslit situační obrázek u všech vět, právě proto, že jedna s druhou nesouvisí. Myslím, že teď je vše jasné.

Příští lekce za týden. Bonan nokton.

Kurs esperanta /15. lekce/

Bonan vesperon. Poslechněte si.

Pokračujeme na strance 6., 12. cvičení. Pan K.: Znojmo, pozor!

Opakujeme osobní zájmena. Mi legas – čtu. V češtině zájmeno vynecháváme, v esperantu nikdy! V češtině poznáváme osobu podle koncovek: čtu, čteš, čte. V esperantu se koncovka nemění, je vždy -as, a osobu poznáme pouze podle zájmena. Mi legas – čtu, mi legos – budu čísti, mi legis – četl jsem, legu – čti! 2. Ci skribas – ty píšeš (Anstataŭ ci oni usas ordinare vi). Anstataŭ – místo, oni uzas – užívá se, nebo užíváme, ordinare – obyčejně. Anstataŭ ci oni uzas ordinare vi – místo ci, tedy ty, užíváme obyčejně vi (Vy). Slyšeli jsme již, žeesperantista nikomu netyká.

3. Li estas knabo kaj ŝi estas knabino. – on je hoch a ona je děvče.

4. La tranĉilo tranĉas bone, ĉar ĝi estas akra. – Nůž řeže, krájí dobře, neboť je ostrý.

Z osobních zájmen tvoříme zájmena přivlastňovací, jak víme, koncovkou "a", tedy jako přídavná jména. Mám knihu – mi havas libron. kniha jest má – la libro estas mia. Mi havas libron. Vi havas libron – la libro estas via. Li havas libron – la libro estas lia. Ŝi havas libron – la libro estas ŝia. Ĝi (dítě) havas libron – la libro estas ĝia.

V esperantu máne pouze rod přirozený. Patro – li estas forta. Filo – li estas forta, Patrino – ŝi estas bona. Filino – ŝi estas bona. Kniha, ta kniha, la libro – ĝi estas bela. Džbán, ten džbán – la kruĉo, ĝi estas granda. Zájmeno zvrtné zná esperanto pouze ve třetí osobě. Miluji svého otce – mi amas mian patron. – Miluješ svého ptce – vi amas vian patron. Ve třetí osobě: on miluje svého otce – li amas sian patron. Ona miluje svého otce – ŝi amas sian patron. Ono miluje svého otce – ĝi amas sian patron, něco jiného by bylo: li amas lian patron. On miluje jeho otce, tedy ne vlastního, třeba otce svého přítele. Li amas lian patron. Ve čtvrté větě mne zajímá slovo tranĉilo. Kmen je ovšem tranĉ. Sloveso tranĉi – řežati, krájeti. Podstatné jméno: tranĉo – řez. Přídavné jméno: tranĉa – řezný, á, é. /řezná rána/. Kde se řeže, krájí – tranĉejo – řezáma. Podobně jako lernejo, kuirejo. A teď

slovo tranĉilo. Ilo je přípona, ale můžeme jí užívat jako samostatné slovo, s významem: nástroj, ilo – nástroj. Je to přípona slovanského původu, Ŝídlo je nástroj, kterým se ŝije, struhadlo je nástroj, kterým se strouhá, ŝdímadlo atd. A tranĉilo? Je to nástroj, kterým se řeže, tedy nůž. Tranĉilo estas ilo, per kiu oni tranĉas. Tranĉilo estas ilo – nůž jest nástroj, per kiu oni tranĉas, kterým se řeže.

Kio estas portilo? Porti – nésti, portilo – nosítka. Kio estas manĝilo? manĝi – jísti. Znáte nějaký rovnocenný překlad pro slovo manĝilo? Forko? vidliĉka, forko estas manĝilo. Kulero – lžíce, kulero estas manĝilo.

Pokraĉujeme. 5. vĕta. Ni estas homoj. 6. Vi estas infanoj – jste děti. Ili estas rusoj – jsou Rusové. Zájmena přivlastňovací: nia, via, ilia.

V třetí osobě užíváme zájmena zvrátneho, jako v jednotném čísle: ili amas sian patron. 8. Kie estas la knaboj? Kde jsou hoši? 9. Ili estas en la ĝardeno. Jsou v zahradě. 10. Kie estas la knabinoj? Kde jsou děvčata? 11. Ili estas en la ĝardeno – jsou v zahradě. 12. Kie estas la tranĉiloj? Kde jsou nože? 13. Ili kuŝas sur la tablo – leží na stole. 14. Li vokas la knabon, kaj li venas – volám hochu a on přichází. 15. li vokas la knabinon, kaj ŝi venas. – volám děvce a ono přichází. 16. La infano ploras, ĉar ĝi volas manĝi. La infano: dokud nemá kalhotky nebo sukýnku ĝi, la infano – ĝi. La infano ploras – dítě pláče, ĉar ĝi volas manĝi – neboť chce jísti. 17. La infanoj ploras, ĉar ili volas manĝi – děti pláčí, neboť chtějí jísti. 18. Knabo, vi estas neĝentila – hochu, ty jsi nezdvořilý! 19. Sinjoro, vi estas neĝentila – pane, Vy jste nezdvořilý! 20. Sinjoroj, vi estas neĝentilaj! Panové, vy jste nezdvořilí! 21. Mia hundo, vi estas tre fidela! Prosím: Hundo, vi a ne ci! Hundo vi estas tre fidela – můj pse ty jsi velmi věrný! 22. Oni diras, ke la vero ĉiam venkas – říká se, že pravda vždy vítězí. 23. En la vintro oni hejtas la fornojn. – v zimě topíme v kamnech. 24. Kiam oni estas riĉa (aŭ riĉaj) oni havas multajn amikojn. Když je člověk bohat, má mnoho přátel.

Napište si prosím a přeložte: Vdova milovala starší dceru a nenáviděla svou mladší dceru. Mladší dcera se podobala svému otci, starší své matce. Jdi do své kuchyně a pracuj, pravila matka. A děvče šlo do své kuchyně a pracovalo.

Příští lekce ve čtvrtek.

Mi finas. Bonan nokton.

Sinjorinoj kaj sinjoroj, ni ricevas multajn leterojn kaj poŝtkartojn (dostáváme mnoho dopisů a lístků), ni ricevas multe da leteroj kaj poŝtkartoj. Ĉiu ricevos respondon. Ankaŭ el eksterlando – také z ciziny. Mi ricevis poŝtkartojn el Germanujo, Belgujo, Anglujo kaj Japanujo.

Kurs esperanta. / 16. lekce/

Tre estimataj sinjorinoj kaj sinjoroj, bonan vesperon.

La traduko de nia tasko, překlad naší úlohy, la traduko de nia tasko. La unua frazo: Vdova milovala svoji starší dceru a nenáviděla svoji mladší dceru. La vidvino amis sian pli maljunan filinon. Prosím: sian filinon, ne ŝian filinon, to by znamenalo její dceru, třeba své sousedky, správně: La vidvino amis sian pli maljunan filinon kaj malamamis sian pli junan filinon.

La dua frazo: Mladěš dcera se podobala svému obci, starší své matce. La pli juna filino similis al sia patro, la pli maljuna al sia patrino. La tria frazo: Jdi do své kuchyně a pracuj, pravila matka. Jdi – iru, jdi – iru, do své kuchyně – en vian kuirejon, en vian kuirejon. Kdo napsal en sian, udělal chybu. Jdi, ty, to je druhá osoba a zvrátneho zájmena sia užíváme pouze ve třetí osobě. Dále en vian kuirejon, kam? en vian kuirejon. En via kuirejo, bez koncovky n, má význam: ve tvé kuchyni. Směr naznačujeme koncovkou n. Iru en vian kuirejon, a pracuj pravila matka kaj laboru, diris la patrino. La tuta frazo: iru en vian kuirejon kaj laboru diris la patrino.

La lasta frazo: A děvče šlo do své kuchyně a pracovalo. A děvče šlo: Kaj la knabino iris, do své kuchyně; en sian kuirejon. Proč sian kuirejon? Ono šlo, to je třetí osoba, proto zájmeno zvrátne sia. Kaj la knabino iris en sian kuirejon kaj laboris.

Z dvanáctého cvičení mne zajímá slovo "tranĉilo". Kmen je ovšem tranĉ'. Sloveso tranĉi – řezati, krájeti. Podstatné jméno: tranĉo – řez. Přídavné: tranĉa – řezný, á, é. (řezná rána). Tranĉejo: kde se řeze, nebo krájí, řezárna, tranĉejo, podobně – jako lemejo, kuirejo. A teď slovo tranĉilo. Ilo je přípona, ale můžeme jí užívat jako samostatné slovo s významem: nástroj, ilo – nástroj. Je to přípona slovanského původu. Šídlo je nástroj, s kterým se šije, struhadlo, je nástroj, s kterým se strouhá. A tranĉilo? Je to nástroj, kterým se řeze, tedy nůž. Tranĉilo estas ilo, per kiu oni tranĉas. Kio estas portilo? porti – nésti. Portilo – nosítka. Kio estas manĝilo? manĝi – jisti, manĝilo? Znáte nějaký rovnocenný překlad pro slovo manĝilo? Forko – vidlička, estas manĝilo. Kulero kaj tranĉilo estas manĝiloj. A teď něco těžkého. Kio estas akorigilo? akorigilo. Je tam kmen akr, přípona ig a ilo. Přemýšlejte o tom. Je to místo písemné úlohy. Přistě vám to řeknu.

Daŭrigo de la feino, 13. leciono.

Kiam tiu ĉi bela knabino venis domon, ŝia patrino insultis ŝin, kial ŝi revenis tiel malfrue de la fonte. Kiam: když, kdy. Tiu, ten, ta, to, tiu ĉi – tento, tato, toto. Kiam tiu ĉi bela knabino venis domon: když toto hezké děvče přišlo domů, domon – domů, dome – doma. Ŝia patrino insultis ŝin: její matka jí nadávala, kial ŝi revenis – proč se vrátila – tiel malfrue de la fonto – tak pozdě od studánky.

Frue – brzy, malfrue pozdě. La tuta frazo: Kiam tiu ĉi bela knabino venis domon, ŝia patrino insultis ŝin, kial ŝi revenis tiel malfrue domon. "Pardonu al mi, patrino," diris la malfeliĉa knabino, "ke mi restis tiel longe. Pardonu – odpustiti, pardonu – odpust', ale také odpust'ite, pardonu al mi – odpust' mi maminko, diris la malfeliĉa knabino – pravilo nešťastné děvče. Feliĉa – šťastný, malfeliĉa – nešťastný, feliĉe – šťastně, malfeliĉe – nešťastně, feliĉo – stěstí, malfeliĉo – neštěstí. Ke mi restis tiel longe – že jsem zůstala tak dlouho. Kaj kiam ŝi parolis tiujn ĉi vortojn, elsaltis el ŝia buŝo tri rozoj, tri perloj kaj tri grandaj diamantoj. Kaj kiam ŝi parolis tiujn ĉi vortojn – a když řekla, vyřkla tato slova, tato slova: 4. pád: tiujn ĉi vortojn, elsaltis el ŝia buŝo tri rozoj. Salti – skociti. Známe salto – skok. Elsalti – vyskočiti. Vyskočily z jejich úst – elsaltis el ŝia buŝo tri rozoj, tri perloj – tři perly, kaj tri grandaj diamantoj – a tři velké diamanty. "Kion mi vidas!" diris ŝia patrino kun grandega miro. Kion mi vidas – co vidím, diris ŝia patrino – pravila její matka, kun grandega miro. Granda – veliký, přípona – eg' ještě zesiluje pojem veliký, grandega – ohromný. Kun grandega miro – s ohromným udivením. "Ŝajnas al mi, ke el ŝia buŝo elsaltas perloj kaj diamantoj! Ŝajni – zdáti se, ŝajnas al mi – zdá se mi, připadá mi. Není všechno sen, co se člověku zdá. Sen – songo a sloveso songi – zdáti se. Zdáti se překládáme buď: ŝajni nebo songi. Ke el ŝia buŝo elsaltas perloj kaj diamantoj – že z jejich úst vyskakují perly a diamanty. De kio tio ĉi vens, mia filino?" Kio – co, de kio – od čeho, tio ĉi – toto, venas – přichází. Volně bychom přeložili: Jak to přijde, nebo čím to je a podobně. Mia filino – má dcero. (Tio ĉi estis la unuan fojon, ke ŝi nomis ŝin sia filino). La unuan fojon – ponejprv, la duan fojon – po druhé, la trian fojon – po třetí. Foje – jednou. Jednou žila vdova, a ta měla dva dcery: Foje vivis, foje vivis vidvino kaj ŝi havis du filinojn. Kiom foje? Kiom – kolik, kiom foje – Kolikrát? Tio ĉi estis la unuan fojon – to bylo ponejprv, ke ŝi nomis ŝin sian filinon – že ji jmenovala, nebo nazvala svojí dcerou.

Přistě si přeložíme ostatek.

Poslechněte si prosím zítra koncert brněnského RJ. V přestávce budu míti esperantskou přednášku o krásách ĈSR. Bude asi po půl 11. Snad už něčem porozumíte.

Všimněte si prosím rytmu a libozvučnosti esperanta a dáte za pravdu těm, kdož tvrdí, že je to jazyk nejen snadný, ale i krásný.

Nifinis. Ĝis reaŭdo!

Bonan nokton!

Kurs esperanta. /17. lekce/

Sinjorinoj kaj sinjoroj, bonan vesperon.

Tak tedy, kio estas akorigilo? Akorigilo. Kořen – radiko, kořen – radiko. La radiko de la vorto estas

akr. – Ig' kaj il' estas sufiksoj, sufiksoj. Sufikso – přípona. La radiko de la vorto estas akr, – ig' kaj il' estas sufiksoj. Akra – ostrý, – akrigi – dělati ostrým, ostřiti, akrigilo jest nástroj, kterým ostříme, tedy brus. Podobně fortigilo, forta – silný, mortigilo, morta – mrtvý; purigilo – pura čistý, Pokuste se prosím o podobná slova

Daŭrigu de la fabelo "La feino", dektria leciono.

La lasta frazo estis: "Ke el ŝia buŝo elsaltas perloj kaj diamantoj – la traduko: že z jejích úst vyskakují perly a diamanty. "De kio tio ĉi venas mia filino! "Kio – co, de kio – od čeho. De kio tio ĉi venas – od čeho to přichází, jak to přijde, čím to je? De kio tio ĉi venas? Lia filino? Tio ĉi estis la unuan fojon, ke ŝi nomis ŝin sian filinon. Lu unuan fojon – ponejprv, la duan fojon – po druhé. Foje – jednou. Tio ĉi estis la unuan fojon – to bylo ponejprv, ke ŝi nomis ŝin sian filinon – že ji jmenovala, svojí dcerou,

La malfeliĉa infano rakontis al ŝi ĉion, kio okazis al ŝi, kaj, dum ŝi parolis, elfalis el ŝia buŝo multego da diamantoj. La malfeliĉa infano – nešťastné dítě, rakontis al ŝi naive ĉion – vykládala jí naivně vše, kaj, dum ŝi parolis: dum – mezitím co, v té době co, dum ŝi parolis – a vtom co vyprávěla, elfalis, fali – padati, elfali – vypadnouti, elfalis el ŝia buŝo – padalo z jejích úst, multego da diamantoj. multe – mnoho, multo – množství. La sufikso -ego zesiluje, jak víme, původní význam slova, multego – velké množství, ohromné množství, multego da diamantoj. Mi petas – prosím, mi petas, da, da diamantoj. Po výrazech množství, míry a váhy, ni diras la vorton da, kaj ne de multego da diamantoj. "Se estas tiel", diris la patrino, mi devas tien sendi mian filinon. Se – jestliže, když. Se estas tiel – když je tomu tak, jestliže je to tak, Se estas tiel, diris la patrino, "mi devas tien sendi mian filinon. Devi – musiti, devo – povinnost, deva – povinný, mi devas – musím; tien. Tie – tam, tien, také tam. Tie ukazuje místo, příklad: La knabo staras tie, antaŭ la domo – hoch stojí tam, před domem – kde? tam. kie? tie. Knabo, iru tien, antaŭ la domon. Kam? tam, před dům. Kien? tien, antaŭ la domom, n ukazuje směr – no montras la direkton, no montras la direkton. Marinjo, rigardu, kio eliras el la buŝo de via fratino, kiam ŝi parolas; Marinjo estas nomo de la knabino, Marinjo estas Mario kaj la sufikso -njo. La sufikso -njo estas slava sufikso. Přípona njo jest původu slovanského. Marie – Máňa. Hlásku ň ovšem rozložíme n & j: Marinjo – Maňa, Mařenka a podobně. Přípony njo užíváme pouze u ženských jmen a připojujeme k prvním dvěma až pěti písmenkům. Tedy Marinjo ale také Manjo. Marinjo, rigardu: Máňo, podívej se, kio eliras el la buŝo de via fratino, kiam – když, kiam ŝi parolas. Ĉu ne estus al vi agrable havi tian saman kapablon? Ĉu. Je to vlastně nepřeložitelné slůvko, které nás upozorňuje, že je to věta tázací. Dej pozor, to je otázka. V češtině musíme celý slovosled věty změnit. Otec pracuje. Otázka: Pracuje otec? To není snadné, kdo studoval němčinu, ten to dobře ví. Esperanto nechá větu nezměněnu. Předložíme-li slovo ĉu, stane se každá věta otázkou. Příklad – ekzemplo; La patro laboras – ĉu la patro laboras? Mia amiko iras domen – můj přítel jde domu. Ĉu mia amiko iras domen? Jde můj přítel domů? Estus. Mi estus – byl bych, vi laborus – pracoval bys, li manĝus – jedl by. Tvořte podobné tvary. Ĉu ne estus al vi agrable – nebylo by ti příjemné, havi tian saman kapablon? – míti takovou stejnou, tedy tutěž vlastnost? Vi devas nur iri al la fonto ĉerpi akvon. Vi devas nur iri – potřebuješ pouze jít, al la fonto ĉerpi akvon; k studánce čerpati vodu. Kaj kiam malriĉa virino petos de vi trinki, vi donos ĝin al ŝi ĝentile; kaj kiam – a když, malriĉa – riĉa – bohatý, mal estas prefikso, předpona, prefikso, malriĉa – chudobný, peti – prositi, de vi – od tebe, vi donos ĝin al ŝi ĝentile, zdvořile. Přečtete si prosím celé cvičení několikrát hlasitě.

Ni legu la tutan lecionon. Kiam tiu ĉi bela knabino venis domem, ŝia patrino insultis ŝin, kial ŝi revenis tiel malfrue de la fonto. "Pardonu al mi, patrino, "diris la malfeliĉa knabino, ke mi restis tiel longe". Kaj kiam ŝi parolis tiujn vortojn, elsaltis el ŝia buŝo tri rozoj, tri perloj kaj tri diamantoj. – "Kion mi vidas? diris ŝia patrino kun granda miro. "Ŝajnas al mi, ke el ŝia buŝo elsaltas perloj kaj diamantoj! De kio tio ĉi venas, mia filino?" "Tio ĉi estis la unuan fojon, ke ŝi nomis ŝin sian filinon. La malfeliĉa infano rakontis al ŝi naive ĉion, kio okazis al ŝi, kaj dum ŝi parolis, elfalis el ŝia buŝo multego da diamantoj. "Se estas tiel," diris la patrino, "mi devas tien sendi mian filinon. Marinjo, rigardu, kio eliras el la buŝo de via fratino, kiam ŝi parolas; ĉu ne estus al vi agrable havi tiun saman kapablon? Vi devas nur iri al la fonto ĉerpi akvon kaj kiam malriĉa virino petos de vi trinki, vi

donos ĝin al ŝi ĝentile.

Napiŝte si prosím: Jak ty mně, tak já tobě. Jak já jemu, tak on mmě. Jak ona jemu, tak on jí. Jak my jim, tak oni nám.

Ni finas nian lecionon, kaj mi deziras al vi bonan nokton.

Kurs esperanta. / 18 . lekce. /

Tre estimataj aŭskaltantoj, vážení posluchači, tre estimataj aŭskultantoj, mi deziras al vi bonan vesperon.

Aŭskultanto. La radiko, kořen, la radiko estas aŭskult, la verbo, sloveso, verbo estas aŭskulti – poslouchati. Vi aŭskultas mian lecionon, vi estas miaj aŭskultantoj. Aŭskultanto estas homo, kiu aŭskultas. Aŭskulti – poslouchati. Jiné je ovšem poslouchati ve smyslu: jsem poslušný. Toto poslouchati překládáme: obei, obei, obei. La infano obeas la patron. Tedy: poslouchati – aŭskulti, ale také obei.

Podobnou poznámku ke slovu: volonte. mi volonte studas esperanton – rád se učím esperantu. mi volonte aŭskultas la lecionojn. Volonte – rád, ochotně.

Ale nemohu říci: mi havas esperanton tre volonte – mám esperanto velice rád, jak nám jeden posluchač napsal. Volonte – rád ve smyslu ochotně, ale rád ve smyslu milovati – ami. Tedy: mi amas esperanton, nebo mi tre ŝatas – vážím si, mi tre ŝatas esperanton.

Sinjorinoj kaj sinjoroj, mi ricevis longan, belan leteron de komencanto – od začátečníka, de komencanto el Velká Bystřice, kaj mi legos al vi parton, část, parton de tiu letero. La s-ro skribas: Estimata sinjoro, mi ricevis hodiaŭ vian poŝtkarton, por kiu mi kore dankas al vi. Tuj, ihned, tuj, kiam mi komencis lerni esperanton, mi vidis, ke tiu lingvo estas tre simpla – jednoduchá – tre simpla kaj facila por ĉiu homo. Esperanto estas efektive – skutečné – efektive praktika, ĉar en tiel mallonga tempo mi lernis esperanton sufiĉe – dosti – bone. /Almenaŭ mi esperas – aspoň tak doufám: mi havas kvar filojn de ses ĝis dek jaroj. Ambaŭ pli maljunaj lernas kun mi esperanton kaj la lernado iras al ni bone. Estimata sinjoro, vi ne scias – vy nevíte – vi ne scias, kiel mi amas nian esperanton. Mi aŭskultis esperantan paroladon – přednášku – el Moskva kaj krakov. La paroladoj estis tre interesaj. Mi povas diri, ĉion mi ne komprenis, sed multe mi komprenis tre bone. Mi havas grandan ĝojon, ke mi povas aŭskulti paroladojn el fremdaj landoj – z cizích zemí – el fremdaj landoj. Myslím, že jste všemu rozuměli. Takové dopisy mi dokazují, že si dobře rozumíme a mám z nich velkou radost. Sinjoro, mi kore dankas al vi.

Naše úloha, nia tasko: Jak ty mně, tak já tobě. Jak – kiel, najdeme v tabulce na stránce třetí, jak – kiel, tak – tiel. Jak ty mně, tak já tobě – Kiel vi al mi, tiel mi al vi. Jak já jemu, tak on mně – kiel mi al li, tiel li al mi. Jak ona jemu, tak on jí – kiel ŝi al li, tiel li al ŝi. Jak my jim, tak oni nám – kiel ni al ili, tiel ili al ni. Jak my vám, tak vy nám – Kiel ni al vi, tiel vi al ni. Napiŝte si prosím a přeložte: Kiu semas, tiu rikoltos. Kie estas bonaj moroj, tie estas agrablaj homoj. Kiu ne trovas kontenton en sia koro, tiu ne trovos ĝin en ekstera gloro.

14. lekce – la dekkvara leciono.

1. Li amas min, sed mi lin ne amas. Překlad – la traduko, traduko, d jako ve slov dům, traduko. Duce Mussolini, Duce – vůdce, od slova vésti, traduki – převést z jazyka do jazyka, tedy přeložiti, traduki. Li amas min, on miluje mne. Mi – já, koho? mne, 4. pád, tedy min, min. Li amas min, on mne miluje, sed mi lin ne amas. Ale já jej nemiluji. Li – on, koho? lin – jej, 2. Mi volis lin bati, sed li forkuris de mi. Chtěl jsem jej bít, ale on mi utekl, on utekl ode mne. S. Diru al mi vian nomon – řekněte mi svoje – jméno (ale také: řekni mi svoje jméno). Ne skribu al mi tiajn longajn leterojn – Nepiŝte mi takové dlouhé dopisy!

Ostatek si přeložíme příště. Poslechněte si zítra po desáté hodině koncert RJ, v přestávce bude míti pan Jiří Šamla esperantskou přednáška o slovenské hudbě. Dnes vysílá Bratislava esperantskou

přednášku, písňě, básně. Začátek 18.25, tedy 25 minut do 19 hodin.

Kristo – Kristus, nasko – narození, Jezuo – Ježíš, Jezueto – Ježíšek. Mi deziris al vi ĝojan Kristnaskon kaj riĉan Jezueton.

Bonan nokton.

Kurs esperanta. /19. lekce/.

Tre estimataj aŭskultantoj, mi deziras al vi bonan vesperon!

Nia tasko por traduko:

La unua frazo: Kiu semas, tiu rikoltos. Kdo seje, ten sklízí, bude sklízeti. Kiu semas, tiu rikoltas. La dua frazo: Kie estas bonaj moroj, tie estas agrablaj homoj. Traduko: kie estas bonaj moroj – kde jsou dobré mravy, zvyky, tie estas agrablaj homoj – tam jsou příjemní lidé. Kie estas bonaj moroj, tie estas agrablaj homoj. La tria frazo: Kiu ne trovas kontenton en sia koro, tiu ne trovos ĝin en ekstera gloro. Kiu ne trovas kontenton en sia koro – kdo nenalézá spokojenost ve svém srdci, tiu ne trovos ĝin en ekstera gloro – ten ji nenajde v zevnější slávě. Kiu ne trovas kontenton en sia koro, tiu ne trovos ĝin en ekstera gloro. Takové průpovědi jest dobře naučiti se nazpaměť.

Ni daŭrigas la dekkvaran lecionon. 14.lekce. Kvina frazo – Pátá věta: Venu al mi hodiaŭ vespere. Přijďte ke mně dnes večer. 6. Mi rakontos al vi historion – budu vám vyprávěti povídku, 7. Ĉu vi diros al mi la veron? Řeknete mi pravdu? Ĉu vi diros al mi la veron? To je otázka, a proto je první slovo ĉu, které stojí na začátku každé otázky. Začíná-li však otázka tázacím slovem, na příklad kiu – kdo, kie – kde, kiam – kdy, pak ovšem slova ĉu není třeba. Kie laboras via patro? Kde pracuje Vás otec? Ale: Ĉu via patro laboras? Pracuje váš otec? 8. La domo apartenas al li – dům náleží jemu. 9. Li estas mia onklo, ĉar mia patro estas lia frato – on je můj strýc, neboť můj otec jest jeho bratr. 10. Sinjoro Petro kaj lia edzino tre amas miajn infanojn; mi ankaŭ tre amas iliajn (infanojn). Pan Petr i jeho choť, manželka, velice milují naše děti; já také velni miluji jejich děti. Slovo infano můžeme vynechati. 11. Montru al ili vian novan veston. Ukaŭ jim svoje nové šaty! Ale také: Ukaŭte jim svoje nove šaty. Nezapomínejme, že v esprantu každému vykáme. 12. Mi amas min mem, vi amas vin mem, li amas sin mem kaj ĉiu homo amas sin mem. Miluji sebe samého, miluješ sebe samého, miluje sebe samého a každý člověk miluje sebe samého.

Mohli bychom se domnívati, že autor byl bezpříkladný sobec. Ve skutečnosti byl dr. Zamenhof idealista, jakých se rodí málo. Obětoval myšlence mezinárodního jazyka nejen jmění a čas, ale i zdraví.

Poznámka ke slovu sám. Překlad: mem, ale také sola. Mem s významem osobně, sola s významem jediný. Příklad: Mi mem legis vian leteron – já sám, osobně, jsem četl váš dopis. Mi sola legis vian leteron, neni alia. Já sám, jediný, jsem četl váš dopis, nikdo jiný, neni alia. 13. Mia frato diris al Stefano, ke li amas lin pli ol sin mem. Můj bratr řekl Štěpánovi, že jej miluje více než sama sebe. 14. Mi zorgas pri ŝi tiel, kiel mi zorgas pri mi mem; sed ŝi mem tute ne zorvas pri si mem kaj tute sin ne gardas. Starám se o ni tak, jak se starám sám o sebe; ale ona sama se o sebe nestará a vůbec na sebe nedává pozor. Gardi – známe ze slov garderoba, kde se hlídají, opatrují šaty, a gardedáma: dává pozor na svoji svěřenku. 15. Miaj fratoj havis hodiaŭ gastojn; post la vespermanĝo miaj fratoj eliris kun la gastoj el sia domo kaj akompanis ilin ĝis ilia domo. Moji bratři měli včera hosty; po večeři vyšli moji bratři (niaj fratoj je asi chyba tisku) se svými hosty ze svého domu a doprovodili je až k jejich domu. 16. Mi jam havas mian ĉapon; nun serĉu vi la vian. Já již mám svou čepici; teď hledej svou. 17. Mi lavis min en mia ĉambro, kaj ŝi lavis sin en sia ĉambro. Umýval jsem se ve své světnici a ona se umývala ve své světnici. 18. La infano serĉis sian pupon – dítě hledalo svou panenku. Mi montris al la infano – ukázal jsm dítěti, kie kuŝas ĝia pupo, kde leží jeho panenka. 19. Oni ne forgesas facile sian unuan amon. Oni – překládáme různě, zde nejlépe člověk. Člověk nezapomíná snadno svou první lásku, na svou první lásku. Napiŝte si prosím a přeloŝte:

Pli bona io ol nenio. Kapo estas por tio, ke ĝi zorgu por ĉio. Kie forto regas, tie rajto silentas. Kion

oni volas, tion oni povas.

Příští lekce v úterý.

Sinjorinoj kaj sinjoroj, bonan nokton.

Kurs esperanta /20. lekce/

Tre estimataj aŭskultantoj , mi desiras al vi agrablan, bonan vesperon.

Ni tradukos nian lastan taskon. La unua frazo estis: Pli bona io ol nennio. Bona – dobrý, pli bona lepší než. Io – něco, nenio – nic. Užíváte prosím tabulky na stránce třetí? Pli bona io ol nenio – lepší něco než nic. La dua frazo: Kapo estas por tio, ke ĝi zorgu por ĉio. Kapo estas por tio – hlava jest pro to, nebo na to, ke ĝi zorgu por ĉio – aby se starala o vše. Všimli jste si prosím slova ĝi? ne ŝi! Kdybychom se řídili podle mluvnického rodu češtiny, musili bychom napsati ŝi, říkáme přece ta hlava. Němec by ovšem napsal li, neboť říká der Kopf. Proto esperanto rozeznává pouze rod přirozený: la patro – li, la onklo – li, la filo – li, la patrino – ŝi, la onklino – ŝi, la filino – ŝi. U všech věcí, kde přirozeného rodu není, ĝi. Proto: la kapo – ĝi. Zorgu! – starej se. La patro diris, ke mi zorgu por ĉio: otec pravil, abych se staral o vše. Ke mi zorgu – abych se staral, ke vi laboru – abys pracoval, ke li lernu diligente – aby se pilně učil, ke ni kantu – abychom zpívali, ke ili manĝu – aby jedli. Otec rozkazuje: zorgu, laboru, lernu, kantu.

Slovo ke, následuje-li rozkaz, překládáme: aby. Něco jiného je: la patro diris, ke mi laboras – otec řekl, že pracuji. Shrnujeme: ke překládáme slovem že, následuje-li způsob oznamovací, následuje-li však způsob rozkazovací, překládáme slovem aby. Ke li laboru – aby pracoval, ke li laboras – že pracuje.

La tria frazo de nia tasko: Kie forto regas, tie rajto silentas. Kde síla vládne, lépe násilí, tam právo mlčí. La lasta frazo: Kion oni volas, tion oni povas. Kion, 4. pád. Ptám se: Koho, co chci. Kion oni volas – co člověk chce, tion oni povas, to může, slovo člověk můžeme vynechat, to může. Umíte tyto průpovědi nazpaměť? Napište si prosím a přeložte: Matka povídala, že pracuješ, ale otec řekl, abys pracoval pilněji. Pracoval bych velmi pilně, kdybych byl zdrav.

Ni daŭrigas nian fabelon: la feino, dekkvina leciono (15. lekce) sur la sepa paĝo (7. stránka), paĝo – stránka. "Estus tre bele," respondis la filino malĝentile, "ke mi iru al la fonto!" Estus – bylo by, estus tre bele – bylo by velmi pěkné, respondis la filino malĝentile – odpověděla dcera nezdvořile, nezdořilá dcera – la malĝentila filino. Ke mi iru al la fonto – abych šla ke studánce. To je překlad doslovný a nevystihuje originál. V tom případě překládejte vždy volně, tedy tak, jak byste to sami řekli. Asi takto: To by bylo pěkné. nebo ještě silněji: to by tak scházelo, abych chodila ještě pro vodu. "Mi volas, ke vi tien iru," diris la patrino, "kaj iru tuj" – a jdi hned. Mi volas – chci, ke vi tien iru – abys tam šla. A ted' energicky: kaj iru tuj! a jdi ihned! La filino iris, sed ĉiam murmurante. Murmuri – bručeti, brblati. Murmurante, jak vidíme, je přechodník současný. Dcera šla, ale stále, pořád bručíc, brblajíc – ĉiam murmurante. Ŝi prenis la plej belan arĝenta vazon, kiu estis en la loĝejo. Vzala nejkrásnější, arĝentan vazon – stříbrnou nádobu, kiu estis en la loĝejo – která byla v domě. Apenaŭ ŝi venis al la fonto, apenaŭ – sotveže, ŝi venis al la fonto, příšla ke studánce, ŝi vidis unu sinjorinon – viděla paní, tre riĉe vestitan bohatě oblečenou, kiu eliris el la arbaro – která vyšla z lesa – kaj petis de ŝi trinki – a prosila od ní pít, prosila, aby jí dala napítí. Tio ĉi estis la sama feino – to byla ta samá – správně ovšem taráž kouzelnice, kiu prenis sur sin la formon kaj la vestojn de princino – která vzala na sebe tvar, podobu a šaty princezny, por vidi – aby viděla kiel granda estos la malboneco – jak veliká bude špatnost – de tiu ĉi knabino – tohoto děvčete. Několik poznámek: Arbaro. arbo – strom, aro jest přípona. Arbaro – les. Význam přípony -aro: souhrn stejných částí. Nia ekzemplo, náš příklad: stejné části jsou stromy, jich souhrn: les, arbaro – les. Podohně: člověk – homo, homaro – lidstvo. Ŝtupo – stupeň, souhrn, celek – ŝtuparo.

Por vidi – aby viděla. Slovo por a sloveso bez koncovky časové, tedy bez koncovky as, nebo os, nebo is, vyjadřuje účel – por vidi – aby viděla, to byl účel, proč tam šla. Mi venis por pagi – přišel jsem, abych zaplatil – mi venis por pagi. Ni manĝas por vivi – jíme, abychom žili, sed ni ne vivas por manĝi – ale nežijeme, abychom jedli. Ni manĝas por vivi, sed ni ne vivas – por manĝi.

Přemýšlejte prosím o slovu vestita, je to tvar dosti těžký, ale velmi zajímavý. Přistě si o něm povíjí více.

Finante nian lecionon mi deziras al vi ĉiuj feliĉan bonan nokton.

Kurs esperanta. / 21. lekce. /

Tre estimataj aŭskultantoj, mi deziras al vi agrablan bonan vesperon.

Ĉu la tasko estis malfacila – těžká – malfacila? la unua frazo estis: Matka povídala, že pracuješ – la patrino diris, ke vi laboras, ale otec řekl, abys pracoval pilněji – sed la patro diris, ke vi laboru, ke vi laboru, pli diligente. Pracoval bych velmi pilně – mi laborus tre dliligente, kdybych byl zdrav – se mi estus sana. Koncovka -us, jak z tohoto příkladu vidíme, vyjadřuje podmíněnost. Ano, pracoval by pilně, kdyby byl zdrav. Jes, li laborus tre diligente, se li estus sana. Kion vi farus – co byste dělal – kion vi farus, se vi gajnus milionon – kdybyste vyhrál milion – se vi gajnus milionon. La respondoj estos certe – jistě – tre diversaj – velmi různé. La respondoj estos certe tre diversaj. Se mi havus milionon, mi aĉetus, koupil bych si, mi aĉetus ... odpověď přenechám vám. Ale odpovídejte v esperantu!

Přemýšleli jste prosím o slově vestita? Podobně: Mi pagas – platím, mi pagas fakturon – fakturu, účet. Mi pagas fakturon. A výsledek je: la fakturo estas pagita: účet je zaplacen. Alia ekzemplo: jiný příklad – alia ekzemplo: Mi trinkas akvon – la trinkita akvo estis bona. Alia ekzemplo: legi – čísti, mi legas libron – la legita libro estis bela. Tak jak máme časové koncovky as, is, os, tak máme i v tomto případě koncovky tři: Již známou koncovku -ita, ale také -ato, konečně -ota. Tyto tři koncovky poskytují esperantu zcela zvláštní vyjadřovací možnosti. Vraťme se k našemu příkladu: Mi pagas la fakturon. A je-li vše zaplaceno, vyrovnáno, potvrzeno: la fakturo estas pagita – účet je zaplacen. Jestliže však účet platím teď, právě teď, pak ovšem nemohu říci: la fakturo estas pagita, protože zaplacená ještě není, právě ji platím. Proto: la fakturo estas pagata, pagata, pagata. Podobně estimata sinjore – vážený pane. Jestliže fakturu, účet, teprve budu platit, pak nemohu říci: la fakturo estas pagita, protože ještě není zaplacená, ba, já ji ještě ani neplatím, tedy nemohu říci: la fakturo estas pagata. Musím říci: la fakturo estas pagota. Kie estas la pagota fakturo? Velmi často budeme nuceni překládati tento tvar celou větou. Kie estas la pagota fakturo? Kde je účet, pagota, který je k placení, který mám zaplatit? Jak jsem již jednou řekl, jsou tyto tvary poněkud nesnadné, protože nezvyklé, ale velmi zajímavé. Alia ekzemplo – jiný příklad: legi – čísti, legita libro – přečtená kniha, kniha, kterou jsem již přečetl, legata libro – kniha, kterou právě čtu, legata libro, kterou budu čísti.

Pamatujte si prosímtuto větu. Máte v ní všechny tři koncovky: Pasero – vrabec – pasero kaptita estas pli bona ol kolombo kaptata aŭ kaptota. Lepší je vrabec chycený než holub, kterého právě chytám nebo budu chytat, míním, chci chytnouti: Pli bona estas pasero kaptita ol kolombo kaptata aŭ kaptota.

Ni daŭrigu la feinon sur la sepa paĝo, dekkvina leciono:

"Ĉu mi venis tien ĉi – přišla jsem sem, diris al ŝi la malĝentila kaj fiera knabino, řeklo jí nezdvořilé a pyšné děvče, por doni al vi trinki? – abych Vám dala pítí? Certe, mi alportis arĝentan vazon speciale por tio, jistě jsem přinesla stříbrnou nádobu zvláště pro to, por doni trinki al tiu ĉi sinjorino.. abych dala pítí této paní. Mia opinio estas – opinio – mínění, mia opinio estas: prenu mem akvon, vezměte ni sama vody, přenu mem akvon, se vi volas trinki." Vi tute ne estas ĝentila – ty vůbec nejsi zdvořilá, ty nejsi ani trochu zdvořilá – vi tube ne estas ĝentila," diris la feino sen kolero – sen – bez, kolero – zlost, diris la feino sen kolero. "Bone, ĉar vi estas tiel servema, servi – sloužití, servema – úslužný, dobře, protože jsi tak úslužná, mi faras al vi donacon, činím ti dar, ke ĉe ĉiu vorto – že při každém slově, kiun vi parolos, eliros – vyjde – eliros el via buŝo aŭ serpento aŭ rano – buď had nebo žába. Aŭ serpento aŭ rano – buď had, nebo žába. Aŭ – aŭ: buď nebo. Aŭ – Aŭ.

Slovo servema mne zajímá. O tom si však pohovoříme příště. Teď si přečteme hlasitě celý článek. Pozor na řízvuk – atentu la akcenton!

"Estus tre bele," respondis la filino malĝentile, "ke mi iru al la fonto!" - "Mi volas, ke vi tien iru," diris la patrino, "kaj iru tuj!" La filino iris, sed ĉiam murmurante. Ŝi prenis la plej belan arĝentan vazon, kiu estis en la loĝejo. Apenaŭ ŝi venis al la fonto, ŝi vidis unu sinjorinon, tre riĉe vestitan, kiu eliris el la arbaro kaj petis de ŝi trinki (tio ĉi estis tiu sama feino, kiu prenis sur sin la formon kaj la veston de princino, por vidi, kiel granda estos la malboneco de tiu ĉi knabino.) "Ĉu mi venis ĉi tien," diris al ŝi la malĝentila kaj fiera knabino, "por doni al vi trinki? Certe, mi alportis arĝentan vazon speciale por tio, por doni trinki al tiu ĉi sinjorino. Mia opinio estas: prenu mem akvon, se vi volas trinki." – "Vi tute ne estas ĝentila," diris la feino sen kolero. "Bone, ĉar vi estas tiel servema, mi faras al vi donacon, ke ĉe ĉiu vorto, kiun vi parolos, eleros el via buŝo aŭ serpento aŭ rano."

Přečtete si prosím celý článek několikrátě hlasitě, pozor na přízvuk! Poslechněte si zítra po 10 hodině koncert, v přestávce bude esp. přednáška pana Jiřího Šamly. Amikoj el eksterlando, kiuj hazarde aŭskultas, aŭskultu morgaŭ nian koncerton post la deka horo. En la paŭzo parolos esperante s-ro Šamla pri niaj vintraj sportoj.

Finante nian lecionon mi deziras al vi en la nova jaro feliĉan bonan nokton.

Kurs esperanta. / 22. lekce/.

Tre estimataj aŭskultantoj, mi deziras al vi agrablan, bonan vesperon. En la lasta leciono mi diris, ke la vorto servema – úslužný – servema, nin interesas. Servema. La unua parto, první část, la unua parto de la vorto estas serv', la dua ema. Serv' estas la radiko, kořen, la radiko de la vorto, ema estas la sufikso, přípona, la sufikso de la vorto. Sloveso: servi – sloužiti, podstatné jméno, servo – služba. Kmen serv' známe z pozdravu servus, je to latinské slovo, přeloženo služebník. Dělán-li něco rád, vyjadřuji to příponou ema. Příklad: labori, laborema – pracovati, pracovitý. V učebnici máme příklad babili, babilema; tlachati, tlachavý. K tomu poznámku. Babili nemusí míti a nemá vždy hanlivý význam tlachati, má často vyznám rozprávěti, popovídati si, německy plauschen. Mi vidis mian amikon kaj ni longe babilis – viděl jsem svého přítele a dlouho jsme hovořili, rozprávěli, bavili se. Fraŭlino, vi volonte ridas, ráda se smějete, vi estas ridema – usměvavá, smíšek. Tedy ema, co rád dělám, ale také k čemu jsem náchylný. Příklad: mortí – umřítí, mortí, mortema – smrtelný. Ni ĉiuj estas mortemaj. Obojí význam je ve slově: lerni – učiti se – lerni, lernema. Lernema knabo – hoch, který se rád učí, ale také, který se snadno učí – učenlivý.

Ni daŭrigas. Deksesa leciono, 16. lekce, sur la oka paĝo. Je to vlastně opakování. Nun mi legas, vi legas kaj li legas, ni ĉiuj legas. Ted' ĉtu, ĉteŝ a on ĉte, my všichni čteme. Vi skribas, kaj la infanoj skribas, ili ĉiuj sidas silente kaj skribas. Piŝete a děti piŝí, všichni sedí tiše a piŝí. Hieraŭ mi renkontis vian filon, kaj li ĝentile salutis min. Včera jsem potkal vašeho – tvého syna a on mě zdvořile zdravil, pozdravil. Hodiaŭ estas sabato kaj morgaŭ estos dimanĉo – dnes je sobota, a zítra bude neděle. Hieraŭ estis vendredo, kaj postmorgaŭ estos lundo. Včera byl pátek a pozítří bude bude pondělí. Antaŭ tri tagoj mi vizitis vian kuzon kaj mia vizito faris al li plezuron – pred třemi dny jsem navštívil tvého bratránka a má návštěva mu dělala radost, potěšení; lépe: má návštěva jej těšila. Ĉu vi jam trovis vian horloĝon? Už jste našel svoje hodinky? Mi ĝin ankoraŭ ne serĉis, ankoraŭ ne – ještě ne. Ještě jsem je nehledal. Atentu – pozor! Mi ĝin ne serĉis, ne mi ilin ne serĉis. Ty hodinky, to je jen zdánlivě množné číslo. Ve skutečnosti ztratil jen jedny hodinky, tedy je to číslo jednotné. Máme takových podstatných jmen více: ty dveře, ty housle, ta kamna at.d. V esperantu je to číslo jednotné, mám-li na mysli jedny dveře, jedny housle. Proto: Mi ĝin ankoraŭ ne serĉis, ještě jsem je nehledal; kiam mi finos mian laboron, až skončím svou práci, mi serĉos mian horloĝon, budu hledati svoje hodinky, sed mi timas, ale bojím se, obávám se, ke mi ĝin jam ne trovos, že je již nenajdu. Kiam mi venis al li, když jsem k němu přišel, li dormis, spal; sed mi lin vekis, ale já jsem jej vzbudil. Se mi estus sana, mi estus feliĉa – kdybych byl zdrav, byl bych

ŝtasten. Se li scius, ke mi estas tie ĉi – kŝby vŝdŝl, ŝe jsem zde, li tuj venus – pŝisel by ihned za mnou. Se la lernanto scius bone sian lecionon – kŝdhy ŝak vŝdŝl, znal dobre svou ŝlohu, lekci, la instruanto lin ne punus, uĉitel by jej neztrestal. Kial vi ne respondas al mi? Proĉ mi neodpovidas? Ĉu vi estas surda aŭ muta? Jsi hluchŝy nebo nŝmŝy? Iru for! Jdi pryĉ! Infano, ne tuŝu la spegulon! Ditŝe, nedotŝykej se, nemalej na zrcadlo! Karaj infanoj, estu ĉiam honestaj – drahŝe dŝeti, budŝte vŝdŝy ĉestny.

Li venu, kaj mi pardonos al li. Neĉtŝ prijde, a jŝ mu odpustim. Ordonu al li, ke li ne babilu! Poruĉ mu, aby nevyklŝdal, netlachal. Petu ŝin, ke ŝi sendu al mi kandelon, popros ji, aby mi poslala svitŝku. Ni estu gajaj, budŝme veseli, ni bone uzu la vivon, dobre vyuŝijme ŝivota, ĉar la vivo ne estas longa, neboŝt ŝivot nenŝ dlouhŝy. Ŝi volas danci – chce tanĉiti. Morti pro la patrujo estas agrable – zemŝiti pro vlast jest pŝijemne. La infano ne ĉesas petoli – ditŝe nepŝestŝvŝ skotaĉiti, bŝiti rozpustilŝe.

Slovo patrujo, patro – otec, patrujo – vlast.

Pŝiĉpona -ujo mŝa trojŝ vŝznam. Prvni jako samostatne slovo: la ujo – schranka. La ujo por mono – schranka na penize, la ujo por mono estas monujo, monujo – penŝenka. La ujo por inko – inkoust inko, estas inkujo, inkujo – kalamŝf. Druhŝy vŝznam: Italo – Ital, Italujo – Itŝlie. En Italujo loŝas italoj – Itŝlii obŝvŝvaj Italove. Podobne: ĉeŝoslovako – ĉeŝoslovakujo, En ĉeŝoslovakujo loŝas ĉeŝoslovakoj. Germano – Nŝmec, Germanujo, Anglo – Anglujo, Ruso, Rusujo.

Tŝetŝ vŝznam: pomo – jablko, pomujo – jabloŝ. Pomujo jest strom, na kterŝm rostou jablka – pomujo. Podobne: piro – hruŝka, pirujo – hruŝeŝ, ĉerizo – ĉerizujo, tŝeŝne – tŝeŝeŝ.

Opakujeme trojŝ vŝznam: schranka – monujo, zemŝe – ĉeŝoslovakujo, strom – pomujo.

Sinjorinoj kaj sinjoroj, zajŝmalo by mŝe, jak si mŝe pŝedstavujete. Tedy: velikŝy, malŝa, starŝy, mladŝy, hubenyŝy, tlustyŝy, ĉernŝy, blond, atd. Z vlastni zkuŝenosti vim, jak se ĉlovek mŝly. Nejzajŝmavŝŝi a nejlepŝi ŝlohu Vŝm pak pŝeĉtu. Je to mŝsto ŝlohy! Moŝna ŝe budete mit i pŝileŝitost porovnat, jak dalece jste hŝdali sprŝvne. Kdo pŝiloŝi kopii ŝlohy nebo ŝlohu dvojmo, dostane ji opravenou zpŝet. Znamky nepŝiklŝdejte!

Fiante nian lecionon mi deziras al vi ĉiuj bonan nokton.

Kurs esperanta. / 23. lekce/

Tre estimataj gesinjoroj, bonan vesperon.

Ni daŝrigas la fabelon La feino. Deksepa leciono, oka paŝo.

Apenaŝ ŝia patrino ŝin rimarkis, ŝi diris al ŝi – sotvaŝe jejŝ matka ji uvidŝla, ŝekla, pravila k ni. Nu, mia filino? Tak co, mŝa dcero? Jes patrino, Ano maminko, respondis al ŝi la malŝgentulino – odpovŝdŝla ji nezdvorilŝa dcera, elŝjetante unu serpenton kaj unu ranon – ŝeti – vrhati, hŝzeti, ŝjetante – vrhŝjĉ, elŝjetante: a vyvrhla, nenŝ to ovŝem doslovnŝy pŝeklad, a vyvrhla hada a ŝabu. "Ho, ĉielo!" ekkriis la patrino. ŝ, nebe, vykŝikla matka, "kion mi vidas? Co vidim? Ŝia fratino en ĉio estas kulpa – jejŝ sestra jest na vŝsem vinna. Mi pagos al ŝi por tio ĉi – Jŝ ji za to zaplatim, lŝpe: jŝ ji dŝm! Kaj ŝi tuj kuris bati ŝin – a ona hned bŝŝela ji nabiti. La malfeliĉa infano forkuris – neŝŝastne ditŝ uteklo, kaj kaŝis sin en la plej proksima arbaro, a schovalo se v nejbliŝŝim lese. Kde? En la arbaro, v lese. kuris, bŝŝelo, kam? en la arbaron, do lesa. La filo de la reŝo, krŝlŝv syn, kiu revenis de ĉaso, kterŝy se vracel s honu, ŝin renkontis, jŝ potkal, kaj vidante, ke ŝi estas tiel bela, a vida, ŝe je tak krŝsnŝa, li demandis ŝin, tŝazol se ji, kion ŝi faras tie ĉi tute sola – co zde dŝlŝ ŝplne sama, kaj pro kio ŝi ploras, a proĉ plŝce."Ho ve, sinjoro, mia patrino forpelis min el la domo," ach bŝda, pane, ma matka mŝe zahnalŝa, vyhnalŝa z donu. Tedŝ si pŝeĉtŝete celou lekci jeŝtŝe jednou.

Fino – konec. La reŝido, princ, kiu vidis, kterŝy vidŝl, ke el ŝia buŝo eliris, ŝe z jejŝich ŝst vyŝlo, kelke da perloj kaj kelke da diamantoj, nŝkolik perel, prosim, kelke da perloj, nŝkolik perel a nŝkolik diamantŝ, petis ŝin, ke ŝi diru, al li, prosil ji, aby mu ŝekla, de kie tio ĉi venas – odkud, lŝpe,

jak to přijde. Ŝi rakontis al li sian tutan aventuron, ona mu vyprávěla svoje celé dobrodružství. La reĝido konsideris, princ uvažoval, ke tia kapablo havas pli grandan indon ol ĉio, že taková schopnost má větší hodnotu než vše, kion oni povus doni dote al alia fraŭlino, než vše co by se mohlo dáti, lépe: než vše, co by mohla dostati věnem jiná slečna, forkondukis ŝin en la palacon de sia patro la reĝo, odvedl ji do paláce svého otce, krále, kie li edziĝis je ŝi, kde se s ní oženil. Sed ŝia pri ŝia fratino ni povas diri, ale o její sestře můžeme říci, ke ŝi fariĝis tiel malaminda, že se stala tak: a ted' malaminda, aminda: láskyhodný, lépe laskavý, roztomilý, malaminda je opak od roztonilý, tedv protivný, nelaskavý, ke ŝi fariĝis tiel malaminda, že se stala tak nelaskavou, ke ŝia propra patrino ŝin forpelas de si, že její vlastní matka ji od sebe odehnala; kaj la malfeliĉa knabino, a nešťastné děvce, multe kurinte kaj trovinte neniun, a když se mnoho naběhala, lépe nachodila a když nikoho nenašla, kdo by ji chtěl přijmouti, kiu volus ŝin akcepti, baldaŭ mortis en angulo de arbaro, brzy zemřela v koutku lesa. Kurinte a trovinte je přechodník času minulého od kuri – běžeti, a trovi – najíti. Kurinte – běžev, trovinte – našed. O tom si povíme příště.

Několik poznámek. Třetí řádek: malĝentulino. Kmen je ĝentil, mal je předpona, ul a ino jsou přípony, z nich ul nám dosud neznámá. Příponou -ulo označujeme osobu vyznačující se nějakou nápadnou vlastností. Příklad: bonulo. Bonulo je člověk dobrý, skrz naskrz dobrý, tedy dobrák. Bonulo – dobrák. Belulo estas viro, kiu estas bela; belulo – krasavec. Belulino estas fraŭlino aŭ virino, kiu estas bela. Belulino – kráska. Fortulo estas forta viro, fortulo – silák. Často však nemáme v češtině vhodné slova a pak překládáme volně jako v našem případě. malĝentulino – nezdvořilé děvce. Utvořte podobná slova. Předpona ek- ve slově ekkrii má význam dvojí. Bud' označuje kraťoučkový děj, který tedy trvá jen okamžik, jako v našem příkladě, krii – křičeti, ekkrii – vykřiknouti. Nebo lumo – světlo, luma – světlý, lumi – svítiti, eklumi – rozsvítiti, eklumu – rozsvět'! To jsou příklady, kde děj trvá jen kraťoučkou dobu. Ale ek může znamenati začátek dlouhého děje, příklad: La infano ekploris – dítě počalo plakati. La patro eklegis la gazeton. Otec počal čísti noviny. Opakujeme: předpona ek má dvojí význam: Označuje kraťoučkový děj: ekkrii – vykřiknouti, nebo začátek delšího děje: ekplori – začít plakati.

Cvičení 19. druhé slovo: reĝido. Ido – potomek, u zvířat mládě. Reĝido – potomek krále, tedy princ.

Premyslido – Přemyslovec, Premyslidoj – Přemyslovci, německy: die Přemysliden. Hundo, hundido – mládě psa, ŝtēnē, kato – kočka, kato – katido – kotě.

Napište si prosím a přeložte: Co můžeš udělati dnes, neodkládej na zítra. Odkládati: prokrasti. Slovo na přeložte slovem ĝis. Přeložte tak, aby se to rýmovalo, Pak přeložte slovo babilemulino a utvořte větu.

S-ro, ĉu vi volonte ridas? Jes? Nu, tiam vi estas ridemulo. Nu, kaj vi sinjorino? Ĉu ankaŭ vi estas ridemulino? Důležité pro zamilované: amata Karulo, amata Karulino, důležité jako oslovení v dopise. Přeložte sami: amata karulo, amata karulino.

V minulé lekci jsme měli příponu em. babili – babilema. povídavý, povídavý člověk, povídálek – babilemulo. Je-li to žena, přidáme příponu -ino, tedy babilemulino. Podobně: labori, laborema, laborema homo estas laboremulino, laborema virino estas laboremulino, podobně: ridi, kiu volonte ridas, estas ridema. homo ridema estas ridemulo, ridema virino estas ridemulino.

Sinjorinoj kaj sinjoroj, mi rakontos al vi mallongan historion, kiu ne estas en la libro: Stranga, zvláštní, stranga logiko. Unu s-ro venis en restoracion, iris al la tablo kaj sidiĝis, sedl si, sidiĝis. Venis kelnero: "Bonan tagon, sinjoro. Kion vi deziras?" La gasto, host, la gasto: "Alportu al mi ion, něco, ion." La kelero iris kaj alportis al la gasto kafon. La gasto diris: "Prenu la kafon, vezměte si, la kafon kaj alportu al mi por la kafo teon." Bone. La kelnero alportis al la gasto teon. La gasto eltrinkis la teon, prenis sian ĉapelon, klobouk, prenis sian ĉapelon kaj volis foriri. Sed la kelnero rimarkis tion, iris al la sinjoro kaj diris: "Pardonu, sinjoro, vi ankoraŭ ne pagis la teon." "Ne," diris la gasto, "mi ĝin ne pagos!" "Kial ne?", demandis la kelnero. "Mi ja donis, přece jsem dal, mi ja donis al vi por la teo la kafon," respondis la gasto. "Jes, sinjoro, sed vi la kafon ankaŭ ne pagis." !

Ne, ĉu mi ĝin trinkis?" demandis la gastu. Napiŝte si prosim tuto anekdotu a nauĉte se ĵi vykládati. Mi esperas, ke vi ĉion komprenis. Úlohu jste již odeslali?

Finante nian hodiaŭan lecionon mi deziras al vi bonan nokton.

Kurs esperanta / 24. lekce/

Tre estimataj sinjorinoj kaj sinjoroj, mi deziras al vi agrablan bonan vesperon.

Cvičení 18. má nadpis přechodníky a přičeští a je to látka nám už vlastně známá. Probírali jsme je příležitostně a doufám, že se již vžily. Přehledné zopakování těchto tvarů ovšem neuškodí.

Sloveso chváliti – laŭdi, laŭdi, na u kroužek, laŭdi. Za Rakouska se jmenovalo jedno vyznamenání signum laudis, signum – znamení, esperantsky – signo, laudis – chvály, tedy znamení chvály, esperantsky: signo de laŭdo.

La patro laŭdas sian filon. La patro laŭdas sian filon. To je čas přítomný. La patro laŭdis sian filon: čas minulý. La patro laŭdos sian filon: čas budoucí. Hlásky a, i, o se nám budou i v ostatních tvarech opakovati. La patro laŭdas, li estas la laŭdanto, ten kdo chválí, la filo estas la laŭdato, ten kdo jest chválen. A teĉ v ĉase minulém: La patro laŭdis sian filon. La patro estas la laŭdinto kaj lia filo la laŭdito. Laŭdinto jest ten, kdo chválil, laŭdito, kdo byl chválen. Podobně v ĉase budoucím: La patro laŭdos sian filon. La patro estas la laŭdonto, ten kdo bude chváliti, la filo estas la laŭdoto, ten kdo bude chválen. Jiný příklad: savi: zachrániti, spasiti. Savanto, ten kdo zachrání, spásí, tedy zachránce, spasitel. Ale i savinto a savonto je spasitel. Slovo spasitel nám neříká o ĉase ničeho, esperantské: savanto, savinto, savonto ano. Příklad nám to objasní: Židé ve starém věku volali: přijď spasiteli světa: venu savonto de la mondo, savonto de la mondo. Ale jeho současníci naň volali: Ty jsi spasitel světa: vi estas la savanto de la mondo, la savanto de la mondo. A dnes se věřící modlí: ty jsi spasitel světa: Vi estas la savinto de la mondo, la savinto de la mondo. Savanto, savinto, savonto. Náš příklad: la patro estas laŭdinto, laŭdanto, aŭ – nebo laŭdonto, podle toho chválil-li, chválí-li, nebo bude-li chváliti. Obdobně: la filo estas laŭdato, laŭdito, laŭdoto. Přeložiti tato slova ovšem nelze, nutno je opisovati. Tyto tvary mají koncovku o, jsou podstatná jména, s koncovkou a mají význam přídavných jmen. Příklad:

La laŭdnta patro estas kontenta, spokojen, kontenta kun sia filo, la laŭdata filo ĝojas, těší se, má radost, ĝojas, pri la laŭdo de sia patro – z chvály svého otce. La laŭdanta patro – otec, který právě teĉ chválí, chválící otec. Laŭdata filo – syn, který je právě teĉ chválen. Patro, kiu laŭdis, estas patro laŭdinta, kaj la filo estas laŭdita. Patro, kiu laŭdos, estas patro laŭdonta kaj la filo estas laŭdota. A konečně: přidáme-li koncovku e, dostaneme přechodníky, o nichž jsme již hodně slyšeli. Laŭdante je přechodník současný a má význam: právě když chválil. Laŭdinte má ovšem význam minulý, tedy potom, když pochválil, konečně laŭdonte má význam budoucí, dříve než bude chváliti.

Trpné tvary s koncovkou e se vyskytují ponejvíce v ĉase minulém. Laŭdite, byv pochválen, laŭdite, la filo laborii kun pli granda ĝojo, s větší radostí. Přehled všech přípon: ant, int, ont na jedné straně, at, it, ot na druhé. K mim přidáváme o, tedy anto, into, onto, nebo ato, ito, oto. Děle a: anta, inta, onta, nebo ata, ita, ota. A konečně e: ante, inte, onte a ate, ite, ote. Možná, že Vam to vše připadá hrozně komplikované, čtením si tyto tvary osvojíte velmi snadno.

Proto Varn doporučuji esperantský časopis Ligilo. ligi – spojovati, ligilo – pojítka, vychází jednou za měsíc a stojí ročně 15 korun. Adresa: Ligilo, Prostějov, Masarykovo náměstí 33. Odvolejte se prosím na náš kurs.

18. cvičení. Fluanta akvo – tekoucí voda, estas pli pura ol akvo staranta senmove – stojící nehybně. Promenante sur la strato, mi falis – procházej se na ulici upadl jsem. Kiam Nikodemo batas Jozefon, tiam Nikodemo estas la batanto kaj Josefo estas la batato. Al homo, pekinta senintence – zhřešivší mu bez úmyslu, Dio facile pardonas. Trovinte pomon, mi ĝin manĝis. Trovinte: potom když jsem našel. La falinta homo, člověk, jenž upadl – upadnuvší, ne povis sin levi, zdvihnouti. Ne riproĉu – nevyčítej – vian amikon, ĉar vi mem pli multe meritas – zasluhujes – riproĉon. Li estas nur unufoja. – unufoje – jednou, mensoginto, který lhal, dum vi – kdežto ty, estas ankoraŭ nun ĉiam mensoganto – který lže. La tempo pasinta – minulý – jam neniam – nikdy revenos. La tempon venontan, který přijde – budoucí, neni ankoraŭ konas, nikdo ještě nezná. Venu, ni atendas vin, očekáváme tě, Savonto de la mondo. En la lingvo – v jazyku – esperanto, ni vidas la estontan, který bude, budoucí, lingvon de la tuta mondo. Ostatek přístě.

Kurs esperanta. /25. lekce/.

Tre estimataj gesinjoroj, bonan vesperon.

Li dankas al vi por la belaj kaj longaj leteroj, kiujn vi skribis al mi. Speciale mi dankas por la afablaj vortoj – laskavá slova, por la afablaj vortoj, kiuj faris grandan ĝojon al mi. Ne timu – nebojte se – ne timu erarajn!

Ĝuste, správně, skribis unu sinjorino: per eraroj – chybami – per eraroj oni lernas. Ĉiu skribinto – skribi, skribinto, ĉiu skribinto ricevos sian respondon. Ĉiu skribinto kaj skribonto, skribonto ricevos sian respondon. Ne adresu – neadresujte – ne adresu viajn leterojn al mi persore. La adreson skribu: Radiojournal Brno, a do závorky: esperanta kurso. Poštmarkojn, mi petas, ne aldonu – nepřikládejte, ne aldonu al viaj leteroj, la afrankon – porto, la afrakon pagas la Radiojurnalo. Viaj leteroj estas por mi tre interesaj. Unu sinjorino skribis: la taskoj estas por nia perfektigo tre bonaj kaj mi ĉiam atendas, ĉu mia tasko estos bona. Sed tre interesa estas, ke vi konas niajn erarojn, kvazaŭ – jakobyste – kvazaŭ vi vidus ilin. Unu sinjoro skribis: Mi estas konvinkita, konvinki – přesvědčiti, konvinkita – přesvědčen, mi estas konvinkita, ke vi estas bona homo, kiu ofertas – obětuje, ofertas sian liberan tempon al esperanto. Tial ne interesas min, ĉu vi estas granda aŭ malgranda, junulo aŭ maljunulo. Karaktero de la homo havas pli grandan valoron – cenu, ol lia ekstero. Jes, sinjoro, vi estas prava, jste v právu, vi estas prava. Karaktero estas ĉio. Mi konfesas, přiznávám se, mi konfesas, ke mi amas Eperanton, kaj mi esperas, ke ankaŭ vi ĉiuj estos bonaj esperatistoj, bonaj laborantoj, bonaj batalantoj – bojovníci, bonaj batalantoj por nia bela lingvo esperanto, por nia alta ideo.

Sinjorinoj kaj sinjoroj, ĉu vi min komprenis? Jes? Ĉiuj?

Ni daŭrigas la dekokan lecionon, 18. cvičení, dekonua: Aŭgusto estas mia plej amata – nejmilejší, filo. Mono havata, peníze, které mám, mono havata estas pli grava – důležitější ol havita. Pasero kaptita, vrabec chycený, estas pli bona ol aglo – orel, kaptota. La soldatoj kondukis – vojáci vedli – la arestitojn tria stratoj – ulicemi. Li venis al mi tute ne atendite. Atendi – očekávati, atendita amiko – očekavaný přítel, atendite – očekávaně, ne atendite – neočekávaně. Homo, kiun oni devas juĝi – souditi, estas juĝoto. Juĝoto – člověk, který bude souzen. Juĝito, jenž byl souzen a juĝato, jenž jest souzen.

Sinjorinoj kaj sinjoroj, nun ni legos la finon de nia fabelo. La feino.

La reĝido – princ, kiu vidis, ke el ŝia buŝo eliris kelke da perloj kaj kelke da diamantoj, petis ŝin, ke ŝi diru al li – aby mu řekla, de kie tio ĉi venas – odkud, jak to přijde. Ŝi rakontis al li, sian tutan aventuron, dobrodružství. La reĝido konsideris – uvažoval, ke tia kapablo – schopnost, havas pli grandan indon – hodnotu, ol ĉio, kion oni povus doni dote al alia fraŭlino – co by mohla dostati věnem jiná slečna, forkondukis ŝin en la palacon de sia patro, la reĝo, kie li edziĝis je ŝi – kde se s ní oženil. Sed pri ŝia fratino – ale o její sestře, ni povas diri, ke ŝi fariŝis, se stala, tiel malaminda, tak protivnou, ke ŝia propra, její vlastní patrino ŝin forpelis – zahnala, odehnala de si. Kaj la

malfeliĉa knabino, multe kurinte, kŭdŭz se mnoho nabĕhala, nachodila, kaj trovinte neniun, a kŭdŭz nikoho nenaŝla, kiu volus sin akcepti, baldaŭ mortis, brzy umřela, en angulo de arbaro. Angulo – kout, arbaro – les.

Nĕkolik poznĀmek k ĉlĀnku aŝ pŕiŝtĕ.

ĈlĀnek 20. Nun li diras al mi la veron, vero – pravda. Hieraŭ li diris al mi la veron. Li ĉiam, vŭdŭy diradis al mi la veron. Kiam vi vidis nin en la salono, li jam antaŭe diris al mi la veron, (aŭ li jam estis dirinta al mi la veron.), kŭdŭz jsi nĀs vidĕl, on jiŝ dŕive mi řekl pravdu. Ty jsi vidĕl, on řekl. Oba dĕje jiŝ minuly, oba jsou tedy v ĉase minulĕm. Pŕece vŝak je rozdĭl; on řekl pravdu dŕive. Li estis, dirinta, je ĉas pŕedminulŭy, Nĕmci řikajĭ Vorvergangenheit. Ĉasu pŕedminulĕho se uŝivĀ v ĉeŝtinĕ jen v jazyce kniŝnĭm, a to jeŝtĕ velmi zĭřidka. Pŕĭklad z Babiĉky Boŝeny Nĕmcovĕ: Komornĭk veŝel do dveŕĭ, u nichŝ byl sedĕl. . .napŕed sedĕl, pak veŝel, proto: u nichŝ byl sedĕl. Uvĕdomĭme-li si, co jsme v minulĕ lekci slyŝeli o tvaru laŭdinta – kdo chvĀlil a zamyslĭme-li se nad ĉasem: li estis dirinta, pak snadno vycĭtĭme jeho plnŭy vŭznam. A pak nĀm nebudou dĕlati tĕŝkosti ani ostatnĭ tvary sloŝenĕ. Sloŝenĕ proto, protoŝe se sklĀdajĭ ze dvou sloves: estis a dirinta. Li diris, diras, diros jsou tvary jednoduchĕ. Promyslete prosĭm tuto vĕtu velmi dobŕe. Ostatek pŕiŝtĕ.

Ŭloha na pŕiŝtĭ lekci: VĀŝenŭy pane! Vaŝi adresu jsem naŝel v ĉasopise Ligilo. Velmi rĀd bych s VĀmi korespondoval. Jsem zaĉĀteĉnĭk. Esperanto studuji dle kursu, kterŭy vysĭlĀ – elsendi naŝe rozhlasovĀ stanice v Brnĕ. OĉekĀvĀm Vaŝi odpovĕď. S pŕĀtelskŭm pozdravem N.N.

Feliĉan bonan nokton.

Kurs esperanta. /26. lekce/.

Tre estimataj gesinjoroj, bonan vesperon!

Ĉtĕl bych se zmĭniti o naŝich esperantskŭch pŕednĀŝkĀch, urĉenŭch hlavnĕ pro cizinu. Mohu řici, ŝe majĭ pronikavŭy ŭspĕch. Po pŕednĀŝce o krĀsĀch naŝi republiky dostal Radiojournal z devatenĀcti stĀtŭ 73 pochvalnŭch a dĕkovnŭch dopisŭ. Jeden aŝ ze stŕednĭ Sibĭře. Vŭyňatky z dopisŭ najdete v poslednĭm ĉĭsle Radiojornalu. Mi ricevis leterojn kaj poŝtkartojn el la sekvantaj – z nĀsledujĭcĭch – el la sekvantaj ŝtatoj: el Germanujo, Svedujo, Italujo, Belgujo, Francujo, Nederlando – Nizozemĭ – Nederlando, Svisujo – Ŝvĭcarsko – Svisujo, Anulujo, Estonujo, Aŭstrujo – Rakousko – Aŭstrujo, Danujo, Finnlando, Jugoslavujo, Lichtenstein, Litovujo – Litva – Litovujo, Hungnrujo – MaĎarsko – Hungarujo, Rumanujo, Hispanujo – Ŝpanĕlsko – Hispanujo kaj centra Siberujo en Azio. En la sama numero vi trovos ankaŭ mian foton. Sed mi atentigas vin, atenta – pozornŭy, atentigi – ĉiniti pozornŭm, upozorniti, mi atentigas vin, ke mi en originalo ne strabas – strabi – ŝilhati. Mi ne strabas.

La tasko de nia lasta leciono estis traduko de ĉeĥa letero. Ĝi ne estis malfacila – ne prosĭm peza – peza je tĕŝkŭy, ale na vĀhu. Snadnŭy – facila, tĕŝkŭy, tedy nesnadnŭy – malfacila. La ŝtono estas peza – , sed la plumo estas malpeza. VĀŝenŭy pane – estimata sinjoro. Vaŝi adresu – vian leteron, jsem naŝel – ne mi estas trovi, nŭybrŝ – mi trovis, v ĉasopise Ligilo, en la ĵurnalo, nebo en la gazeto Ligilo. Velmi rĀd bych s VĀmi korespondoval: mi tre volonte korespondus kun vi. Jsem zaĉĀteĉnĭk – mi estas komencanto. Esperanto studuji dle kursu, – esperanton mi studas laŭ la kurso, kterŭy vysĭlĀ naŝe rozhlasovĀ stanice v Brnĕ – kiun elsendas nia radio-stacio en Brno. OĉekĀvĀm Vaŝi odpovĕď – mi atendas vian respondon, s pŕĀtelskŭm pozdravem – kun amika saluto. La tuta letero: Estimata sinjoro, Vian adreson ni trovis en la gazeto Ligilo. Mi tre volonte korespondus kun vi. Mi estas komencanto. Esperanton mi studas laŭ la kurso, kiun elsendas nia radio-stacio en Brno. Mi atendas vian respondon kun amika saluto. Nebo – Aŭ: Atendante vian respondon mi amike vin salutas. Pĕknĕ to znĭ, ŝe? Starŭy esperantista by to lĕpe nenapsal. Napiŝte si odpovĕď: VĀŝenŭy pane, VĀŝ lĭstek jsem obdrŝel, za kterŭy VĀm srdeĉnĕ dĕkuji. Jsem takĕ zaĉĀteĉnĭk. Koupil jsem si vŝak knihu Karlo a velmi pilnĕ ĉtu. Mohu VĀm ji doporuĉiti. Je velice snadnĀ. Tĕŝĭm se na Vaŝi odpovĕď a srdeĉnĕ VĀs zdravĭm.

Slovo na, na Vaši odpověď, přeložte: je.

(Knihu Karlo dostanete za 5 korun u p. O. Sklenčky, Hradec Králové. Tam dostanete také slovníky, Esperantsko-český za 6 korun, větší česko-esperantský za 30 korun.)

Poznámky v posledním cvičení: La reĝido – princ, reĝo – král, reĝido – potomek králův, princ. Princo estas ido de reĝo. Ido má význam potomek, u zvířat; mládě. Ĉevalo – kuň, ĉevalido – hříbě. Ĉevalido estas ido de ĉevalo. Kato – kočka, katido – kotě, hundo – hundido – štěně. Kdo se o hnutí mezinárodního jazyka zajímá, jistě že slyšel o jazyku "Ido". Už jménem autor naznačil, že Ido není samostatným řešením problému, nýbrž, že chce býti potomkem, a hlavně dědicem Esperanta. Víme, a Lombrozo to dokázal, že potomek není vždy lepší svého otce, obzvláště ne, je-li otec genius. A esperanto je řešení geniální. Slovo inda – býti hoden. Příklad: úctybodný – má význam býti hoden úcty. Úcta: estimo, úctyhodný – estim'inda, čest – honoro, býti hoden cti: honor'inda, být i hoden chvály – laŭdinda, laŭdi – laŭdinda. Sinjoro, vi faro – čin – estas laŭdinda. Via laboro estas laŭdinda. Kniha, hodná, aby byla čtena, která stojí za to, estas leginda. La libro estas leginda. Leginda libro estas aĉetinda. Aĉeti – koupit, aĉetinda. Bona homo estas aminda, malbona homo estas malaminda. Přípona iĝ ve slově fariĝi, ŝi fariĝis tiel malaminda. Je to přípona dost nesnadná. Pletou si ji i staří esperantisté s příponou ig. Tedy pozor. Ig, jak víme, má význam činiti, dělati. Pura – čistý, purigi – dělati, činiti čistým, tedy čistiti. Čistím-li boty, dělem to vědomě, úmyslně, záměrně. To je důležité. Tak i slečna: la fraulino ruĝigas siajn vangojn – líce. Ruĝa – červený, rudý, ruĝigi – malovati se na červeno. Ŝi riĝigas sin. Dělá to úmyslně, vědomě, aby byla červenější. Jestliže uděláme ve společnosti nějakou hloupost, pak se červenáme, ne úmyslně, ba proti naší vůli a čím více se toho bojíme, tím více se červenáme: ni ruĝiĝas. iĝ – státi se. ruĝiĝi – státi se červeným, proti vůli, bez úmyslu, nevědomky. Jablko se červená, zapaluje: Pomo ruĝiĝas. Žádný kluk se Vám nepřizná, že něco rozbil, nebo roztrhal. Prosím, to už bylo, nebo: ono se to rozbilo. – Sklenice se rozbila; la glaso rompigis – rompi – rozbítí, la glaso rompiĝis. Tedy bez jeho přičinění, bez jeho vůle, bez jeho úmyslu. Podobně: pala – bledý – pala, paligi sin – dělati se bledým, třeba nějakou moučkou, mi paliĝis: zbledl jsem, třeba strachem. Příště si to ještě zopakujeme.

Na dotaz několika posluchačů: Naši učebnici dostanete u redakce Nového lidu, Brno, Husova 3, cena poštou 2 koruny.

Kurs esperanta. / 27. lekce /

Tre estimataj gesinjoroj, bonan vesperon!

La traduko de nia respondo. Estimata sinjoro. Mi ricevis vian poŝtkarton, por kiu mi kore dankas al vi. Mi estas ankaŭ komencanto. Sed mi aĉetis la libron "Karlo" kaj legas tre diligente. Mi povas ĝin rekomendi al vi. Ĝi estas tre facila. Mi ĝojas je via respondo kaj kore salutas vin. Aŭ: Ĝojante je via respondo mi kore salutas vin.

Gesinjoroj! Mi esperas, ke vi ne havis multajn erarojn!

Mi denove – opět – ricevis multajn leterojn, inter ili leteron de bona, malnova – starý – malnova esperantisto. Mi ne povas respondi, ĉar la forsendinto – odesílatel, tedy ten, kdo již odeslal, la forsendinto ne subskribis la leteron. Kial? Min interesas, kie ni havas kaj kiu estas nia amiko. Samideano! Nepovante vin danki perletere por via kuraĝiga letero, akceptu mian koran dankon perradie.

Napište si prosím: Sinjoro O. Sklenčka, Hradec Králové. Napište mu:

Estimata sinjoro! Mi aŭdis pri vi en Radio Brno, slyšel jsem o Vas v brněnském rozhlase, sendu TT 11 – Teritorian Tribunon. Tedy: Mi aŭdis pri vi en Radio Brno, sendu TT 11. To napište ještě dnes na korespondenční lístek a dostanete zadarmo brožurku, jež Vam dá na mnoho otázek odpověď. O lehké esperantské četbě, slovnících a pod. Ještě dvě poznámky k 19. cvičení. Slovo: ŝi fariĝis. Fari – dělati, fariĝi – státi se. Přípona iĝi je snad nejtěžší ze všech, přesto jí snadno porozumíme. Objasní nám ji kluk, pravý kluk. Roztrhaný kabát. Přísný tatínek. Jak, kdy, proč? Ale Pepík nic, on muzikant. Prosím, to už bylo. Rozbitá sklenice. Že by on? Ne! Prosím, on ji pouzeupustil a ona se

rozbila – la glaso rompiĝis. Rompi – rozbítí, rompiĝis – rozbila se. Jeho vinou? Jeho přičiněním? Kdepak! To je důležité! Bez jeho vůle. Bez jeho přičinění. Příponu iĝi a igi si začátečníci pletou. Rozdíl nán objasní příklad. Ruĝa – červený, učiniti červeným, tedy vědomě, úmyslně; ruĝigi, jako pura – purigi: čistý – čistiti. – barví-li se slečinka, tedy úmyslně, aby byla pěkně červená, la fraŭlino ruĝigas la vangojn – tváře, ruĝigas la vangojn. Cítí-li však na sobě pohled, který jí praví, že jsme její umění prokoukli, pak se červená, ne úmyslně, proti své vůli, neboť čím více se toho obává, tím více rudne. Ŝi ruĝiĝas; stává se červenou – červená se, rudne. Igi má význam dělati: ruĝigi – dělati červeným, iĝi – státi se, stávati se červeným – červenati se. Je prosím ten rozdíl jasný?

Napište si a přeložte.

Můj bratr je nemocen, velmi zbledl. Je bledý jako křída. Li paligis, nebo li paligis sin? Rozhodněte! Třešně se zapalují. Posilním se. Sílim.

Článek 20. Nun – teď – nun li diras al mi la veron, vero – pravda. Hieraŭ li diris al mi la veron. Li ĉiam – vždy – diradis al mi la veron. Kiam – když – Kiam vi vidis nin en la salono, li jam antaŭe diris al mi la veron; aŭ: li jam estis dirinta al mi la veron. Když jsi nás viděl, on již dříve mi řekl pravdu. Ty jsi viděl, on řekl. Oba děje již minuly, oba jsou tedy v čase minulém. Přece však je rozdíl. Děj: řekl uplynul dříve, než viděl. To vyjadřujeme tvarem: li estis dirinta. Je to čas předminulý, Němci říkají Vorvergangenhe heit. V češtině se užívá času předminulého jen v jazyce knižním, a to ještě velmi zřídka. Příklad z Babičky Boženy Němcové (Komorník vešel do dveří, u nichž byl seděl. Napřed seděl, pak vešel. Proto: u nichž byl seděl. To je dobrý cvik pro přesné, logické myšlení. Promyslete to prosím důkladně. Li diros al mi la veron. Kiam vi venos al mi, li jam antaŭe diros al mi la veron. Aŭ: li estos dirinta al mi la veron. Děj je tentýž, jenže se odehrává v čase budoucím. Dirinta je ten kdo řekl. Li estos dirinta: bude takovým, který už řekl. Se mi petus lin – kdybych ho poprosil – li dirus al mi la veron – řekl by mi pravdu. Li ne farus la eraron, se li antaŭe – dříve – se li antaŭe dirus al mi la veron. Aŭ: se li estus dirinta – kdyby mi býval byl řekl pravdu. Kiam mi venos, li diros al mi la veron. Až přijdu – kiam mi venos. Kiam mia patro venos, diru al mi antaŭe la veron. Aŭ: Estu – buď – estu dirinta al mi la veron. Bučí takovým, který mi řekl pravdu. Tak ovšem česky nemluvíme. ĭiĭi volas diri al vi la veron. Chci ti říci pravdu. Mi volas, ke ti tio – aby to – kion mi diris – co jsem řekl – estu vero – aby byla pravda. Aŭ: mi volas esti dirinta la veron. Ke li laboru – aby pracoval, ke li silentu – aby mlčel, ke estu – vero – aby byla pravda. Obávám se, že se dnes už na mě budete zlobit. Zamyslíte-li se však nad těmito tvary, snadno vycítíte jejich plný význam. Kaj tio estas la ĉefa afero – hlavní věc. Finante mi deziras al vi feliĉan bonan nokton.

Kurs esperanta. / 28. lekce/

Tre estimataj gesinjoroj, bonan vesperon.

Snad Vás bude zajímati, že náš kurs poslouchají i v cizině, v Rakousku, ve Francii, ale dostali jsme také dopis až z Egypta, z města Fayum. Vyhledejte si na mapě. Náš egyptský samideano ovšem vysvětlivkám nerozumí, poslouchá pro výslovnost esperanta. Brno je jediná stanice, kterou dobře slyší. Mám Vám vyříditi srdečný pozdrav. A teď mu poděkujeme. Sinjoro Tadros Migalli en Fayum, Egiptujo. Ĝus mi transdonis viajn korajn salutojn al miaj aŭskultantoj. En ilia nomo mi sincere dankas al vi kaj kore vin snlutas. Mi esperas, ke vi bone aŭdis kaj bone komprenis min.

Sinjoro Drdla, via tasko estis korekta, sen eraro.

La traduko de nia lasta tasko. Můj bratr je nemocen, velmi zbledl. Mia frato estas malsana, li tre paliĝis, paliĝis. Je bledý jako křída: li estas pala kiel kreto. Třešně se zapalují: la ĉerizoj ruĝiĝas. Posilním se: mi fortigos min. Sílim: mi fortiĝas. Mi fortigas min – dělám se silným, mi fortiĝas: stávám se silným – tedy sílim.

V předposlední úloze jsme překládali větu: Těším se na Vaši odpověď. Mi ĝojas je via respondo. Toto slůvko "je" nás zajímá. Je to předložka, která nemá určitého významu, dostává svůj pravý význam až v celé větě. Slovo "je" je tedy vlastně nepřeložitelné. To je zvláštní, že? Ale i my máme,

ovšem pouze v lidové mluvě, takové slovo. Je to sloveso tentočkovati. Často slyšíme panímámy rozprávěti. Láhev se musí dobře zatentočkovati, totiž zazátkovati, stromek se musí na zimu slámou dobře vobtentočkovati, totiž obvazati, pevný suk těžko roztentočkovává, totiž rozvazuje. Také slovo tentočkovati nabývá svého významu, jak vidíme, teprve v celé větě. Podobně i naše předložka je. Přeložíme si větu: Čekal jsem na ulici na svého přítele. Čekal jsem: mi atendis, na ulici – sur la strato. A teď: na svého přítele: Také: sur mia amiko? Sur la strato, to ano, ale sur mia amiko? Ne. Tedy jak? Je mia amiko. Předložka "je" je takové východisko z nouze, přitom velmi praktické. Začátečníci pak používají neurčité předložky i tam, kde dobrý esperantista by použil předložky určité, ale není to chyba. Mi atendis sur la strato je mia amiko. Anebo: Mi atendis sur la strato mian amikon. Místo neurčité předložky je můžeme tedy užívatí čtvrtého pádu: mi atendis sur la strato mian amikon. Jiný příklad: přišel jsem po tobě: mi venis post vi, post vi. Po – post. Ale: dítě touží po své matce. Toužiti – sopiri. Dítě touží; la infano sopiras, po své matce: post sia patrino? Ne, to snad cítíme všichni. La infano sopiras je sia patrino. S 4. pádem: La infano sopiras sian patrino. Jiný příklad: přišel jsem v osm hodin. Mi veni je la oka horo, ne en la oka horo? Brně budu v 5 hodin: en Brno mi estos je la kvina horo. Předložka "je" může mítí význam: na – je mia amiko, po – je sia patrino, v – je la kvina horo a podobně, vždy ten význam, jak to smysl věty vyžaduje. Je to prosím jasné? Rozdíl mezi slovesem tentočkovati a našim "je" je ten, že první se užívá z nedbalosti, druhé z nutnosti, abychom se vyhnuli nepřesnostem národních jazyků, které si uvědomujeme teprve překladem do národních jazyků.

Dekunua leciono, 12. lekce: Mi estas amata – jsem milován. Mi estis amata. Mi estos – budu – mi estos amata. Mi estus – byl bych – mi estus amata. Estu – buď – estu amata. Esti – býti – esti amata. Lavi – umývati. Jak říkáte doma umyvadlu? Lavi – umývati. Lavita – umytý. Vi estas lavita. Vi estis lavita. Vi estos lavita. Vi estus lavita. Estu lavita! Esti lavita. Li estas invitota. Inviti – pozvati. Invitita – kdo byl pozván, invitata – kdo jest zván, invitota – kdo bude, nebo má býti pozván. Li estas invitota. Představte si přípravy k svatbě. Sepisují listinu hostí. Karel je na ní. Li estas invitota. Pak ho škrtili, protože má službu – li estis invitota, ale uvolní-li se, přijde na listinu opět: li estos invitota. Li estus invitota, estu invitota. Esti invitota.

Tiu ĉi komercaĵo – toto zboží – estas ĉiam volonte aĉetata de mi – jest vždy ochotně ode mne kupováno, toto zboží vždy rád kupuji.

La surtuto – svrchník – estas aĉetita de mi, sekve – tudíž – ĝi apartenas al mi – tudíž náleží mně. Kiam – když – kiam via domo estis konstruata, mia domo estis jam konstruita. Mi sciigas – scii – věděti – učiniti, aby věděli i druzí – sděliti, oznamovati – sciigi. Mi sciigas, ke de nun la ŝuldoj – dluhy – de mia filo ne estos pagataj – nebudou placeny – de mi. Estu trankvila – buď kliden – mia tuta ŝuldo estos pagita – bude zaplacen – al vi baldaŭ – brzy. Mia ora ringo – zlatý prsten – ne estus nun tiel longe serĉata – nebyl by tak dlouho hledán. se ĝi ne estus tiel lerte kaŝita de vi – kdyby nebyl tebou tak dovedně schován. Laŭ – podle – laŭ la projekto de la inĝenieroj tiu ĉi fervojo – železná draha, železnice – estas konstruota – má býti vystavěna – en la daŭro de du jaroj, sed mi pensas – ale já myslím – ke ĝi estos konstruata – že bude stavěna – pli ol tri jarojn. Honesta homo agas honeste. Čestný člověk jedná čestně.

Ostatek příště. Pozor! – Atentu! Příští lekce v sobotu ve stejný čas. Estonta leciono sabate je la sama tempo.

Finante la lecionon mi deziras al ĉiuj amikoj en Ĉeĥoslovakio kaj en eksterlando feliĉan bonan nokton.

Kurs esperanta. / 29. lekce /

Tre estimataj gesinjoroj, mi deziras al vi bonan vesperon.

Mi ricevis longan leteron de malnova – starý – de malnova, perfekta esperantisto. Li skribas: Mi

tute ne miras – nedivím se – mi tute ne miras, ke vi ricevadas multajn leterojn de viaj aŭskultantoj el diversaj lokoj de nia kara respubliko. Tiuj leteroj pruvas – dokazují – pruvas, ke viaj geaŭskultantoj ne estas sole – pouze – fervoraj kaj diligentaj lernantoj – horliví a pilní žáci – fervoraj kaj diligentaj lernantoj, sed ke ili jam fariĝis sindonemaj pioniroj – že se již stali oddanými průkopníky – de la nobla ideo – ŝlechetné myšlenky, kiu estas tre grava – důležitý – por la tuta homaro – pro celé lidstvo.

Amikoj, byl bych rád, kdyby tomu tak vskutku bylo.

Kara samideano, nepovante vin danki perletere por via kuraĝiga letero, akceptu mian koran dankon perradie.

Ni daŭrigas. Dudekunua leciono, naŭa frazo, devátá věta. Mia ora ringo – zlatý prsten – ne estus nun tiel longe serĉata – nebyl by tak dlouho hledán, se ĝi ne estus tiel lerte kaŝita de vi – kdyby nebyl tebou tak dovedně schován. Laŭ – podle – laŭ la projekto de la inĝenieroj tiu ĉi fervojo – fero: železo, vojo: dráha, fervojo – železná dráha – železnice, estas konstruota – má býti vystavěna – en la daŭro de du jaroj; sed mi pensas – ale já myslím – ke ĝi estos konstruata – že bude stavěna – pli ol tri jarojn. Honesta homo agas honeste – čestný člověk jedná čestně. La pastro – kněz –, kiu mortis antaŭ nelonge, aŭ: antaŭ nelonga tempo – nedávno, nebo: před nedlouhou dobou, loĝis longe en nia urbo – bydlil dlouho v našem městě. Ĉu hodiaŭ estas varme au malvarme – jest dnes teplo nebo zima? Sur la kameno – kameno – komín, krb – inter du potoj – mezi dvěma hrnci, staras fera kaldrono – železný kotel; el la kaldrono, en kiu sin trovas bolanta akvo – ve kterém se nachází vroucí voda, eliras vaporo – pára; tra la fenestro – skrz okno – správně ovšem: oknem, kiu sin trovas apud la pordo – u dveří, la vaporo iras sur la korton – na dvůr. Kam? kien: sur la korton. Kde? kie: sur la korto. Atentu tiun diferencon! Pozor na ten rozdíl!

4. věta: Tiu ĉi komercaĵo. Komerci – obchodovati, komerco – obchodní, komerca – obchodní. – aĵo je přípona. Příklady nám její význam objasní. Nova – nový. To, co je nové, je novinka, ať už je to předmět obchodu nebo zpráva, kterou jsem ještě neslyšel. Novaĵo – novinka. novaĵo, to, co je nové. Nový klobouk ovšem novinkou není, tedy ani novaĵo. Ale nový model klobouku, myslím dámského, to je novinka, tedy novaĵo. Jiný příklad: cukr – cukroví. Esperanto: sukero – sukeraĵo. Sukero – sukeraĵo. Aĵo jest vždy věc, předmět, nikdy osoba. Složené slovo s touto příponou se vyznačuj buď nějakou vlastností: ekzemple: na příklad: novaĵo, nebo je to věc z nějaké látky, ekzemple: sukeraĵo. Sukeraĵo estas objekto el sukero. Komerca aĵo – obchodní artikel, estas komercaĵo.

Dudek-dua leciono, 22. cvičení. Kie vi estas – kde jste? Mi estas en la ĝardeno. Kien vi iras? Kam jdete? Mi iras en la ĝardenon. Pozor na rozdíl – atentu la diferencon. Kie? respondo: en la ĝardeno. Kien? respondo: en la ĝardenon. La birdo flugas en la ĉambro – ĝi estas en la ĉambro kaj flugas en ĝi. La birdo flugas en la ĉambro, ĝi estas ekster – mimo – ekster la ĉambro kaj flugas en ĝin. Mi vojaĝas en Hispanujo – to už jsem, ve Španělsku, mi vojaĝas en Hispanujon – to tam teprve jedu. Mi sidas sur seĝo – na židli – kaj tenas – držím – tenas la piedojn – nohy – la piedojn sur la benketo – na lavičce. Mi metis la manon sur la tablon – položil jsem ruku na stůl. El sub la kanapo – zpod pohovky – la muso – myš – kuris sub la liton – pod postel, kaj nun ĝi kuras sub la lito. Super la tero sin trovas aero – nad zemí se nachází vzduch. Anstataŭ – místo – anstataŭ kafo li donis al mi teon kun sukero, sed sen kremo – bez smetany. Mi staras ekster la domo kaj li estas interne – uvnitř. En la salono estas neniú krom li kaj lia fianĉino – v salone nebyl nikdo krom něho a jeho nevěsty. Fianĉo – ženich, fianĉino – nevěsta. La hirundo – vlaštovka – flugis trans la riveron – přes řeku – ĉar trans la rivero – neboť za řekou – sin trovis aliaj hirundoj – se nacházely jiné vlaštovky. Mi restas tie ĉi laŭ la ordono de mia estro – zůstanu zde podle rozkazu mého představeného. Ŝipo – loď, ŝipestro – kapitán, lernejo – škola, lernejestro – ředitel. Kiam li estis ĉe mi – když byl u mne – li staris tutan horon apud la fenestro – stál celou hodinu u okna. Li diras, ke mi estas atenta. Atenta – pozorný.

Ostatek příště. La fino estonte. Příští lekce v úterý. La estonta leciono marde. Ĝis reaŭdo. Amikoj en kaj ekster la respubliko mi deziras al vi agrablan bonan nokton.

Kurs esperanta. / 30. leice /.

Li diras, ke mi estas atenta. On pravi, že jsem pozorný. Li petas, ke mi estu atenta – prosí, abych byl pozorný. Atentu, mi petas la diferencon! Jednou: ke mi estas atenta, podruhé: ke mi estu atenta. Proč jednou: estas, podruhé: estu. V obou větách opakujeme, co jiný řekl. Jak to řekl? Jednou: Ty jsi ponorný; vi estas atenta, po druhé: bud' pozorný: estu atenta. Proto: Li diras, ke mi estas atenta, ale: Li petas, ke mi estu atenta. On sice prosí, ale prosba, jak vidíme, je pouze zastřený rozkaz. Ve větě začínající slovem Ke, může míti sloveso bud' rozkazovací způsob: estu, nebo tvar časový: estas. Záleží na tom, zda vyjadřuje nějaké tvrzení a nebo rozkaz, přání. Kvankam vi estas riĉa – aĉkoliv jste bohat – mi dubas – pochybuji – ĉu vi estas feliĉa – zda jste šťasten. Se vi sciis – kdybyste věděl, kiu li estas – kdo on je – vi lin pli estimus – víc byste si ho vážil, ctil. Se li jam venis – jestliže již přišel, petu lin veni al mi – popros ho přijít ke mně: aby přišel ke mně. Ho, Dio, kion vi faras: O, bože, co děláš, co děláte? Ha, kiel bele! Hle, jak: krásně! For de tie ĉi: pryč odtud! Fi, kiel abomene – Fuj, jak ošklivě. Nu, iru pli rapide: no tak, jdi rychleji.

Slovo: benketo, osmá věta. Benko lavice, benketo lavička. Bildo – obraz, bildeto – obrázek a pod. Dále : varma – teplý, varmeta – vlažný. Ruĝa – červený, ruĝeta – růžový. Přípona et zmenšuje, nebo zeslabuje, je pravý opak přípony eg: varma, varmeta, varmega – teplý, vlažný, vřelý. Ruĝa, ruĝeta, ruĝega – červený, růžový, krvavě červený. Ĉambro, ĉambreto, ĉambrego: světnice, světnička, dvorana, sál. Pordo, pordeto, pordego: dveře, dvířka, vrata. Mi esperas, ke ĉio estas klara?

Gesinjoroj, ni daŭrigas: Dudek-tria leciono , 23. cvičení. Je to vlastně opakování. La artikolo – člen, la artikolo. La estas uzata tiam – jest užíván tehdy, kiam ni parolas pri personoj aŭ objektoj konataj: když mluvíme o osobách nebo věcech známých. Ĝia uzado estas tia sama, jeho užívání jest stejné – kiel en la aliaj lingvoj, jako v jiných jazycích. La personoj – osoby – kiuj ne komprenas la uzadon de la artikolo – které nerozumějí užívání členu – , ekzemple bohemoj, poloj aŭ rusoj: na příklad Ĉechové, Poláci nebo Rusové, kiuj ne scias alian lingvon krom sia propra, kteří neznají krom svého jazyka jiného, povas en la unua tempo tute ne uzi la artikolon; mohou v první době neužívati členu – ĉar ĝi estas oportuna, sed ne necesa – nebot' jest pohodlný, výhodný, nikoliv nutný. Anstataŭ La oni povas ankaŭ diri L' – místo La možno také říci L', sed nur post prepozicio, ale pouze po předložce, kiu finiĝas per vokalo, která se končí samohláskou. Na příklad – ekzemple: La prepozicio de – od. La melodio de la kanto estas bela – nápev písně je pěkný – la melodio de la kanto estas bela, a nebo: la melodio de l' kanto estas bela. De la kanto – de l' kanto.

Vortoj kunmetitaj estas kreataj per simpla kunligado de vortoj – slova složená jsou tvořena, tvoříme, prostým spojováním slov. Oni prenas ordinare la purajn radikojn – vezmeme, užijeme obyčejně čistého kmene, sed, se la bonsoneco aŭ la klareco postulas – jestliže však libozvučnost nebo jasnost si toho žádá, oni povas ankaŭ preni la tutan vorton – možno vzítí také celé slovo, t. e. la radikon kune kun ĝia graatika finiĝo: to jest, kmen spolu s jeho mluvnickou koncovkou. Abychom tomu rozuměli: Laboro – labor je kmen, o je koncovka. Ekzemploj: skribtablo aŭ akribotablo – psací stůl, tablo sur kiu oni skribas – stůl, na kterém píšeme. Internacia – kiu estas inter diversaj nacioj – mezinárodní, kdo jest mezi různými národy. Tutmonda – de la tuta mondo – celého světa. Výstava – ekspozicio, ekspozicio. Národní: nacia ekspozicio, státní: ŝtata ekspozicio, celého světa: tutmonda ekspozicio. t. e. ekspozicio de la tuta mondo, nebo de l' tuta mondo.

Unutaga – jednodenní – kiu daŭras unu tagon. Unuataga – kdo, nebo co jest prvního dne. Ekzemple: Veninte en fremdan urbon, mia unuataga zorgo estas viziti la delegiton de UEA. Pŝiŝed do ciziho města, starost prvního dne jest, navŝtívítí zástupce Světového esperantského svazu. Tedy: unuataga zorgo: starost prvního dne. O Universala Esperanto-Asocio a jeho delegátech Vám později vyložím. Vaporŝipo – parolod' – ŝipo, kiu sin movas per vapore – která se pohybuje parou. Matenmanĝi – mateno – ráno, manĝi – jísti, tagmanĝi – obědvati, vespermanĝi – večereteti, abonpago – předplatné. Aboni – abonovati. Prosím prostudujte si článek 24. Doufám, že mu budete rozuměti. Příŝtí lekce v sobotu : estonta leciono sabate, sabate je la sama tempo. Ĝis reaŭdo! Bonan noktonb!

Kurs esperanta. / 31. lekce /.

Tre estimataj geaŭskultantoj, mi deziras al vi bonan vesperon.

Mi ricevis denove longan, tre longan leteron el lando malproksima – proksima – blízky, malproksima – vzdálený, el lando malproksima, el Norvegujo – z Norska. La leteron skribis instruistino – učitelka, instruistino, kiu lernis esperanton antaŭ unu jaro. La letero estas skribita en perfekta tre eleganta esperanto. La fraŭlino amas nian respublikon kaj aŭskultas regule nian esperantan kurson. Mi legos al vi parton de ŝia letero: Mia granda amo por Ĉeĥoslovakujo estas vera entuziasmo – Ĉeĥoslovakujo estas la lando de miaj revoj – snů. Kaj esperanto estas la kara lingvo, kiu ebligas – umozňuje – ebligas al mi korespondadon kun tiu ĉi lando. Mi lernis esperanton antaŭ unu jaro kaj korespondas jam kun du esperantistoj el Ĉeĥoslovakujo, sed volonte mi deziras korespondi kun pli multaj. Marde kaj ĵaŭde – v úterý a ve čtvrtek – mi kun granda intereso kaj plezuro aŭskultas vian esperantoinstruadon. Mi posedas ankaŭ vian lernolibron.

Gesinjoroj, kiel plaĉis al vi la letero? Mi esperas, ke vi ĉion komprenis. Mi jam respondis kaj kore dankis per letero al la fraŭlino, sed mi volas danki por tiu ĉi eksterordinare – mimořádně – eksterordinare afabla letero ankaŭ per radio. Fraŭlino Torbjörg Simonsen, Gamle Asvei apud Trondheim, Norvegujo: mi ĵus legis al miaj aŭskultantoj parton de via longa letero, por kiu mi esprimas al vi mian sinceran dankon.

Sinjinorinoj kaj sinjoroj. Z Vašich dopisů vidím, že jste v esperantu slušně pokročili, mám z toho radost. Myslím proto, že už není třeba překládati větu za větou každé lekce. Nevystačili bychom také časem, neboť náš kurs únorem končí. V březnu již budou pravidelné, pouze esperantské přednášky, aby mohla poslouchati i cizina. Vysvětlím proto z dalších lekcí pouze nové přípony a prosím Vás, abyste si lekci sami prostudovali. Nebude Vám to dělat těžkosti, neboť jde z valné části o opakování. Přes to pokládám právě toto opakování za velmi důležité. Máte již určitý cit pro jazyk a to, co Vám snad z mého výkladu zůstalo nejasné, snadno si objasníte na nových příkladech. Doufám tedy, že vyhovíte mé prosbě ve vlastním zajmu.

Dnes Vám připomínám Váš návrh, abychom uspořádali na konci kursu soutěž. Napište mi tedy prosím nějaký příběh nebo veselou historku nebo nejkrasnější nebo kdy jste byli v největším nebezpečí nebo co celý den děláte a podobně. Jedna strana stačí, formát obyčejného sešitu. Zúčastniti se mohou všichni začátečníci, kteří před naším kursem neznali esperanto a nebo toho neznali mnoho. Nedávejte si text opravit od starých esperantistů. Chybami se učí nejen žák, ale i učitel. Deset nejlepších prací odměním esperantským odznakem – zelenou hvězdou. Není to mnoho, myslím však, že budete míti radost i z takového čestného uznání. Práce musí býti v Brně nejpozději 25. t. m. Soutěže se zúčastněte všichni, i ti, kteří, býváte obyčejně nesmělí. Pokuším se uveřejniti některé z nich, ovšemže opravené, v časopise Ligilo. Doporučuji Vám tento časopis, stojí ročně 15 korun, vychází měsíčně. Napište si o ukázkové číslo. Adresa: Ligilo, Prostějov, Masarykovo náměstí 53. Odvolejte se na náš kurs.

Cvičení 24. Mi esperas, ke vi trastudis – prostudovali, trastudis ĉi tiun lecionon. Tre grava – důležitá – tre grava estas la unua frazo: Ĉiuj prepozicioj per si mem postulas ĉiam nur la noninativon. Tedy každá předložka, jak jsme už jednou slyšeli, pojí se s prvním pádem. Říkáme: před domem, en esperanto: antaŭ la domo, v domě: en la domo, u domu: apud la domo. Do domu: en la domon. Víme, že koncovka n naznačuje směr a není závislá na předložce en. Říkáme správně: Mia frato iris en la domon kaj nun li estas en la domo.

Význam předpony dis. Harmonie – soulad, disharmonio – nesoulad. Jsou-li naše názory stejné – harmonio, rozchází-li se – disharmonio. Předponu dis překládána obyčejně naší předponou roz. Trhati – šíri, roztrhati – disširi, rompi – lámati, disrompi – rozlámati. Dis značí rozluku, Disiĝi – státi se rozloučen, tedy disiĝi – rozejíti se, odloučiti se. Něco jiného je ovšem roz ve slovech: rozesmátí se, rozplakati se, rozstonati se. Tady značí roz začátek děje a překládáme: ek. Smátí se – ridi, mi ridas, rozesmál jsem se: mi ekridis. Atentu tiun diferencon. Už jste si někdy předtím uvědomili tento dvojí význam předpony roz? Přeložte prosím větu: Chlapec se rozplakal, protože rozbil sklenici.

Ani – ani překládáme: nek – nek. Čas jsou peníze: la tempo estas mono. Nemám ani času ani peněz : mi havas nek tempon nek monon. Mi havas nek tempon, ne prosím: mi Ne havas NEK tempon. Ĉu vi komprenis?

Pro příští lekci si prosím prostudujte: 25,26 a 27 lekci. 27 lekce, 13 věta: horně je chyba tisku, správně: homo.

Příští lekce v úterý, la estonta leciono estos marde.

Amikoj en nia Respubliko kaj en eksterlando mi deziras al vi agrablan feliĉan nokton.

Kurs esperanta. / 32. lekce. /

Tre estimataj geaŭskultantoj, mi deziras al vi bonan vesperon.

Mi ripetas. En la lasta leciono mi klarigis al vi la prefikson – předponu – dis. La esperanta prefikso dis havas la sencon – smysl, význam, havas la sencon de la ĉeĥa prefikso roz. Ekzemple: Mi disŝiris la leteron: roztrhal jsem dopis. Sed la ĉeĥa prefikso roz havas du sencojn, ekzemple en la frazo: Chlapec se rozplakal, protože rozbil sklenici. Esperante: la knabo ekploris, ĉar li disrompis glason. Ekploris – rozplakal se, dal se do pláče, tio estas la komenco de la ago – počátek děje. Mi esperas, ke vi bone komprenas ĉi tiun diferencon.

El la dudeksesa leciono mi volas substreki – podtrhnouti – substreki la unuan frazon: La montritajn naŭ vortojn ni konsilas bone ellerni – ukázaných, uvedených devět slov radíme dobře se naučiti. Zamenhof začíná kmeny ia, ial atd, my jsme vzali za základ otázky, protože se jich nejčastěji užívá, tedy kia, kial k. t. p. – a, t. d. – kaj tiel plu. K těmto slovům můžeme připojit také naše známe koncovky. Ekzemple: kiam – kdy, tiam – tehdy. Tiam: přidáme-li koncovku -a, tiam – tiama, má slovo význam: tehdejší. Atentu la akcenton: přechází z i na a: tiam – tiama. La tiama tempo – tehdejší doba. Kiom – kolik, kioma – kolikátý. Tie – tam, tiea – tamní, nebo tamější. Ĉi tie, tie ĉi – zde, ĉi-tiea – zdejší.

Slovo ajn překládáme -koliv: Ekzemple: kiu – kdo, kiu ajn – kdokoliv, kiam ajn – kdykoliv, kien ajn – kamkoliv, kio ajn – cokoliv, kaj tiel plu. La frazoj de la dudeksepa leciono – sedmadvacátého cvičení – de la dudeksepa leciono estas tre facilaj kaj pro tio mi esperas, ke vi ĉiujn bone komprenis. Mi faros nur kelkajn rimarkojn – několik poznámek – mi faros kelkajn rimarkojn: Dekkvara frazo – čtrnáctá věta – dekkvara frazo: tu j – ihned, tuja – okamžitý. Slovo: plenumi. Plena – plný. Ĉtete ĉasto v novinách: návrh přijde do pléna sněmovny, to znamená, do plně zastoupené, shromážděné sněmovny. Plena – plný. S příponou um se to má podobně jako s předložkou je. Její význam je neurčitý, a jest určen základním slovem. Li plenumis mian deziron – deziro: přání. Plenumi nemůže znamenati nic jiného než – splniti. Splnil moje přání – li plenumis mian deziron. Alia ekzemplo – jiný příklad – alia ekzemplo: Mi aerumas ĉiutage mian loĝejon – byt – loĝejon. Aerumi: Aero – vzduch, aerumi – větrati, německé – Luft – lüften. Mi aerumas ĉiutage mian loĝejon. Ĉiutage: ĉiu – každý, ĉiutage – každý den – denně. La dekokka – osmnáctá – dekokka frazo: Ĉu li donis al vi jesan respondon aŭ nean? Jes – ano, ne – ne. Jesa respondo – kladná odpověď, nea respondo – záporná odpověď. Dekunua – jednadvacátá – dudekunua frazo: komercisto. Příponu ist známe z češtiny: drogista, prokurista, policista, houslista, komoonista ktp. Jsou to vesměs zaměstnání. Komponista – skladatel. Kdo je komponista? Kdo komponuje, Je to jeho zaměstnání, povolání. Instrui – vyučovati. Ĉlověk, jehož povolání jest vyučovati: instruisto. Viro, kiu komercas – obchoduje, kiu komercas estas komercisto. Viro, kiu telegrafas, ovšem z povolání, viro, kiu telegrafas estas telegrafisto.

Dudekokka leciono. Grava – důležitá – estas la kvina frazo – pátá věta – kvina frazo. Glaso de vino – sklenice od vína, glasoda vino – sklenice vína. O tom jsem už jednou obšírně hovořil. Na příští

lekci si prosím prostudujte další tři lekce: 29 tou, 30 tou a 31 ou.

Kaj nun mi rakontos al vi belan historion. Bone atentu. Patro iris kun sia malgranda filo promeni. Ili iris kaj la patro ekvidis – uviděl – ekvidis grandegan hundon. Li diris: Karlo, rigardu, tio estas granda hundo. Karlo respondis: Hm, tiu ĉi hundo ne estas granda, sed mi vidis hieraŭ grandegan hundon, ĝi estis tiel granda, kiel bovino – kráva, kiel bovino. La patro ridetis kaj diris post kelkaj momentoj: "Karlo, nun ni venos – přijdeme – nun ni venos al la ponto de la mesoguloj – k mostu lhářů – de la mensoguloj. Mensoguloj? Kial oni nomas tiel la ponton?" demandis la filo. Nu, diris la patro, kian iu mensogulo volas transiri – přejíti – la ponton, la ponto rompiĝas sub li – se zlomí, zboří pod nĕm, kaj la mensogulo falas en la riveron – do řeky, en la riveron. La knabo paliĝis – zbledl – paliĝis. Post kelka tempo li diris: "Patro, la hundo ne estis tiel granda kiel bovino, sed nur kiel bovido – tele, kiel bovido. La patro ne respondis. Fine ili alvenis – došli – alvenis al la ponto kaj la knabo diris. Patro, mi ne scias, kial mi diris al vi, ke la hundo estis tiel granda kiel bovino kaj kiel bovido. Ne, ĝi ne estis tiel granda, ĝi estis tute ordinara – obyčejný – hundo, pli malgranda ol tiu, kiun ni ĵus vidis. Gesinjoroj: ĉu vi komrenis?"

Příští lekce v sobotu. La estonta leciono sabate je la sama tempo. Finante mi deziras al ĉiuj geaŭskultantoj bonan nokton.

Kurs esperanta. /33. lekce. /

Tre estimataj geaŭskultantoj, mi deziras al vi bonan vesperon.

Ĉu vi komprenis mian historieton, kiun mi rakontis al vi en nia lasta leciono? Mi esperas, ke jes. Upozorňuji ještĕ jednou, že práce, určené pro naši soutĕž, musí býti v Brně do 25. t. m. Stačí podobná historka, jakou jsem Vám minule vyprávĕl. Dostali jsme již několik prací, jsou velmi pěkné. Nebud'te nesmělí a soutĕže se zúčastněte všichni. Ovšem pouze začátečníci. Deset nejlepších prací bude odměněno pěkným esperantskýra odznakem, zelenou hvĕzdou.

Cvičení 29. Vám jistĕ nedĕlalo tĕžkostí. Přípony mal- a -in jsou snadné a myslím, že už sedí. En la dudeka frazo, ve 20. větĕ, en la dudeka frazo estas la vorto bofratino, bofratino, kiu nin interesas. Žení-li se mladý muž, vždy vyžení. Když nic jiného, tedy aspoň novou paní matinku, tedy tchýni: bopatrino. Tchýně – Bopatrino. Tatínka, tedy tchána – bopatro. Tchán – bopatro. Bratr mé ženy, švagr – bofrato, se strany mé ženy, švagrová – bofratino, její dědeček jest můj boavo, její babička jest má boavino. Její bratranec, kuzo, jest můj bokuzo, její sestřenice, kuzino, jest má bokuzino. Slova bokuzo, bokuzino, boavo, boavino nedovedeme do češtiny přeložiti, ale rozumíme jim. La avino de mia edzino estas mia boavino. Předpona bo označuje přízeň, získanou sňatkem.

Leciono trideka. La sufiksoj – přípony, la sufiksoj il' kaj ar' estas jam konataj al ni – jsou nám již známy. Ilo – nástroj. La sepa frazo: Per hakilo – sekyrou, ni hakas, per segilo – pilou, ni segas, per fosilo ni fosas – motykou kopeme, per kudrilo – jehlou, ni kudras – šijeme, per tondilo ni tondas – nůžkami stříháme, per sonorilo ni sonoras – zvonem zvoníme, per fajfilo – píškálou ni fajfas. Zde máme tolik příkladu, že je věc zcela jasná. Ar' označuje souhrn, vyšší jednotku. Šafo – ovce, ŝaro – stádo ovcí, brutaro – stádo dobytka, manĝilaro – příbor, arbo, arbaro – strom, les.

Tridekunua leciono; aĵ kaj ec'. Tady se velmi často chybuje, zamĕňují se a přece je rozdíl přímo hmatatelný. Ano hmatatelný, neboť slova končící příponou aĵ lze vskutku hmatati, označují vždy nějakou věc. Sukeraĵo – cukroví, faruno – mouka, farunaĵo – moučník, bovo – vůl, bovaĵo – hovĕzí maso, manĝi – jísti, manĝaĵo – jídlo, alta – altaĵo – pahrbek, pahorek, fluida, – tekutý, fluidaĵo – tekutina atp. O obou příponách jsme již dřívĕ hovořili. Přípona ec' označuje nějaikou vlastnost. Alta – vysoký, alteco – výška. La alteco de la monto estas du mil metroj – výška kopce jest 2.000 metrů, la alteco de la monto. Výška kopce. La alteco de la altaĵo estas nur du cent metroj – výška pahorku jest pouze dvě stĕ metrů. La alteco de la altaĵo estas du cent metroj. Pamatujte si prosím tuto větu a rozdíl mezi aĵ a ec' Vám bude vždy jasný. La alteco de la altaĵo estas nur du cent metroj. Někdy nemáme v češtinĕ zvláštních slov, překládáme jak slovo s příponou aĵ, tak slovo s příponou ec' slovem jedním. A pak si začátečníci často nevědí rady. Příklady: bonaĵo – dobrota, boneco – dobrota. Bonaĵo je však vždy věc a to dobrá. Dítě, které se nemůže dosyta nasytiti čokolády, řekne

mm, to je dobrota. Tio estas bonaĵo. Hanák, jenž má ze všech moučníků nejraději uzené, ten si pochvaluje uzené maso, knedlík a zelí, mm to je dobrota. Tio estas bonaĵo. Je to prosím jasné, bonaĵo je vždy věc a to dobrá. Boneco je vlastnost. Připomínám větu el La feino. La pli juna filino, kiu estis la plena portreto de sia patro laŭ sia boneco kaj honesteco, estis krom tio unu el la plej belaj infanoj, kiujn oni povis trovi. Na příští lekci si prosím zopakujte látku až do 35 tého cvičení včetně. Dnes Vám chci vysvětlit i slovo samideano – mi volas klariri al vi la vorton samideano.

An. Tato přípona je nám známa z češtiny ve slovech Američan, Belgičan, Pražan, Brňan, mohamedán, křestan. Přípona v těchto českých slovech má význam – příslušník, přívrženec. Američan – příslušník některého amerického státu, mohamedán – přívrženec učení Mohamedova. Tentýž význam má, přípona ano v esperantu. Sama ideo – tatáž myšlenka, ano – její přívrženec, stoupenec. My vichni jsme při stoupeneci jedné, stejné myšlenky, tedy samideanoj, samideanoj. Ni esperantistoj estas anoj de la sama ideo, ni estas samideanoj.

Ĉiu esperantisto sur la tuta mondo estas samideano. A jaký význam má slovo gesinjoroj, geaŭskultantoj, tak se snad už mnohý z Vás ptal. Otec a matka, jedním slovem rodiče. Patro kaj patrino estas gepatroj. Gepatroj – rodiče. Sinjoroj kaj sinjorino estas gesinjoroj. Český překlad? Nemáme. Aŭskultantoj kaj aŭskultantinoj estas geaŭskultantoj. Gefratoj – bratři a sestry, sourozenci, německy Geschwister. Odtud vzal Zamenhof předponu ge- označující obě pohlaví.

Poslechněte si prosím 20. v pondělí esperantský večírek vysílaný z Bratislavy. Čas 20.40 – 21.10 v pondělí. Atentu: Gesinjoroj, aŭskultu la dudekan, tio estas lunde, esperantan vesperon dissendotan el Bratislava. Tempo 20.40 – 21.10 lunde. Dudeka horo kvardek minutoj. Ĝis dudek-unua horo dek minutoj.

Je la fino de nia leciono mi deziras al vi ĉiuj agrablan bonan nokton.

Kurs esperanta. /34. lekce/

Tre estimataj gesinjoroj, ni deziras al vi bonan vesperon.

En la lasta leciono mi ne finis la klarigon de la prefikso – předpona – de la prefikso ge-. Patro kaj patrino estas kune gepatroj. gepatroj – rodiče. Sinjoroj kaj sinjorinoj estas kune – dohromady, estas kune gesinjoroj. La ĉeĥa traduko de la vorto: gesinjoroj ne ekzistas. Miaj fratoj kaj fratinoj estas miaj gefratoj. gefratoj – sourozenci, německy Geschwister.

Z němčiny tedy vzal Zamenhof předponu ge. Předpona ge označuje obě pohlaví.

La prefikso pra en la tridekdua leciono: dvaatřicáté lekci, en la tridekdua leciono havas la samem sencon kiel en la ĉeĥa lingvo. Prapatro praotec, pratempo – pravěk, prakaŭzo – prapříčina. La sufiksojn de la tridek-tria leciono vi certe ankoraŭ bone memoras – jistě si ještě dobře pamatujete. Dudek-dua frazo, dvaadvacátá věta, dudekdua frazo estas: Li estas mensogisto kaj malnoblulo. mensogisto – lhař. La kerno – jádro – de la vorto malnoblulo estas nobla, šlechtný, nobla homo ne mensogas. Malnoblulo – bídák, padouch. Ulo je obyčejně člověk s nějakou význačnou vlastností. En la libro ni havas kiel ekzemplon: timulo. timi – báti se, timulo – strašpytel, riĉulo – boháč.

Saĝulo – mudřec, malsaĝulo – hlupák. Ankaŭ la sufiksoj de la tridekkvara leciono estas konataj al vi. Mi atentigas – upozorňuji, mi atentigas, ke oni en esperanto ne ofte – ne často, ne ofte uzas la sufiksojn ĉjo kaj njo. Ni memoru kiel ekzemplon: Joĉjo – Jeníček, ale také Pepíček kaj Manjo – Máňa. Snad Vás zarazí, že Joĉjo může být jak Jeník, tak Pepík. Je to zjev u zdobnělin častý. Konečně mezi lidmi se tak oslovujícími není přesnost to nejdůležitější. Co všechno může znamenat náš Slávek, Mirek nebo Bohuš. Sed mi ankoraŭ foje ripetas – ještě jednou opakují: En esperanto oni ne tro ofte uzas ĉi tiujn sufiksojn. Tridekkvina leciono. La diferenco inter igi kaj iĝi, mi esperas, estas tute klara. Tria frazo: Li fianĉigis. Fianĉo – ženich, iĝi fianĉo – státi se ženichem, fianĉi – zasnoubiti se. Edzigi. Edzo – manžel, iĝi edzo – státi se manželem, edziĝi – oženiti se. Edziĝo –

svatba, edziĝa soleno – svatební obřad, edziĝa festo – veselka.

Manželka – edzino, státi se manželkou – iĝi edzino, vdávati se – edziniĝi. Na tento rozdíl upozorňuji zvláště naše německé posluchače, protože Němec překládá jak ženiti se – edziĝi, tak vdávati se – edziniĝi jedním slovem heiraten. Provdáti – edzinigi; La gepatroj edzinigis du filinojn kaj edzigis tri filojn. La naŭa frazo: Venigu la kuraciston – dej přijíti, dej zavolati lékaře. Deka frazo: Li venigis al si multajn librojn: dal si přijíti, dal si poslati mnoho knih. Interesa estas la vorto li mortiĝis, li mortigi en la deknua frazo. Li mortigis – zabil se. Jde o dobrovolnou smrt, nebo o neštěstí? Český tvar "zabil se" nás nechá na pochybách, esperantský li mortigis je jasný, jde o neštěstí, estas granda diferenco inter la du vortoj li mortigis sin kaj li mortigis. A. konečně: li mortis – zemřel, li estis mortigita – byl zabit, mortigo – vražda. Por la estonta leciono – na příští lekci, trastudu, mi petas, la lastajn tri lecionojn, prostudujti se poslední tři lekce.

Slíbil jsem Vám, mi promesis, al vi, ke mi rakontos al vi ion pri Universala Esperanto Asocio – Světový esperantský svaz. La sidejo – sídlo, la sidejo de la Universala Esperanto-Asocio estas Ĝenevo – Ženeva. Ĝi havas anojn – členy, anojn en ĉiuj ŝtatoj de la tuta mondo, en Eŭropo, en Ameriko, en Azio, en Afriko kaj en Aŭstralio. Ano de la Universala Esperanto-Asocio povas fariĝi – státi se, povas fariĝi ĉiu honesta esperantisto. La asocio havas en du mil urboj siajn delegitojn – má ve dvou tisících městech své zástupce, ne nur en la grandaj urboj, sed ankaŭ en malgrandaj. Uvedu několik míst z naší republiky, kde jsou delegáti (cituji z ročenky, kterou dostane každý člen zdarma): Chust, Podkarpadská Rus, Chrudim, Čadcy, Slovenko, Čakovice u Prahy, Čáslav, Černilov, Čechy, Červený Kostelec, Česká u Brna, Česká Lípa, Česká Skalice, České Budějovice, Český Těšín k.t.p. Z těchto příkladů vidíme, že síť delegátů je hodně hustá. Žádný, ani ten nejbohatší stát, si nemůže dovoliti tolik zástupců a vyslanců. Všichni tito zástupci jsou organisovanému esperantistovi zdarma k službám. Myslete na cestování, obchodní informace, vystěhovalectví, různé sběratele, sportovce, a vysvitne Vám význam této dokonalé organisace vzájemné služby. Umíte-li dokonale francozsky, jste ve Francii považován v nejlepším případě za Francouze. To však žádného Francouze nezavazuje k zvláštním službám. Platí to ovšem o všech jazycích. Esperantista-delegát se Vás však ujme, poslouží, poradí, provede městem. Více Vám řekne o UEA Teritoria Tribuno číslo 11. Žádejte si od pana Sklenčky, Hradec Králové. Odvolejte se na náš kurs.

Kurs esperanta / 35. lekce. /

Tre estimataj gesamideanoj, mi deziras al vi agrablan bonan vesperon.

Upozorňuji naše skauty-posluchače, že jim esperanto prokáže na letošním sjezdu u Budapešti, jehož se zúčastní na třicet tisíc skautů, velmi platné služby. Maďarští skauti, ale i strážníci, určení pro službu v táboře, se horlivě učí esperantu. Upozorněte na tuto skutečnost skauty-neesperantisty, mohou se do té doby esperantu naučiti.

Nun mi ripetos, kion mi diris al vi, en esperanto. Vi certe scias, ke la nunjara skolta ĵamboreo okazos apud la ĉefurbo de Hungarujo, apud Budapešt. Skoltoj el la tuta Eŭropo, ja eĉ – ba dokonce, ja eĉ el Ameriko kaj Azio, vizitos la ĵamboreon. Oni atendas tridek mil skoltojn. La hungaraj skoltoj volas ne nur rigardi vin – nechtějí se pouze na Vás díváti, kaj admiru vin – a obdivovati Vás, sed ili volas ankaŭ paroli kun vi, babili kun vi ĉe la tendarfajro – u táboráku. Tendo – stan, tendaro – tábor, tendarfajro – táborový oheň, táborák. Pro tio ili tre diligente lernas esperanton. Sed ankaŭ la policianoj, strážníci – policianoj lernas esperanton, por ke ili povu doni al vi – aby Vám mohli dáti – por ke ili povu doni al vi ĉiun deziratan informacion. La aranĝanto de la kursoj estas sinjoro Pál Balkányi, ĉefdelegito de UEA. Atentigu – upozorněte – al tiu ĉi fakto ankaŭ viajn amikojn-neesperantistojn. Ĝis tiu tempo ili ankoraŭ povas lerni esperanton. Gesinjoroj, ni ripetas. La sufikso ad, signifas daŭron kaj ripeton – znamená trvání a opakování děje. Mi pafos – střelím, mi pafadas – střílím. Mi saltis – skočil jsem, mi saltadis – skákal jsem – Eksalti – vyskočiti tria frazo; mi eksaltis de surprizo: vyskočil jsem překvapením. Sepa frazo: Kiam vi ekparolis, když jste počal mluvití. Ek

znamená začátek delšího děje, kiam vi ekparolis, nebo děj, trvající kraťoučkou dobu: mi eksaltis de surprizo. La sencon de la sufikso ejo – význam přípony ejo, montras bone la deka frazo: La domo, en kiu oni lernas, estas lernejo – dům, ve kterém se učíme, je škola. Slovo na ujo může být, jak jsme slyšeli, buď země, nebo strom, nebo schránka. Ekzemploj. Anglujo estas lando, en kiu loĝas Angloj. Pomujo estas arbo, sur kiu kreskas pomoj. Monujo estas objekto, en kiu mi havas monon. Plumujo – pouzdro, plumujo estas skatoletto – krabička, en kiu ni havas plumojn. Nová je přípona ing', nevyskytuje se příliš často. Ni memoru – pamatujme si, ni memoru du ekzemplojn: plumingo kaj kandelingo. Plumo – pero, plumingo – násadka na pero. Kandelo – svíčka, kandelingo – svícen. Slova s příponou ing označují předmět, do něhož lze něco zastrčit, nebo vsunouti. En la trideksepa – v sedmatřicáté lekci – en la trideksepa leciono estas konataj al ni la sufiksoj ebl-, ind-, kaj em-. Přípona ebl- vyjadřuje možnost a může stát i jako samostatné slovo, jak vidíme v páté větě: Rakontu al mi vian malfelicon, ĉar eble mi povas helpi al vi – vypravuj mi svoje neštěstí, možná že ti mohu pomoci.

Fleksi – ohýbati – fleksebla – ohebný . Ankaŭ la sufikson ind- oni povas uzi kiel memstaran vorton – jako samostatné slovo. Ekzemple: Vi diligente lernis esperanton kaj pro tio vi estas inda porti la esperantan stelon – proto jsi hoden nositi, kaj pro tio vi estas inda porti la esperantan stelon. Kredí – věřiti, kredinda – věrohodný. Sinjoro, via historio ne estas kredinda – není věrohodná. La sencon – význam, la sencon de la sufikso em- montras bone la deka frazo: Lia edzino estas tre laborema – pracovitá, laborema kaj ŝparema – a šetrná, sed ŝi estas ankaŭ babilema – povídavá, babilema kaj kriema. Krii – křičeti, kriema – náchylná křičeti, hašteřivá. La sufikso er- estas ne konata al ni. Mi atentigas: supre – nahoře, supre estas eraro – chyba – eraro, anstataŭ en, legu er, anstataŭ en legu er-. Sablo – písek, nejmenší částice, sablero – písečné zrno. Pano – chléb, panero – drobet, panero nejmenší část chleba – drobet: panero. Polvo – prach, nejmenší částice, prášek – polvo, polvo. Ligno – lignero, nejmenší částice – tříška: lignero, lignero. Ero jest nejmenší částice celku.

Kaj nun ni venas al la lasta. Ankaŭ el tiu ĉi leciono ni jam konas ĉiujn afiksojn. Afiksoj estas suksoj kaj prefiksoj kune – dohromady. Moŝto estas memstara – samostatné, nemstara vorto. Moŝto má tentýž vyznam jako zkratka P.T. plena titolo, plný titul, a jeho význam závisí na tom, komu byl dán. Oslovíme-li tak mladého kněze, má význam: velebný pane, u faráře: důstojný pane, u biskupa: eminence, u ministra: excelence, u šťastného člověka bez titulu: Vášnosti. V záplavě našich titulů se obyčejný člověk nevyzná, a proto si vytvořil podobný, všeznamenající titul: je to pan vrchní a nebo: pane rado. Není to dlouho, říkalo se každému: pane šéf. Upozorňuji však, že se v esperantu titulu Via Moŝto málo užívá, jsme demokrati a stačí nám sinjoro.

Per tio ni trastudis nian lernolibron kaj estonte ni rakontis al vi interesan historion.

Poslechněte si prosím zítra esperantskou zábavní hodinku od 22.15 do 23.15.

Amikoj, aŭskultu morgaŭ nian amuzan Esperanta horon. Tempo: 22-a horo dekkvin minutoj ĝis dudektria horo dek kvin minutoj.

Bonan nokton.

Kurs esperanta. / 36. lekce. /

Tre estimataj gesamideanoj, mi deziras al vi agrablan, bonan vesperon. Sinjoro Otakar Weindlich en Horní Heršpice sendis al mi longan, tre interesan leteron, el kiu mi vidas, ke li tre diligente kaj tre konscience – svědomitě – tre konscience sekvis nian tutan kurson. Je la fino de la letero li petas min, ke mi klarigu al li, kiel oni tradukas la du frazojn: Unua frazo: mám vypravovati povídku, la dua frazo estas: mám obléci kabát. Ĉar – protože – mi opinias – jelikož jsem toho mínění – ĉar mi opinias, ke la demando interesos ankaŭ vin, mi klarigos – vysvětlím – mi klarigos la aferon – věc – la aferon per radio. Těžkosti zde asi dělalo slovo mám. Ni traduku – přeložme si – la frazon: Mám otce: mi havas patron. A ted': mám otce milovati: Mi havas patron ami? To snad už cítíme, že to takhle nejde. Háček je totiž v tom, že české slovo mám, má dvojí význam. Jednou mohu říci místo mám – vlastním, podruhé nutno doplnit mám povinnost. Mám otce, vlastním otce – mi havas

patron. Podruhé: Mám otce milovati, mám povinnost otce milovati – mi devas ami la patron. Devi – míti, ale ve smyslu míti povinnost – musiti. Devo – povinnost, deva – povinný, deve – povinně. La ambaŭ frazoj estas: Mi havas patron, sed: Mi devas ami la la patron. V němčině je tentýž rozdíl: Ich habe einen Vater, ich soll meinen Vater lieben. Snad si to tak lépe zapamatujete. Ale v češtině máme ještě jedno mám a to vůbec nepřekládáme. Ekzemplo: Mám otce rád. Slova mám rád vyjadřují pouze jednu myšlenku, totiž: miluji. A tak také překládáme, tedy: mi amas la patron. Jiný příklad: alia ekzemplo: jím rád jablka. Překládáme: mám rád jablka. Překládáme: jím rád jablka: mi manĝas volonte pomojn, mi ŝatas pomojn, mi ŝatas pomojn. Nebo: mám strach; překládáme: bojím se, podle známého žertu: strach nemá, ale bojí se. Mi timas. Pamatujme si: ni memoru tiujn ĉi tri frazojn: Mi havas patron, mi devas ami la patron, mi amas la patron. Jak vidíme, jsou jazykové otázky velmi zajímavé. Co vše se skrývá v takovém slovíčku mám. . . La dua ekzemplo: mám obléci kabát, ne estas nun malfacila por ni. En tiu frazo estas tre interesa la vorto: obléci, kies traduko estas: vesti. V našem případě však surmeti, surmeti. Meti – položití, surmeti – položití na sebe. La traduko de la frazo: Mi devas surmeti la jakon, mi devas surmeti la jakon. Mi esperas, ke vi bone komprenis min. . . kaj nun mi rakontos al vi la promesitan historion – slíbenou historiku – promesitan historion. Promesi – slíbiti. Promesy stavebních losů jsou tedy pouze sliby na výhru.

En malgranda urbo vivis doktoro – kuracisto – kuraci – léčiti, vivis kuracisto. Li tre volonte manĝis fiŝojn – ryby – fiŝojn. Lia najbaro estis fiŝkaptisto kaj li tre ofte vendis al la kuracisto belajn, grandajn fiŝojn. Ilin alportis al la kuracisto la filo de la fiŝkaptisto, kies – jehož – kies nomo estis Karlo. Karlo estis tre inteligenta knabo, kaj li nur malvolonte – nerad – malvolonte iris al la kuracisto. Kial? Proĉ? Kial? Nu, la kuracisto donis neniam al li trinkmonon, zpropitné, trinkmonon. Ĉu vi komprenas min? Jes? Estis bela, varmega, somera tago. La kuracisto sidis en sia ĉambro kaj legis gazeton. La pordo estis malfermita – fermi – zavřítí, la pordo estis malfermita. Subite, náhle, pojednou, subite aperis Karlo kaj nefrapinte – frapi – klepati, nefrapinte – nezaklepav, nefrapinte kaj ne salutinte iris en la ĉambron, en kiu sidis la kuracisto, iris al la tablo, metis – položil – metis la fiŝon sur la – la tablon kaj intencis – měl a úmyslu – kaj intencis foriri. Tia konduto – takové chování, tia konduto tre ĉagrenis – zlobilo, tre ĉagrenis la la doktoron. Li kolere – zlostně – kolere li vokis: Karlo, iru tien ĉi. Sidiĝu – sedni si, sidiĝu sur mian seĝon kaj mi montros al vi, kiel devas konduti – jak se má chovati, kiel devas konduti knabo en fremda loĝejo. Karlo sidiĝis sur la seĝon, la doktoro eliris el la ĉambro. Post kelkaj momentoj li revenis. Li frapetis – zaklepal kaj Karlo vokis: Eniru! La kuracisto eniris kaj ĝentile salutis: Bonan tagon, sinjoro doktoro, mia patro ĝentile salutas vin kaj sendas al vi tiun ĉi belan fiŝon. Bone, diris Karlo, mi dankas. Metu ĝin sur la tablon. La kuracisto metis ĝin sur la tablon kaj salutinte: Adiaŭ, sinjoro doktoro, volis eliri el la ĉambro. Sed Karlo ridetante – usmívaje se, ridetante vokis: Karlo! jen – hle, tady je, tu máš, jen trinkmono por la vojo – od cesty. La kuracisto ekridis kaj donis al Karlo unu kronon. De tiu tempo – od té doby – de tiu tempo Karlo volonte iras al la doktoro, kaj la doktoro estas kontenta kun lia konduto – jest spokojen s jeho chováním – estas kontenta kun lia konduto. . . Gesinjoroj, ĉu vi bone komprenis min?

Adiaŭa parolado al la anoj de la perradia kurso.

Tre estimataj gesamideanoj, mi deziras al vi agrablan, bonan vesperon.

Laŭ la deziro de multaj aŭskultantoj de nia kurso, mi aranĝis ĝis fino konkurson. Mi ricevis multajn laborojn, kiuj klare montris al mi, ke vi aŭskultis regule miajn lecionojn, ke vi diligente kaj fervore studis nian belan lingvon. Ni havis entute tridekok lecionojn po dek minutoj, tio estas ses tutaj horoj kaj dudek minutoj. Tiu ĉi tempo certe ne sufiĉus por la studado de nia lingvo kaj viaj leteroj, rakontoj, historioj kaj aventuroj skribitaj en bona esperanto, montras, ke vi regule kaj konsciencie ripetis la aŭditajn lecionojn. Mi diris, ke viaj laboroj estas skribitaj en bona esperanto. Jes, tio estas vera, sed tamen ili ne estas ankoraŭ skribitaj en perfekta esperanto. Pro tio mi tre ĝojis, legante vian promeson, ke vi daŭrigos vian studadon, ke vi volas perfektigi per legado de esperantaj gazetoj kaj libroj. Multaj el vi sciigis min, ke ili jam abonis la gazeton "Ligilo". Jes, amikoj, tio estas la ĝusta

vojo al perfekta scio de nia lingvo. Sed, se vi deziras praktiki, paroli nian lingvon, tiam ne sufiĉos la sola legado. Fariĝu ano de la esperanta klubo, kiu estas en via urbo. Se en via loko ne estas klubo, vizitu la klubon en la plej proksima urbo. Aŭskultu regule kaj atente niajn esperantajn paroladojn elsendotajn ĉiusabate dek minutojn antaŭ la dekok. Certe vi jam multon komprenas.

Gesamideanoj, vi certe jam estas scivolaj, kiu el vi ricevos la promesitan verdan stelon. Mi promesis al vi dek stelojn, sed mi ricevis tiom da belaj rakontoj kaj historioj, ke mi aldonis ankoraŭ kvin kaj poste ankoraŭ du. Sed la du lastaj ne estas novaj. Mi prenis ilin el miaj jakoj kaj nun restis al mi unu sola steleto. Vidante tiel belajn rezultojn, tiel belan sukceson, mi volonte donas ilin al vi kaj deziras, ke la steletoj akompanu vin dum via tuta vivo.

Vi certe ankoraŭ memoras, ke nia plej maljuna lernanto estas sepdekjara. Legante vian humoran historion, ho, kara sinjoro direktoro, mi tre ĝojis, ke vi restis fidela al ni. Kaj mi deziras al vi, ke vi tre baldaŭ resaniĝu. Sinjoro Jan Krejčířík, direktoro en Napajedla, se en la venontaj du – tri tagoj vizitos vin via leterportisto, sciu, ke li alportas al vi la merititan verdan stelon.

La plej juna Kavaliro de la verda stelo estas la studento sinjoro Josef Opichal el Týneček apud Olomouc, kiu tradukis belan rakonton de Tolstoj.

Tre malĝojan historion rakontis sinjorino Anežka Viktorinová el Sliač-Kúpele, Slovakujo, kies amata frato estis mortpafita dum la malbenita mondmilito. Ankaŭ ŝi meritas la verdan stelon kaj mi esperas, ke vi, estimata samideanino, trovos konsolon en la studado de nia bela lingvo.

Danĝeran aventuron travivis sinjorino, instruistino Růžena Hochmannová, Ostrožské Předměstí, kiu povis droni kune kun ŝia patrino. Mi tre ĝojis pri la feliĉa fino de la danĝera aventuro, ĉar, al kiu mi nun sendus la steleton?

Sed ankaŭ poemojn mi ricevis. Unu mi volas legi al vi. Aŭskultu: Estas vespero kaj malfrua horo – post horo certe pri espero mi sonĝos; . . . sed nun mi volis skribi kion sentas la koro, kiam el radio voĉo via eksonos. Kiu ne amus la steleton verdan? Kun multaj homoj ĝi amikiĝas min, tial mi donis al ĝi koron mian tutan, tial mi sincere amas ĝin. Apud mikrofono rakontante, vi instruas nin ami ĝin, kaj mi leteron finigante, samideane salutas vin. Mi legis la poemon nekorektinte ĝin. Certe vi ĉiuj konsentos, ke ankaŭ li, la verkinto meritas la stelon, Sinjoro Josef Kalčák en Růžďka, kiu laboras la tutan tagon ĉe sia patro, estas ĝia aŭtoro. La fino de alia poemo tekstas: Sonu nur kara voĉo, amata de la kor' kaj estu la felice de miaj solecaj hor'. Certe ankaŭ tiu ĉi poeto meritas la verdan stelon.

Sinjorino Anděla Sekaninová el Hulín sonĝis pri la libereco de nia popolo, kiu la dudekkan de oktobro mil naŭcent dekok plenumiĝis. La sonĝon ŝi rakontis en bela esperanto. Mi ne povas rakonti pri ĉiu historio, ne sufiĉos la tempo. Pro tio mi nur legos la nomojn de la distingitojn: S-ino Miloše Hladká en Karvinná, S-ino Běla Tománková en Želetava, S-ino Štěpánka Šmardová, Brno, S-ro Karel Drdla, Brno, S-ino Stefanová, Alerovice u Ivančic, S-ro Raška, Velká Bystřice u Olomouce, S-ino Stojarová, Brno- V Táboře, S-ro Novák, Svinov, S-ro Weindlich, Horní Heršpice, S-ro Karel Vicha, laboristo en Heřmanice. Ili ĉiuj, tio estas deksep aŭskultantoj, ricevos la merititan verdan stelon. Kiel vi vidas, mia laboro estis tre interesa.

Vidante vian diligenton kaj viajn belajn sukcesojn mi tre ĝojis kaj laboris kun granda plezuro. Mi ricevis pli ducent kvindek leterojn. Ĉiu ricevis aŭ ricevos respondon. Tamen, mi ankoraŭ foje dankas por via montrita intereso.

Karaj amikoj, hodiaŭ mi parolas la lastan fojon kiel via kursestro. Certe vi ankoraŭ ne estas perfektaj esperantistoj, sed vi havas bonan fundamenton, studu, perfektiĝu, plenumu vian promeson, por ke vi fariĝu bonaj esperantistoj. Esti esperantisto, signifas esti batalanto kaj laboranto por alta, nobla ideo, esti esperantisto signifas esti ano de nova kultura movado. Ĉiu homa progreso estas ebla nur per senlaca, fidela laboro. Esti pioniroj por pli bela, paca estonteco de la homaro!